

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı
Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programı

ROMANTİK İLİŞKİLERDE BAĞIŞLAMANIN AŞK BİÇİMLERİNE GÖRE
YORDANMASI

Elifnur EREN

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2019

Liderlik, araştırma, inovasyon, kaliteli eğitim ve değişim ile

Daha ileriye ... En İyiyeye ...

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı
Psikolojik Danışma ve Rehberlik Programı

ROMANTİK İLİŞKİLERDE BAĞIŞLAMININ AŞK BİÇİMLERİNE GÖRE
YORDANMASI

PREDICTING FORGIVENESS IN ROMANTIC RELATIONSHIPS ACCORDING
TO LOVE STYLES

Elifnur EREN

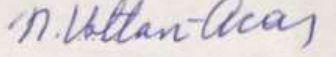
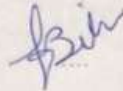

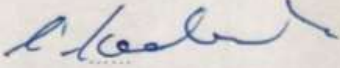
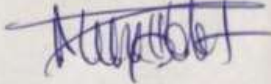
Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2019

Kabul ve Onay

Kabul ve Onay

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼đ¼ne,
Elifnur EREN'in hazırladığı "Romantik İlişkilerde Bağışlamanın Aşk Biçimlerine G¼re
Yordanması" başlıklı bu çalışma j¼rimiz tarafından **Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı,**
Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalında Y¼ksek Lisans Tezi olarak kabul
edilmiştir.

J¼ri Başkanı	Prof. Dr. Nil¼fer VOLTAN ACAR	
J¼ri Üyesi (Danışman)	Prof. Dr. Filiz BİLGE	
J¼ri Üyesi	Doç. Dr. Zeynep S¼MER	
J¼ri Üyesi	Doç. Dr. İbrahim KEKLIK	
J¼ri Üyesi	Doç. Dr. Meliha TUZG¼L DOST	

Bu tez Hacettepe Üniversitesi Lisans¼st¼ Eğitim, ğretim ve Sınav Y¼netmeliđi'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki j¼ri yeleri tarafından 20 / 06 / 2019 tarihinde uygun g¼r¼lm¼ř ve Enstit¼ Y¼netim Kurulunca / / tarihinde kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Ali Ekber şAHİN
Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼r¼

Öz

Bu çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerindeki bağışlama davranışları ile aşk biçimleri arasındaki ilişkileri incelemektir. Bunun yanı sıra, bağışlama davranışlarının ve aşk biçimlerinin cinsiyete göre değişip değişmediğine de bakılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, Ankara'da bir devlet üniversitesinin çeşitli fakültelerinde öğrenimine devam eden 428 (305 kadın, 123 erkek) öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada veri toplamak amacıyla Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği: Kısa Form, Suça İlişkin Kişilerarası Güdüler Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırmanın bağımsız değişkeni aşk biçimleri; bağımlı değişkeni ise romantik ilişkilerdeki bağışlama davranışlarıdır. Aşk biçimlerinin üniversite öğrencilerinin bağışlama davranışlarını yordama gücünü belirlemede çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Öğrencilerin aşk biçimlerinin ve bağışlama davranışlarının cinsiyete göre değişip değişmediğini belirlemede bağımsız örneklem için t testinden yararlanılmıştır. Verilerin istatistiksel çözümlenmesinde SPSS 22.0 paket programı kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre, aşk biçimleri üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerdeki bağışlama davranışlarını anlamlı şekilde yordamaktadır. Tutkulu aşk, özgeci aşk, oyun gibi aşk ve sahiplenici aşk bağışlamayı anlamlı düzeyde açıklamaktadır. Aşk biçimlerinin Suça İlişkin Kişiler Arası Güdüler Ölçeği alt boyutlarını yordama gücü incelendiğinde elde edilen bulgular ise şu şekilde özetlenebilir: Tutkulu aşk intikam, kaçınma ve iyilikseverlik boyutlarını; sahiplenici aşk intikam ve kaçınma boyutlarını ve arkadaşça aşk ise kaçınma boyutunu anlamlı şekilde yordamaktadır. Özgeci aşk intikam ve iyilikseverlik boyutlarını; oyun gibi aşk intikam ve kaçınma boyutlarını anlamlı şekilde açıklamaktadır. Mantıklı aşk ise romantik ilişkilerdeki bağışlama davranışlarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamamaktadır. Ayrıca üniversite öğrencilerinin aşk biçimlerinin cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaştığı belirlenmiştir. Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerindeki bağışlama davranışlarının ise cinsiyete göre farklılık göstermediği saptanmıştır.

Anahtar sözcükler: romantik ilişkiler, aşk, bağışlama, aşk biçimleri, üniversite öğrencileri.

Abstract

The aim of this study was to investigate the relationships between love styles and forgiveness behaviors of university students. In addition, the love styles and forgiveness behaviors of university students with respect to gender were examined. The participants consisted of 428 (305 female, 123 male) students who continue their education in various faculties of a state university in Ankara. In this study Love Attitudes Scale: Short Form, Transgression-Related Interpersonal Motivations Inventory and Personal Information Form were used in order to collect data. In the study, love styles are independent variables, forgiveness behaviors in romantic relationships are dependent variables. The multiple regression analysis was utilized to determine the predictive power of the level of forgiveness on love styles. The relationships among gender, love styles and forgiveness behaviors of students were examined by independent samples t test. SPSS 22.0 software was used for the statistical analysis of the data. The results indicated that love styles were significant predictors of forgiveness and its components. According to the findings, the love styles of Eros, Agape, Ludus in romantic relationships and Mania were significantly predicted the forgiveness. Eros predicted the revenge, avoidance and benevolence and Mania predicted the revenge and avoidance. Storge predicted the avoidance, Agape predicted the revenge and benevolence and Ludus predicted the revenge and avoidance. Pragma did not predict forgiveness behaviors. The love styles of Ludus, Agape and Pragma were significantly different according to gender. Lastly, forgiveness behaviors in romantic relationships did not differ in terms of gender.

Keywords: romantic relationships, love, forgiveness, love styles, university students.

Teşekkür

Yüksek lisans sürecimde ve tezimin bu günlere gelmesinde sonsuz sabrı, anlayışı ve yol göstericiliği ile her zaman yanımda olan değerli hocam, tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Filiz BİLGE'ye şükranlarımı sunuyorum. Sayenizde sabrın, kararlılığın ve emeğin değerini bir kez daha anladım. Bana inandığınız için teşekkür ederim.

Tezimi büyük bir titizlikle inceleyen ve değerli geribildirimleriyle daha zengin bir tez hazırlamamı sağlayan tez savunma jürisindeki değerli hocalarım Sayın Prof. Dr. Nilüfer VOLTAN-ACAR'a, Sayın Doç. Dr. Zeynep SÜMER'e, Sayın Doç. Dr. İbrahim KEKLİK'e ve Sayın Doç. Dr. Meliha TUZGÖL-DOST'a teşekkürlerimi sunarım.

Lisans öğrenimim boyunca alana dair çok şey öğrendiğim, mezunu olmaktan her daim gurur duyduğum Ege Üniversitesi PDR Anabilim Dalı'nın değerli hocalarına ve yüksek lisans sürecimde bilgilerinden yararlandığım, akademik bakış açısı kazanmama katkı sağlayan Hacettepe Üniversitesi PDR Anabilim Dalı'nın değerli hocalarına teşekkürü bir borç bilirim.

Yüksek lisans yolculuğuna birlikte çıktığımız ve yol boyunca bana destek olan arkadaşım Gizem SARIGÜL'e teşekkür ederim. İstatistiksel analiz sürecinde bilgileriyle destek olan arkadaşım Faruk BOZDAĞ'a sabrı ve değerli katkıları için minnettarım. Tez yazımı sürecinde hiçbir zaman desteklerini esirgemeyen ve en sıkıntılı zamanlarımda yanımda olan arkadaşlarım Seydihan YİĞİT'e ve Gülnaz ALAGÖZ'e teşekkür ederim. Ve, bana her zaman inanan ve en zor zamanlarda devam etme gücü veren Erdem ERKMEN'e teşekkür ediyorum.

Bugünlere gelmemde emeklerini ve desteklerini ölçemeyeceğim canım annem Hatice EREN'e, canım kardeşim Şeyma Nur EREN'e ve varlığını her zaman kalbimde hissettiğim canım babam Gürcan EREN'e teşekkür ederim.

İçindekiler

Öz.....	ii
Abstract	iii
Teşekkür.....	iv
Tablolar Dizini.....	vii
Şekiller Dizini.....	viii
Simgeler ve Kısaltmalar Dizini.....	ix
Bölüm 1 Giriş.....	1
Problem Durumu	1
Araştırmanın Amacı ve Önemi	5
Araştırma Problemi	6
Sayıtlar	7
Sınırlılıklar	7
Tanımlar	7
Bölüm 2 Araştırmanın Kuramsal Temeli ve İlgili Araştırmalar.....	10
Bağışlama	10
Aşk Biçimleri.....	13
İlgili Araştırmalar	19
Bölüm 3 Yöntem.....	36
Çalışma Grubu	36
Veri Toplama Süreci.....	37
Veri Toplama Araçları	38
Verilerin Analizi	41
Bölüm 4 Bulgular ve Yorumlar.....	46
Bağışlamanın Yordayıcılarına İlişkin Bulgu ve Yorumlar	46
Aşk Biçimlerinin Cinsiyete Göre Değişip Değişmediğine İlişkin Bulgu ve Yorumlar	51

Bağışlama Davranışlarının Cinsiyete Göre Değişip Değişmediğine İlişkin Bulgu ve Yorumlar.....	55
Bölüm 5 Sonuç, Tartışma ve Öneriler.....	59
Araştırmanın Sonuçları	59
Tartışma.....	60
Öneriler	66
Kaynaklar	69
EK-A: Ölçeklerin Kullanım İzinlerine Ait Belgeler.....	80
EK-B: Gönüllü Katılım Formu	82
EK-C: Suça İlişkin Kişilerarası Güdüler Ölçeği (SKGÖ) Örnek Maddeler	83
EK-Ç: Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği (AİTÖ) Örnek Maddeler	84
EK-D: Kişisel Bilgi Formu (KBF)	85
EK-E: Etik Komisyonu Onay Bildirimi	86
EK-F: Etik Beyanı	87
EK-G: Yüksek Lisans Tez Çalışması Orijinallik Raporu.....	88
EK-Ğ: Thesis Originality Report	89
EK-H: Yayımlama ve Fikrî Mülkiyet Hakları Beyanı.....	90

Tablolar Dizini

Tablo 1 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Bilgileri	37
Tablo 2 Bağımlı ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizi Sonucu	43
Tablo 3 SKGÖ'ye İlişkin Betimsel Analiz Sonuçları	44
Tablo 4 AİTÖ'nün Alt Boyutlarına İlişkin Betimsel Analiz Sonuçları	45
Tablo 5 İntikamın Yordayıcılarına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi	46
Tablo 6 Kaçınmanın Yordayıcılarına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi ...	48
Tablo 7 İyilikseverliğin Yordayıcılarına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi	49
Tablo 8 Bağışlama Toplam Puanının Yordayıcılarına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi	50
Tablo 9 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Tutkulu Aşk Alt Test Puan Ortalamalarının Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi Sonuçları	52
Tablo 11 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Arkadaşça Aşk Alt Test Puan Ortalamalarının Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi Sonuçları	53
Tablo 12 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Oyun Gibi Aşk Alt Test Puan Ortalamalarının Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi Sonuçları	54
Tablo 13 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Özgeci Aşk Alt Test Puan Ortalamalarının Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi Sonuçları	54
Tablo 14 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sahiplenici Aşk Alt Test Puan Ortalamalarının Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi Sonuçları	55
Tablo 15 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin İntikam Alt Boyutu Ortalamalarının Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi Sonuçları	56
Tablo 16 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kaçınma Alt Boyutu Ortalamalarının Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi Sonuçları	56
Tablo 17 Araştırmaya Katılan Öğrencilerin İyilikseverlik Alt Boyutu Ortalamalarının Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi Sonuçları	57
Tablo 18 Veri Toplama Araçları Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Bağışlama Toplam Puanı Ortalamalarının Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi Sonuçları	58

Şekiller Dizini

Şekil 1. Sternberg'e (1986) göre aşkın üç bileşeni ve çeşitleri. 15

Simgeler ve Kısaltmalar Dizini

AİTÖ: Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği: Kısa Form

KBF: Kişisel Bilgi Formu

SKGÖ: Suça İlişkin Motivasyonlar Ölçeği

SPSS: Sosyal Bilimler için İstatistik Paket Programı (Statistical Package for the Social Sciences)

Bölüm 1

Giriş

Araştırmanın bu bölümünde ilk olarak problem durumu ele alınmıştır. Ardından araştırmanın amacı ve önemi, araştırma problemleri, alt problemler, sayıltılar ve sınırlılıklar açıklanmıştır. Son olarak çalışmada yer alan temel kavramların tanımları verilmiştir.

Problem Durumu

İnsan sosyal bir varlıktır. Bu tanımdaki 'sosyal' vurgusu insanın diğer insanlarla kurduğu ilişkilere işaret eder. İnsan kendini ancak diğer insanlarla kurduğu ilişkiler bağlamında var edebilir. Bu nedenle, insanın varoluşu için gerekli koşullardan biri diğer insanlardır (Geçtan, 2000). İnsanlar yaşamlarında diğer insanlarla değişik tür ve düzeylerde ilişkiler kurarlar. Bu ilişkilerden bazıları zorunluluk, bazıları ise gönüllülük temeline dayanır. Gönüllülük temelinde olan ve normal koşullarda uzun süren ilişkiler çoğunlukla yakın ilişkiler başlığı altında incelenir.

Brehm, Kassin ve Fein'e göre (2002, aktaran Beştav, 2007) yakın ilişki kavramı iki yetişkin arasındaki duygusal bağlanma, bir ya da daha fazla psikolojik ihtiyacı karşılama ve karşılıklı bağımlılık koşullarından en az birini karşılayan ilişkiler için kullanılmaktadır. Hasta ve Büyükşahin'in (2006, aktaran Büyükşahin, 2006) Yakın ilişkiler arkadaşlık, aşk ve evlilik gibi bütün dünyada insan yaşamının vazgeçilemez bir yönünü oluşturmaktadır. İnsanlar hayatları boyunca birçok insandan etkilenir fakat bu kişilerden yalnızca birkaçıyla yakın ilişkileri olur (Tüfekçi, 2008).

Yakın ilişkilerin insanların yaşamında oldukça önemli bir yere sahip olmasına ilişkin açıklamalar Erikson'un kuramında yer almıştır. Erikson'un psikososyal gelişim kuramına göre; bütün insanlar yaşamları boyunca her biri çözülmesi gereken çatışmalardan oluşan sekiz aşamadan geçerler. Bu aşamalar sırasıyla şunlardır: güvene karşı güvensizlik, özerkliğe karşı utanç ve kuşku, girişimciliğe karşı suçluluk, çalışkanlığa karşı aşağılık duygusu, kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası, yakınlığa karşı yalıtılmışlık, üreticiliğe karşı verimsizlik ve benlik bütünlüğüne karşı umutsuzluk. Bu çatışmaların sağlıklı bir şekilde çözülmesi

sağlıklı bir kişilik geliştirmede önemlidir. Söz konusu sekiz aşamadan altıncısı genç yetişkinlik dönemine tekabül eden “yakınlığa karşı yalıtılmışlık” çatışmasını içerir. Bu çatışma her genç yetişkinin çözmesi gereken kritik bir konudur. Kimlik gelişimlerini tamamlayan bireyler genç yetişkinlik döneminde hoşlandıkları bireylerle yakın ilişkiler kurmaya yönelirler. Genç yetişkinin kendine ve diğerlerine güvenmesi, olgun ve girişimci davranışlar sergilemesi ve bağımsız olması yakın bir ilişki için gerekli olan özelliklerdir. Yakın ilişkiler geliştirmeyi başaran genç yetişkin yalıtılmamış, yakınlık kurabilmiş bir birey olarak bu dönemin çatışmasını çözer ve bir sonraki gelişim döneminin gerekliliklerini yerine getirmeye hazır hale gelir. Yakınlaşma girişimlerinin başarısız olması durumunda, birey yalnızlığından dolayı acı çekecek ve tamamlanmamış hissedecektir (Morris, 2002; Plotnik, 2009). Bu açıklama yakın ilişkilerin özellikle genç yetişkinlik döneminde gelişimin çok önemli bir boyutunu oluşturduğunu ve özellikle de kişilik gelişiminde ne kadar önemli olduğunu gösterir.

Erikson'un kuramında da görüldüğü gibi, genç yetişkinlik döneminde yakın ilişki türlerinden en çok romantik ilişkiler bireylerin hayatında etkilidir. Artık ergenlik dönemini geride bırakmış ve çoğunlukla ailesinden ayrılmış olan genç yetişkinler için romantik ilişkiler daha uzun süreli ve kalıcıdır ve onlar için daha ciddi anlamlar taşır (Atak ve Taştan, 2012). Hendrick ve Hendrick (2002), genç yetişkinleri romantik ilişkileri dışında mutlu eden yaşamlarındaki en önemli şeyin ne olduğunu araştırmışlar ve genç yetişkinlerden genel olarak romantik ilişkilerinden daha önemli başka bir şeyin olmadığı yanıtını almışlardır. Bu dönemde bireyler “Yaşamımı nasıl bir partnerle geçirmeyi düşünüyorum?” sorusuna cevap ararlar. Ayrıca onları daha yakından tanımak isteyen bireyler tarafından hangi özelliklerinin çekici ve olumlu, hangi özelliklerinin ise can sıkıcı ve nahoş olarak değerlendirildiğini öğrenirler (Atak ve Taştan, 2012).

Romantik ilişkiler söz konusu olduğunda şüphesiz ki akla gelen ilk kavram aşktır. Aşk, insan yaşamında daima önemli olagelmıştır. Aşkın tarihi insanlığın tarihi kadar eskidir. İnsanlar tarih boyunca aşkın gizemini çözmek ve aşkı denetleyebilmek için büyülere, iksirlere, fallara ve dualara başvurmuşlardır. Aşk, şairler, yazarlar, filozoflar ve sanatçılar tarafından sıklıkla ele alınmış ve sayısız eserin ana teması olmuştur (Ercan, 2008; Ercan, 2016; Pines, 2010). Pines'e

(2010) göre âşık olmak, çoğu insan için heyecanı ve coşkuyu en üst seviyede hissettiren, karmaşık, derin ve önemli bir yaşam deneyimidir.

Aşk; bir kimseye ya da bir şeye karşı duyulan aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, sevi olarak tanımlanır (Püsküllüoğlu, 2008). Fromm (1982), aşkın bir bireyi olduğundan daha başka bir varoluş formuna dönüştürme potansiyeline sahip bir olgu olduğunu belirtmiştir. Hendrick (2009) ise, aşkın sözlüklerde 'büyük romantik yeğinlikle sevme' olarak karşılık bulduğunu ifade etmiştir.

Aşkın her insanı ve her kültürü kapsayan evrensel bir olgu olduğu kabul edilmekle birlikte, aşkın tanımı kültürden kültüre, bağlamdan bağlama ve kişiden kişiye farklılık gösterir (Atak ve Taştan, 2012; Ercan, 2008). Çok sayıda araştırma bulgusu da aşkın kültürel/bağlamsal koşullardan etkilendiğini göstermiştir (Ercan, 2016). Atak ve Taştan (2012), aşka ilişkin iyi bir tanımın aşkın geçiciliğini, kültüre göre şekillendiğini ve sınırlı bir doğasının olduğunu mutlaka vurgulaması gerektiğinin altını çizmiştir. Yunancada agape, eros, storge, philia ve xenia kelimeleri aşkı anlatan beş kelimedir. İngilizcede 'love' kelimesi hem sevgi hem de aşkı ifade eder. Türkçede ise sevgi bir canlıyı, bir şeyi ya da tanrıyı sevmeyi anlatırken, aşk kelimesi birini romantik veya cinsel anlamda sevmeyi anlatmak için kullanılır (Açıkel, 2013; Paludi, 2012).

Kristeva (2016: 10, 16), aşkın tanımlanmasının zorluğunu şu cümlelerle ifade etmiştir: Aşkta söz ettiğimizde aynı şeyden mi söz ediyoruz biz? Ve hangi aşktan? Kaçınılmaz biçimde biricik olan her sevgiliyle, her seferinde, her an, her yerde, her yaşta icat ederiz biz aşkı.

Âşık olma sürecinde birey, kuvvetli bir biçimde diğer bireye doğru çekilir. Sonrasında ise duygularını derinleştirmeye başlar ve ilişkiyi sürdürme arzusu ortaya çıkar. Âşık olmuş bireylerde genellikle fiziksel uyarılma yüksektir ve duygusallık düzeyleri artmıştır. Bu bireyler sık sık sevdikleri kişiyi düşünürler (Hendrick, 2009).

Aşk insanları yakınlaştıran bir deneyimdir. İnsanlar arasındaki yakınlaşma düzeyi arttığında bireyler ilişki içerisinde birbirleri için daha önemli ve bir o kadar da daha savunmasız hale gelirler. Bu nedenle, bireyler birbirlerine yakınlaştıkça aynı zamanda incinebilirlikleri de artar. Kolay incinebilir olmak ilişkideki yakınlığı gösterdiği için bireyin iyi olma haline hizmet edebileceği gibi, zarar görmesini de

kaçınılmaz hale getirebilir. Bireyler bazı durumlarda partnerlerinin hatalarından dolayı incinebilirler (Hendrick, 2009; Taysi, 2007; Yıldırım, 2009). Görüldüğü gibi, yakın ilişkiler insanlar için hem mutluluk, doyum hem de kaygı, incinme, kırılma kaynağı olabilir.

İncinme sonrasında ortaya gücenme, öfke, kızgınlık, intikam duyguları ortaya çıkar; kaçınma ya da intikam alma gibi davranışlar gösterilir ve birçok birey buna rağmen ilişkisini devam ettirir. İlişkinin devamını sağlamada ve incinmeden dolayı ortaya çıkan olumsuz duygularla baş etmede bağışlama önemli bir yerde durmaktadır (McCullough, Rachal, Sandage, Worthington, Brown ve Hight, 1998; Taysi, 2007). Fincham (2000), bağışlamanın incinmenin yarattığı zorlukların aşılması için bireylere bir yol sunduğunu ifade etmiştir.

Bağışlama, bireyin ona karşı hata yapan kişiye karşı duyduğu öfke, kızgınlık ve intikam gibi olumsuz duygulardan bilinçli olarak vazgeçmesi ve bunların yerine merhamet, cömertlik ve yardımseverlik gibi olumlu tepkiler geliştirmeye çabalamasıdır (Enright ve Fitzgibbons, 2000). Bağışlama ile ilgili bir diğer tanım da, bir haksızlık durumuna ilişkin olumsuz bilişlerin, olumsuz duyguların ve olumsuz davranışların bırakılması ve suçlu kişiye olumlu tepki geliştirilmesidir (Rye ve Pargament, 2002). Olumlu tepki, bireye zarar veren kişiye gösterilen iyilikseverliği ifade etmektedir. Bu nedenle bağışlama, Enright (1994) tarafından koşulsuz bir hediyeye benzetilmiştir.

Bağışlama üzerine araştırmalar son yıllarda yaygınlaşmıştır. Alanyazındaki araştırmaların artmasıyla birlikte bağışlamanın insan hayatındaki önemi de anlaşılmaya başlanmıştır. Bağışlamanın ruhsal ve fiziksel sağlığa ve de yaşam doyumunun artmasına fayda sağladığını destekleyen araştırmalar gerçekleştirilmiştir (Exline ve Baumeister, 2000; Ezerçe, 2014). Bugay ve Demir (2012), bağışlamayı açıklayan pek çok modelde ortak olarak bağışlamanın bireylerin psikolojik sağlığı için gerekli olduğunun vurgulandığını belirtmiştir. Ancak bağışlama, insanları sadece bireysel olarak etkileyen bir kavram değildir. Bireylerin yakın ilişkilerindeki dinamiklerini de etkilemekte ve aynı zamanda bu dinamiklerden etkilenmektedir. Bağışlamanın romantik ilişkilerdeki kıskançlık, aldatma, ilişki kalitesi, evlilik uyumu, ilişki doyumunu ve bağlanma ile ilişkili olduğu pek çok araştırma ile belirlenmiştir (Alpay, 2009; Güzel, 2016; Rusbult, Whitney,

Slovik ve Lipkus, 1991; Taysi, 2007; Yıldırım, 2009). Görüldüğü gibi, bağışlama romantik ilişkiler bağlamında önemli bir yerde durmaktadır.

Aşk biçimleri ve bağışlama üzerine yapılmış pek çok çalışma bulunmakla birlikte aşk biçimleri ve bağışlama değişkenlerini bir arada ele alan herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu durumdan yola çıkılarak yapılan araştırmada üniversite öğrencilerinin aşk biçimlerinin romantik ilişkilerinde ortaya çıkan bağışlamayı yordayıp yordamadığı ve aşk biçimleri ile romantik ilişkilerinde ortaya çıkan bağışlamanın cinsiyete göre değişip değişmediği incelenmiştir.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Yakın ilişkiler, giriş kısmında da belirtildiği gibi genç yetişkinlerin gelişimi üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Erikson, psikosozal gelişim kuramında genç yetişkinlik döneminin psikosozal gelişim bakımından niteliğini, kişinin sağlıklı yakın ilişkiler kurup kuramaması açısından ele almıştır. Genç yetişkinlik dönemine tekabül eden üniversite yılları, bireylerin sağlıklı yakın ilişkiler kurup sürdürmeye olan ihtiyaçlarının yüksek derecede önem arz ettiği bir dönem olarak değerlendirilmektedir. Bu dönemde bireylerde bilişsel, sosyal ve duygusal değişimler meydana gelir ve romantik ilişkiler genç yetişkin için merkezi bir rol oynar (Santrock, 2012). Bu nedenle romantik ilişki araştırmalarında üniversite öğrencileri önemli bir popülasyondur.

Romantik ilişkilerin temel özelliklerinden biri de aşktır. Aşk, tarihin çok eski çağlarından beri insanların ilgisini çeken, üzerinde düşündüğü bir olgu olmasına rağmen; bilimsel bir çalışma alanı olarak yeni ele alınmaya başlandığı söylenebilir. Aynı zamanda da aşk anlaması güç, çetrefilli bir duygudur. Tüm çalışmalara karşın hala aşkın evrensel bir tanımı yapılamamıştır. Bu nedenle bu araştırmanın aşk çalışmalarına önemli bir katkı sağlayacağı ve aşkı daha iyi anlamak adına atılmış önemli bir adım olacağı düşünülmektedir.

Bağışlama da romantik ilişkilerin çatışma çözüm sürecinde, terminasyonunda ve genel ilişki dinamiği içerisinde belirleyiciliği oldukça yüksek olan bir kavramdır. Romantik ilişki içerisindeki bir bireyin ona karşı suç işlemiş, onu incitmiş partnerini bağışlaması ya da bağışlamaması ilişkinin seyrini değiştiren önemli bir süreçtir. Bağışlama psikoloji biliminin ilgi alanına uzun yıllardan sonra girmiştir. Bu yönüyle aşk kavramı ile benzerlik göstermektedir.

Aşk biçimleri ile romantik ilişkilerde bağışlama bir araştırma konusu olarak bir arada ele alınıp ilişkisine bakılmamıştır. Bu araştırma; romantik ilişkilerde bağışlama ve aşk biçimlerinin ilişkisini ele alan ilk araştırma olacaktır. Bu nedenle araştırma bulgularının hem Türkiye’de hem de yurtdışında bu konuyla ilgili yapılacak sonraki araştırmalara ışık tutması beklenmektedir.

Romantik ilişkiler üzerine yapılan araştırmalar çoğunlukla Batı ülkelerinde ortaya çıkıp yaygınlaşmaya başlamıştır. Nihayetinde Lee’nin aşk kuramı ve bağışlama ile ilgili ortaya atılan kuramlar da Batı kökenlidir. Bu nedenle aşk biçimlerinin ve romantik ilişkilerde bağışlamanın araştırılması bu kavramların ilişkisine dair Türk kültürüne bir açıklama getirmesi bakımından önemli olacaktır. Bu açıdan araştırmanın aşkla ilgili tüm dünyada yapılan araştırma evreninin yanında Türkçe alanyazına katkı getirmesi de beklenmektedir.

Sonuç olarak bu araştırmanın romantik ilişkilerde bağışlamanın ve aşkın doğasının anlaşılması, çiftlerin ilişkilerine yön vermeleri ve hem kendilerine hem ilişkilerine yönelik farkındalıklarının artması bakımından özellikle evlilik öncesi romantik ilişkilerle ilgili çeşitli uygulama ve çalışmalara yol gösterici olması beklenmektedir. Üniversitelerin mediko-sosyal merkezleri ve psikolojik danışma birimlerinde çalışanlar başta olmak üzere üniversite öğrencisi danışanlarla çalışan ruh sağlığı uzmanlarına romantik ilişkilerle ilgili güçlükler ele alınırken yararlanılabilecek bir kaynak olması da umulmaktadır. Bir diğer beklenti ise, çalışmanın romantik ilişkiler alanyazınına katkı sağlayıp sonraki araştırmalar için önemli bir çıkış noktası olmasıdır.

Araştırma Problemi

Araştırmada “üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerindeki bağışlama davranışları ile aşk biçimleri arasında nasıl bir ilişki vardır?” sorusuna yanıt aranmıştır. Ayrıca üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerindeki bağışlama davranışlarının ve aşk biçimlerinin cinsiyete göre değişip değişmediği araştırılmıştır. Bu doğrultuda oluşturulan alt problemler aşağıdadır.

Alt problemler. 1. Üniversite öğrencilerinin aşk biçimleri romantik ilişkilerde bağışlama davranışlarını anlamlı olarak yordamakta mıdır?

2. Üniversite öğrencilerinin aşk biçimleri cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

3. Üniversite öğrencilerinin bağışlama davranışları cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Sayıtlar

Bu araştırmada katılımcıların kendilerine uygulanan veri toplama araçlarına içten ve kendi durumlarını doğru şekilde yansıtacak tepkilerde buldukları varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

Araştırmanın sınırlılıkları aşağıda verilmiştir.

Bu araştırma kapsamında ele alınan bağışlama kavramı, Suça İlişkin Motivasyonlar Ölçeği'nin ölçtüğü nitelikler ile sınırlıdır.

Bu araştırma kapsamında ele alınan aşk biçimleri kavramı, Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin ölçtüğü nitelikler ile sınırlıdır.

Fakültelerde genellikle kadın öğrenciler ağırlıktadır. Bu durum araştırmanın çalışma grubuna da yansımıştır. Bu nedenle, kadın-erkek oranının örneklem grubunda dengeli dağılmamış olması bu çalışmanın bir diğer sınırlılığıdır.

Tanımlar

Araştırmada ele alınan kavramların tanımlarına aşağıda yer verilmiştir.

Bağışlama: Bireyin ona karşı hata yapan kişiye karşı duyduğu öfke, kızgınlık ve intikam gibi olumsuz duygulardan bilinçli olarak vazgeçmesi ve bunların yerine merhamet, cömertlik ve yardımseverlik gibi olumlu tepkiler geliştirmeye çabalamasıdır (Enright ve Fitzgibbons, 2000). Bu araştırmada "forgiveness" kelimesinin karşılığı olarak bağışlama ifadesi kullanılmıştır. Bununla birlikte, Türkçe alanyazında özellikle son yıllardaki çalışmalarda "forgiveness" kelimesinin karşılığı olarak affetme ifadesinin kullanıldığı gözlemlenmiştir. Ayrıca, bu araştırmada bağışlama davranışı, Suça İlişkin Motivasyonlar Ölçeği'nden alınan puanlarla belirlenmiştir. Bu ölçeğin alt boyutları olan intikam, kaçınma ve iyilikseverliğe ilişkin bilgi aşağıda verilmiştir.

İntikam: McCullough ve arkadaşları (1998) tarafından geliştirilen Bağışlamanın Sosyal Psikolojik Belirleyicileri Modeli'nde öfke duyusuna karşılık gelen güdüdür. İntikam, zarar vermiş olduğu algılanan bireye yönelik bilinçli saldırganca tepki ile kişilerarası zararı karşılama girişimidir (McCullough, Bellah, Kilpatrick ve Johnson, 2001).

Kaçınma: McCullough ve arkadaşları (1998) tarafından geliştirilen Bağışlamanın Sosyal Psikolojik Belirleyicileri Modeli'nde incinme duyusuna karşılık gelen güdüdür. Bireyin ona zarar verenle kişisel temastan ve yakınlıktan kaçınmasıdır.

İyilikseverlik: McCullough ve arkadaşları (1998) tarafından geliştirilen Bağışlamanın Sosyal Psikolojik Belirleyicileri Modeli'nde yer alan güdüdür. Bireyin onu inciten kişiye yönelik olumlu duygularına işaret eder. İyilikseverliğin artması bağışlama düzeyinin de arttığını gösterir.

Aşk Biçimleri: Lee'nin çok boyutlu aşk kuramında renk analogisinden yararlanarak oluşturduğu aşk türleridir (Lee, 1977). Bu araştırmada aşk biçimleri Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği'nden alınan puanlarla belirlenmiştir.

Aşağıda ölçeğin boyutlarına ilişkin bilgiler özetlenmiştir.

Mantıklı Aşk: Lee'nin çok boyutlu aşk kuramında ortaya koyduğu aşk biçimlerinden biridir. İlişkinin verdiği heyecanın değil, partnerler bakımından birbirlerine uygunluğunun, ilişkinin düzgün bir biçimde yürümesi ve partnerlerin birbirlerinin ihtiyaçlarını karşılamaının ön planda olduğu aşk türüdür (Büyükşahin, 2006; Lee, 1977).

Sahiplenici Aşk: Lee'nin çok boyutlu aşk kuramında ortaya koyduğu aşk biçimlerinden biridir. Duygu yoğunluğu ve kıskançlığın yüksek olduğu, sevilen kişiyi saplantı haline getiren ve ilgisizliğe tahammülü olmayan aşk türüdür (Büyükşahin, 2006; Ercan, 2008; Lee, 1977).

Oyun Gibi Aşk: Lee'nin çok boyutlu aşk kuramında ortaya koyduğu aşk biçimlerinden biridir. Bağlayıcılığı düşük, eğlencesi ön planda, yoğun duygusallığın değil cinselliğin ve tutkunun ön planda olduğu çok eşliliğe açık aşk türüdür (Lee, 1977).

Arkadaşça Aşk: Lee'nin çok boyutlu aşk kuramında ortaya koyduğu aşk biçimlerinden biridir. Benzerliği ve ilgileri paylaşmayı temel alan, birbirini anlama ve gözetmenin ön planda olduğu, zamanla gelişen aşk türüdür (Beştav, 2007; Büyükşahin, 2006; Lee, 1977).

Tutkulu Aşk: Lee'nin çok boyutlu aşk kuramında ortaya koyduğu aşk biçimlerinden biridir. Yoğun duyguların ve cinsel çekiciliğin ön planda olduğu aşk türüdür (Büyükşahin, 2006; Ercan, 2008; Lee, 1977).

Özgeci Aşk: Lee'nin çok boyutlu aşk kuramında ortaya koyduğu aşk biçimlerinden biridir. Koşulsuz sevgi, önem verme, kollama, ön planda tutma, bağışlama desteklemenin ön planda olduğu aşk türüdür (Beştav, 2007; Büyükşahin, 2006; Lee, 1977).

Bölüm 2

Araştırmanın Kuramsal Temeli ve İlgili Araştırmalar

Çalışmanın bu bölümünde araştırmada ele alınan temel kavramlara ilişkin kuramsal açıklamalara yer verilmiştir. Öncelikle araştırmanın bağımlı değişkeni olan bağışlama kavramı daha sonra ise bağımsız değişken olan aşk biçimlerine ilişkin kuramsal açıklamalardan söz edilmiştir. Son olarak da araştırmanın değişkenleriyle ilgili olarak alanyazında ulaşılan çalışmalar özetlenmiştir.

Bağışlama

Bağışlamayı Enbright ve Fitzgibbons (2000) bireyin hata yapana karşı duyduğu öfke, kızgınlık ve intikam gibi olumsuz duygulardan bilinçli olarak vazgeçmesi ve bunların yerine merhamet, cömertlik ve yardımseverlik gibi olumlu tepkiler geliştirmeye çabalaması olarak tanımlamıştır. Hargrave ve Selss (1997) bağışlamayı, bireyin hata yapana karşı beslediği kızgınlık ve intikam duygularını bırakarak, ilişkilerini tamir etme ve içsel yaraların iyileşmesi süreci olarak tanımlamıştır (aktaran Bugay ve Demir, 2011). McCullough ve Witvliet (2002) ise bağışlamanın, bireyin hata yapan, kabahatli kişiye karşı düşüncelerinde, duygularında ve/veya davranışlarındaki olumlu bir değişim olduğunu ifade etmişlerdir.

Bağışlama kavramını tanımlarken karıştırılabilecek kavramlar açısından ne olduğu kadar ne olmadığına ele alınması da oldukça önem taşımaktadır. “Mazur görme” (excuse), bağışlama ile karıştırılan kavramlardan bir tanesidir. Mazur görme durumunda bireye karşı işlenen suç ahlaki açıdan yanlış sayılmasına rağmen suçu işleyen birey ortaya koyduğu bu yanlış eylemden sorumlu tutulup suçlu olarak değerlendirilmez, çünkü işlenen suçun geçerli bir nedeni vardır ve niyetli olarak gerçekleşmemiştir (Murphy ve Hampton, 1988). McCullough ve Witvliet (2002) mazur görmedeki suçun nedenlerini “hafifletici nedenler” olarak tanımlamışlardır.

“Haklı çıkarma” (justification) da bağışlamadan farklı bir kavramdır. Haklı çıkarma durumunda bireye karşı gerçekleştirilen eylem önce yanlış olarak nitelendirilse de, sonradan eylemin doğru olduğu, geçerli sebeplerden dolayı gerçekleştiği ve zarar verme amacı taşımadığı sonucuna varılır ve dolayısıyla

eylemi gerçekleştiren kişi suçlu ve sorumlu olarak görülmez (Murphy ve Hampton, 1988).

Bağışlama “unutmak”tan (forgetting) farklı bir kavramdır. Unutmada, yaşanan acı verici, incitici durum ya da olaylar, başka bir deyişle bireye karşı işlenen suçların bireyin bilincinden uzaklaşmasıdır (Fincham, Hall ve Beach, 2005; McCullough ve Witvliet, 2002). Bağışlama sürecinde ise birey sürece aktif bir şekilde katılarak yaşanan olayı/olayları kabul etmektedir (Alpay, 2009).

Bağışlamanın karıştırılabileceği diğer bir kavram da “göz yumma”dır (condoning). Göz yummada kendisine karşı suç işlenen birey gördüğü zararı reddeder ve herhangi bir özür yahut itiraf beklentisi içinde değildir. Bir diğer deyişle; ortada bir suç yoktur, dolayısıyla kızılacak veya öfke duyulacak biri de yoktur. Kızgınlığın ve öfkenin bastırılması söz konusudur (Scobie ve Scobie, 1998).

Bağışlama, ayrıca, “uzlaşma”dan (reconciliation) da farklı bir kavramdır (Fincham, 2000; Freedman, 1998; Sells ve Hargrave, 1998; Worthington Wade, 1999). Uzlaşma, var olan farklılıkları ya da sorunları çözme süreci olarak tanımlanmaktadır. Bir yakın ilişki içerisinde uzlaşma sağlanmışsa, bağışlamanın gerçekleşmesi gerekmektedir; ancak yakın ilişki içerisinde gerçekleşen bir suça ilişkin bağışlama gerçekleşmişse, her durumda uzlaşma sağlanmamaktadır. Başka bir deyişle; uzlaşma olmadan da bağışlamanın gerçekleşmesi mümkündür (Taysi, 2007; Yıldırım, 2009).

Bağışlamayı açıklayan tanımlardan ve bağışlamadan ayrıştırılan kavramlardan yola çıkılarak; bağışlama “belirli bir kişilerarası bağlamda meydana gelen, suçu işleyen kişiye yönelik olan, içsel ve olumlu bir değişim” olarak yeniden tanımlanabilir (McCullough, Pargament ve Thoresen, 2000).

McCullough ve Witvliet’e (2002) göre, bağışlama bir tepki, bir kişilik eğilimi ve bir sosyal birim özelliği olma özelliklerini göstermektedir. Tepki olarak; kendisine karşı suç işlenen bireyin, suçu işleyene karşı duygu, düşünce ve davranışlarında gösterdiği olumlu değişim vurgulanmaktadır. Bağışlama gerçekleştiğinde, suça maruz kalan, incinen bireyin suçu işleyene karşı tepkileri zaman içinde daha az negatif ve daha pozitif hale gelir. Kişilik eğilimi ve sosyal birim özelliği olarak ise; bağışlamanın hem içsel hem de kişilerarası özelliğe sahip

olduğu vurgulanmaktadır (McCullough, Pargament ve Thoresen, 2000; McCullough ve Witvliet, 2002). Birey hem kendi duygu, dűşűnce ve davranışlarında bir değişim yaşamaktadır hem de ona karşı suç işleyen, onu inciten kişiyi bağışladığı için kişilerarası bir etkileşim gerçekleşmektedir.

Psikoloji alanyazınında bağışlamayı açıklayan pek çok yaklaşım olmuştur. Bunlardan biri psikodinamik yaklaşımdır. Psikodinamik yaklaşıma bakıldığında, bağışlamayı geniş ve derin bir şekilde ele almamış olduğu dikkat çekmektedir. Bununla birlikte, bağışlama ile ilişkilendirilebilecek önemli noktaları bulunmaktadır. Psikodinamik alanyazında bağışlama, öfkeden ve kızgınlıktan vazgeçme olarak tanımlanmaktadır. Psikodinamik yaklaşımın ortaya koyduğu psikoseksüel gelişim basamakları, bağışlamanın öğrenilmesine katkıda bulunmaktadır: anal dönemde çocuk dışkısını keşfeder ve dışkısı kendisi iyi olmadığı için onu terk etmesi gerekir. Bu “gitmeye izin verme” kapasitesini geliştiren bir durumdur (Akthar, 2002; Scobie ve Scobie, 1998).

Bağışlamanın süreç modeli de diğer bir yaklaşımdır. Bu modele göre; bağışlama iki insanı içeren bir kavramdır. İncinmenin ve zararın çok az olduğu durumlarda, bağışlamak daha kolay olmaktadır; fakat incinme ve zarar fazla olduğunda bağışlamak için süreç içerisinde daha fazla zamana ve çabaya ihtiyaç duyulmaktadır (Hill, 2001).

Sosyal psikolojik belirleyiciler modeli de bağışlamayı ele alan yaklaşımlardandır (McCullough, Racha, Sandage, Worthington, Brown ve Hight, 1998). Buna göre; bağışlama güdüsel bir sistemdir. Bu sistemde iki olumsuz duyuş ve buna karşılık gelen de iki güdü bulunmaktadır. İncinme duyuşunda, birey kendisine gelen bir saldırıyı algılar ve bu suçu işleyen kişiden kaçınarak temas kurmaz. Görüldüğu gibi, incinme duyuşuna kaçınma güdüsü denk gelmektedir. İkinci duyuş ise öfkedir. Birey, ona karşı suçu işleyen kişiye zarar gelmesini istemekte ve böylece intikam güdüsünü harekete geçirmektedir. Bu iki güdüsel sistem, bağışlamama durumunda işlemektedir. Kişi suçlu kişiden kaçındığında ve intikam almak istediğinde bağışlama gerçekleşmemektedir. Modelde bağışlamada belirleyici olan kavramlar da açıklanmıştır. Buna göre; duyuşsal empati, hataya ilişkin düşünmek, yüklemeler ve zarar bağışlamanın belirleyicileridir.

Bir yakın ilişki içerisinde bağışlamadan söz edebilmek için, partnerinden dolayı incinen bağışlayıcı bir bireyin olması gerekmektedir. Çatışma ya da incinme olmadan, bağışlamanın meydana gelmesi mümkün değildir (Enright ve Coyle, 1998). Ayrıca bağışlama, suçlu kişinin zarardan tümüyle sorumlu olduğuna ilişkin tam bir bilgi mevcutken ortaya çıkmaktadır (Fincham, 2000).

Bağışlama romantik ilişkiler bağlamında ele alınırken aşk önemli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Âşıklar neden bağışlar, neden bağışlamaz? Hangi özelliklere sahip âşıklar daha çok bağışlayıcıdır? Aşk her şeyi bağışlayabilir mi? Bu sorular romantik ilişkilerde her zaman önemli olan ve tartışılan sorulardır. Bu sebeple çalışmaya bağışlama sürecinde etkili olduğu düşünülen aşk biçimleri dâhil edilmiştir. Aşağıda aşk biçimlerine ilişkin kuramsal bilgilere yer verilmiştir.

Aşk Biçimleri

Aşk, insanoğlunun üzerine çokça düşündüğü, yaşadığı ve şahit olduğu evrensel bir yaşantı olsa da aşkın nasıl meydana geldiği, kimler tarafından nasıl yaşandığı, ne gibi sonuçlar doğurduğu, ne kadar sürdüğü gibi konuları anlamak kolay olmamıştır. Bütün bu sorulara cevap verebilmek adına aşk, uzun zaman sonra bilimsel bir olgu olarak ele alınmaya başlanmıştır. Öte yandan romantik ilişkilerde karşılaşılan sorunlar ve günlük yaşamda göze çarpan değişimler de aşk üzerine bilimsel çalışmaların yapılmasını zorunlu kılmıştır. Aşkın psikoloji biliminde yaygın olarak incelenmeye başlanmasıyla birlikte, aşkı daha iyi açıklayabilmek için araştırmacılar çeşitli kuramlar geliştirmişler ve aşka yönelik çeşitli sınıflandırmalar yapmışlardır.

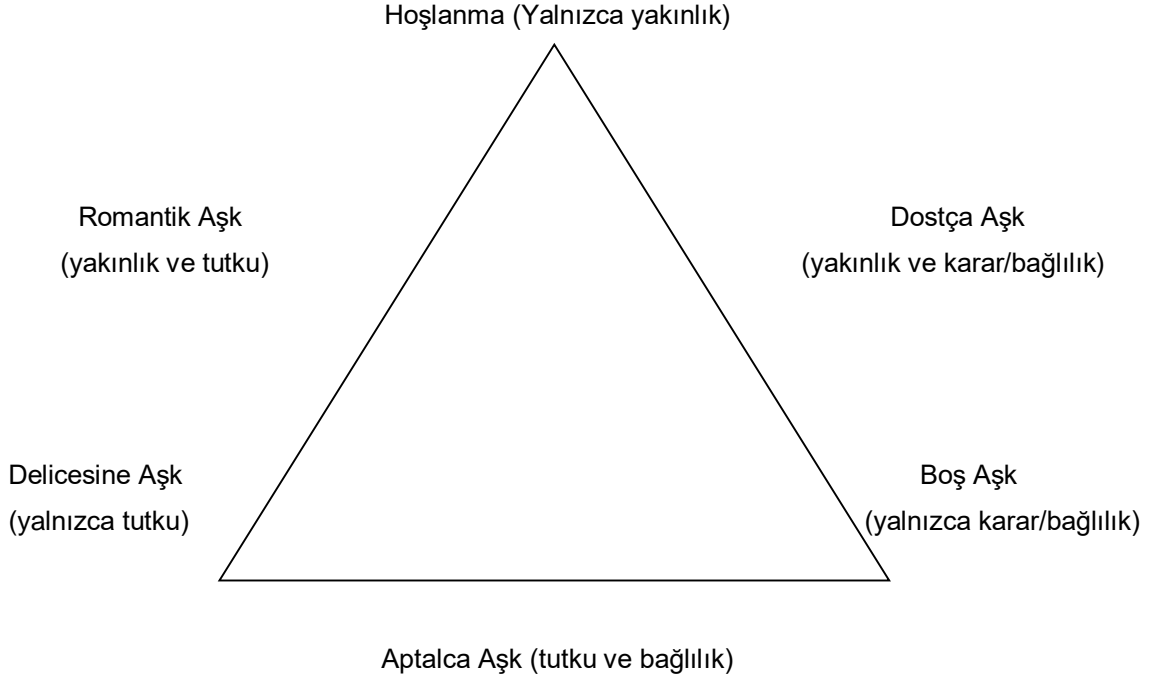
1970'li yıllarda Zick Rubin'in aşk ve hoşlanma arasındaki farkı ortaya koyması, aşk araştırmalarının önemli bir yerinde durmaktadır. Rubin'e göre aşk, içerisinde bilişsel, duyuşsal ve davranışsal bileşenleri barındıran bir çeşit tutum, kültürel bir olgudur; insanlar farklılaştıkça aşkın anlamı da farklılaşır. Rubin'in kuramı aşka dair daha önceki tek boyutlu açıklamalardan farklı olarak aşk ve hoşlanma olmak üzere ikili bir sınıflandırma içermektedir. Rubin'e göre arkadaşça duyulan hoşlanma ile sevgiliye duyulan aşk, ilişkili olmakla birlikte farklı düşünce, duygu ve davranışlar içermeleri bakımından apayrı şeylerdir. Aşkın bağlanma, yakınlık ve gözetme olmak üzere üç temel faktörü vardır. Bağlanma biriyle olabildiğince bir arada olma ve ondan duygusal destek görme anlamındadır.

Gözetme, bireyin kendi mutluluğundan daha fazla karşısındakinin mutluluğuyla ilgilenmesidir. Yakınlık ise biriyle sıkı bir bağ kurma, duygu ve düşüncelerini başkalarıyla olduğundan daha farklı biçimde paylaşma anlamındadır (Rubin, 1970).

Daha sonraki yıllarda tutkulu aşk ve dostça aşk sınıflandırmalarının yapıldığı görülmektedir (Hatfield ve Sprecher, 1986). Tutkulu aşk, âşık olunan kişi ile bir bütün olmaya duyulan yoğun isteği ifade eder. Sevgiliye ulaşma mutluluk, heyecan, fiziksel uyarılma ve cinsel doyum sağlar. Sevgiliden ayrı kalma ise endişe, kıskançlık, kuşku ve acı verir. Arkadaşça aşk ise, sevgilinin mutluluğu için çabalama, onunla ilgilenme, karşılıklı olarak kendini açma, paylaşma, anlayış, gözetme, şefkat ve derin duygusal yakınlık içeren bir durumdur. Görüldüğü gibi tutkulu aşkta yoğun duygular yaşanırken, arkadaşça aşkta ise güven, huzur ve birlikte olma kararlılığı ön plandadır. Ayrıca Hatfield ve Sprecher (1986), tutkulu aşkın ortaya çıkmasında yoğun duyguların, uygun bir aşk nesnesinin, kültürel inançların ve öğrenmenin etkisini de vurgulamıştır.

Sternberg (1986), yakınlık, tutku ve bağlanma olmak üzere üç ana bileşenden oluşan bir üçgen aşk kuramı önermiştir. Tutku; aşk ilişkisinin içerdiği yoğun duyguları, yakınlık bileşeni bağlanma ve yakınlık duyguları ile kendini açma gibi davranışları, bağlılık ise kısa vadede âşık olunduğu yönündeki kararı, uzun vadede ise ilişkiyi sürdürme kararlılığını içermektedir. Sternberg, bu üç bileşenin sekiz farklı aşk türü için farklı oranlarda bir araya gelebileceğini söylemiştir. Bu kombinasyonlar sonucunda şu aşk çeşitleri ortaya çıkmaktadır: aşksız aşk (her üç bileşen de yok); delicesine aşk (öncelikle tutku); sevgi (öncelikle yakınlık); boş aşk (öncelikle bağlanma); arkadaşça aşk (yakınlık ve bağlanma); romantik aşk (yakınlık ve tutku); aptalca aşk (tutku ve bağlanma) ve kusursuz aşk (her üç öge de var). Bu bileşenlerin etkileşimi Şekil-1'de daha detaylı gösterilmektedir. Bu kuramın zayıf yönü, bileşenlerin birbirleriyle yüksek düzeyde ilişkili olmasından dolayı ölçümlerinin biraz sorunlu olmasıdır. Ancak yine de bu bileşenlerin romantik ilişkilerde önemli olduğu gösterilmiştir. Aron ve Westbay (1996) araştırmalarında, aşkın temsil edici özellikleri olduğu düşünülen 68 'en iyi örnek' özelliğini faktörlere ayırmışlar ve yakınlık, tutku ve bağlılığı yansıtan üç-etmenli bir yapıya ulaşımlardır. Marston, Hecht, Manke, McDaniel ve Reeder (1998), 80 çiftten bir dizi veri toplayarak yaptıkları araştırmalarında da romantik ilişkilerde aynı

bileşenlerin olduğunu bulmuşlardır (aktaran Hendrick, 2009). Dolayısıyla bu üç bileşen aşkın ana öğeleri gibi görünmektedir. Aşağıda Şekil 1’de bu bileşenler gösterilmiştir.

Şekil 1. Sternberg'e (1986) göre aşkın üç bileşeni ve çeşitleri

Aşk kuramlarında aşka yönelik pek çok sınıflandırma yapılmış fakat çok boyutlu olarak incelenmesi ancak 70'li yıllarda gerçekleşmiştir. Kanadalı bir sosyolog olan John Alan Lee farklı kişilerin 'seni seviyorum' sözünü farklı yorumladıklarını fark etmiş, tek boyutlu aşk anlayışını reddederek aşkı çok boyutlu olarak ele almıştır. Uzmanlar aşkın doğası hakkında her zaman farklı fikirde oldukları için aşk biçimlerinin de çok sayıda olduğu ve birçok farklı aşk türünün ayırt edilmesini sağlayacak sistematik farklılıklar bulunduğu öne sürülmüştür (Tüfekçi, 2008). Lee (1977), kuramını oluştururken renk analogjisinden yararlanmıştır. Doğada kırmızı, sarı ve mavi olmak üzere üç temel rengin olduğunu, diğer renklerin bu üç rengin farklı oranlarda karışımıyla ortaya çıktığını belirtmiştir. Bu açıklamaya paralel olarak; Lee üç temel aşk biçimi olduğunu, diğer aşk biçimlerinin bunların karışımından meydana geleceğini söylemiştir. Lee'ye göre; tutkulu aşk (eros), arkadaşça aşk (storge) ve oyun gibi aşk (ludus) temel

(birincil) aşk biçimleridir. Bunların ikili bileşimleri ise aynı renklerde olduğu gibi farklı bir şeyi, ikincil aşk biçimlerini oluşturmaktadır. Arkadaşça aşk ve oyun gibi aşk birleşerek mantıklı aşkı (pragma), tutkulu aşk ve arkadaşça aşk birleşerek özgeci aşkı (agape), tutkulu aşk ve oyun gibi aşk ise birleşerek sahiplenici aşkı oluşturur (mania). Temel renkler diğer renklerden nasıl üstün ve değerli değilse aynı şekilde birincil aşk biçimleri de diğer aşk biçimlerinden daha az ya da daha çok değerli ve üstün değildir. Tıpkı renklerde olduğu gibi, bu aşk biçimlerinden de farklı kombinasyonlarla bileşenler oluşturmak mümkündür. Bahsedilen bu altı aşk biçimi en çok görülenlerdir. Lee, aşk biçimlerinin değişebilirliği, benzerliği ve tercih edilebilirliği bakımından yaşam biçimlerine benzer olduğunu belirtmiştir.

Tutkulu aşk (eros): Fiziksel çekiciliğin ön planda tutulduğu aşk biçimidir. Genellikle çok güçlü bir fiziksel çekimle başlar ve cinsel yakınlık önemlidir. Bu tür aşk yaşayan bireyler âşık oldukları kişiyi idealleştirirler. Tercih ettikleri fiziksel özellikleri de açıkça tanımlayabilirler. Tutkulu âşıklar, aşk için risk almaya hazırdırlar. Onlar için aşk önemlidir fakat bu konuda saplantılı olmak gerekmez. Sevgililerinden ayrıldıklarında dengelerini kaybetmezler. Benzersiz ilişkileri tercih ederler ancak bunu zorla talep etmezler. Tutkulu âşıklar oldukça sevecen, iletişime açıktırlar ve duygusaldırlar. İlişkilerine güvenli bir biçimde bağlanabilirler. Tutkulu âşık için partnerinin her şeyini bilmek ve onun parçası olduğunu hissetmek önemlidir. Böyle bir ilişkide başlangıçtaki beklentiler ve fiziksel ideallerin üstesinden gelinebilirse, yakınlık arzusu ilişkinin yıllarca devam etmesini sağlayabilir. Bunların yanında başarılı bir tutkulu aşkın temel bileşeni kendine güvendir. Bireyin ilişkide başarıyı yakalaması için kendini karşısındakine açma konusunda güven duyması gerekir (Büyükşahin, 2006).

Oyun gibi aşk (ludus): Oyun gibi âşıklar aşkı oyun gibi görürler. Partnerlerine bağlanmak istemezler. Genellikle sık ve kısa süreli ilişkiler yaşarlar. Oyun gibi aşk çok eşliliğe oldukça açıktır. Bu aşk biçimine sahip âşıklar, birden fazla kişiyle aynı zamanda beraber olmaktan hoşlanırlar. Birlikte oldukları kişinin aşırı kıskanç olmasını istemezler; çünkü böyle bir sevgilinin aşkın eğlencesini bozacağını düşünürler. Fiziksel olarak ideal tipleri yoktur ve bağlanım olmaksızın cinselliği gerekli görürler. Bağımlılıktan veya vaatte bulunmaktan hoşlanmazlar. Bu nedenle herhangi biriyle çok fazla zaman harcamaktan kaçınırlar. İlişkilerinin nereye gittiği konusundaki görüşlerini, duygularını kısacası kendilerini fazla

açmazlar ve partnerlerinden de bunu beklemezler. Genellikle kendi kendine yeten ve talepte bulunmayan partner ararlar. Mevcut ilişkilerinin zorluklarıyla baş etmek yerine yeni bir partner bulmayı tercih edebilirler (Büyükşahin, 2006).

Arkadaşça aşk (storge): Arkadaşça aşk zamanla gelişen bir aşk biçimidir. Benzerlik ve birbirini gözetmeye dayanır. Kendini ortaya koyma, birbirine muhtaç olma ve karşılıklı ihtiyaçların giderilmesi özelliklerine sahiptir. Arkadaşça âşıklar ilişkilerinde genellikle sevecen olarak tanımlanırlar. Birlikte oldukları kişi ile değişik etkinlikleri ve ilgileri paylaşmaya önem verirler. Onlar için fiziksel etkileşim çok da önemli değildir. Cinselliği kendini açmanın en yakın formlarından biri olarak gördüklerinden dolayı ilişkinin cinsellik yönü ön planda değildir ve görece geç ortaya çıkar. Arkadaşlık üzerine temellenen bir aşk biçimi oluşu arkadaşça aşkı diğer aşk biçimlerinden ayırır. Bu aşk biçimi tahmin edilebilir bir yaşama işaret etmektedir. Tutkulu aşkta görülen yanlış anlamalar, ayrılıklarda yazılan mektuplar ve şiirler ya da oyun gibi aşkta görülen çabuk sıkılma ve yeni heyecanlar arama arkadaşça aşkta görülmez. Coşku yoktur; fakat iniş çıkışlar, üzüntü de yoktur. Bu tip âşıkların aynı görüşte olmamaları ya da kavgaları nadirdir. Sevgilinin uzun süreli yokluğu aşığı daha az strese sokar, kaygılı ya da takıntılı olmazlar. Uzun ayrılıklara katlanabilirler. Ayrılışlar da iyi arkadaş olarak kalabilirler (Ercan, 2008).

Mantıklı aşk (pragma): Olumlu gelecek sağlayabileceğine inanılan ilişkilerdeki eşlere duyulan aşk türüdür. Mantıklı âşıklar, sosyal ve kişisel özellikleri temel alarak, birlikte olduğu kişiyle uyum ararlar. Onlar için birlikte oldukları kişilerin din, eğitim, aile gibi özellikleri çok önemlidir. Mantıklı âşıkların ilişkiye başlamadan önce partner adaylarında aradıkları belli bazı özellikler vardır. Böylece ilişkiye belirsiz ve tedbirsiz olarak bağlanmamış olurlar. İlişkilerini karşılıklı bağlılık ve düşüncelilik çerçevesinde sürdürmeyi tercih ederler (Beştav, 2007).

Sahiplenici aşk (mania): Mani kelimesi Grekçe 'tanrılardan gelen delilik' anlamındadır. Kıskançlığın, güvensizliğin ve takıntının baskın olduğu görece olarak patolojik bir aşk biçimidir. Sahiplenici âşıklar ilişkilerinde yoğun bir biçimde duygusaldırlar. Birlikte oldukları kişiyi her gün görmek isterler. Sahiplenici âşıklar ilişkilerinde güvensiz olma ve sürekli olarak birlikte oldukları kişiyi kaybetme korkusu yaşama eğilimindedirler, ilişkileri sorunlu bile olsa, genelde bitiremezler. Ayrıca, ayrılığın olumsuz etkilerini uzun süre üzerlerinden atamazlar, ilişkilerinde ve ilişki bittikten sonra acı çekmekten hoşlanırlar. Sahiplenici âşıklar, partnerinin

varlığındaki coşku ile yokluğundaki umutsuzluk arasında gider gelir. Ayrılığın olumsuz etkisini uzun süre üzerlerinden atamazlar. Hislerinin yoğun oluşu ve ideal bir sevgili bulma konusundaki ısrarları noktasında tutkulu âşıklara benzer. Ancak tutkulu âşıklar hayal kırıklığı yaşadıklarında kendilerine olan güvenlerini kaybetmedikleri halde sahiplenici âşıklar, ikilemler yaşarlar ve kendilerine olan güvenlerini kaybederler. Tutkulu âşiklardan farklı olarak istediklerini tam olarak ifade edemez, kendilerini çaresiz ve duygularını kontrol edemeyen kişiler olarak görürler. ‘Hem seviyorum hem nefret ediyorum’, ‘Ondan uzak durmam gerektiğini biliyorum ama bunu yapamıyorum’ tipik sözleridir (Tüfekçi, 2008).

Özgeci aşk (agape): Karşısındakini kusurlarına rağmen sevmeyi, onun iyiliğini kendi iyiliğinden çok düşünmeyi içeren aşk biçimidir. Özgeci âşıklar aşkı vermeye inanırlar çünkü herkes bunu hak eder. Onlar aşkı hissetmeyi görev gibi algırlar, ancak aşktan hiçbir beklentileri yoktur. Genellikle bağışlayıcı ve destekleyicidirler. Birlikte oldukları kişiyi korumak için yoğun bir gereksinim duyarlar. Özgeci âşıklar çok az kıskanç ya da hiç kıskanç değildirler. Âşık oldukları kişinin diğer eylemlerinden yeterince doyum bulabildiklerinden aşklarının karşılık bulup bulmaması onlar için önem taşımaz (Lee, 1977).

Aşk biçimleri araştırmalarına bakıldığında, aşk biçimlerinin belirlenmesi, ölçülmesi ve ardından da bunların cinsiyet, kişilik, ilişki doyumu, bağlanma vb. ile aralarındaki ilişkinin belirlenmesinin amaçlandığı görülmektedir (Büyükşahin, 2006; Büyükşahin, Hasta ve Hovardaoğlu, 2005; Büyükşahin ve Hovardaoğlu, 2004; Ercan, 2008; Tüfekçi, 2008; Uzun-Özer ve Tezer, 2008). Bu araştırmalardan ikinci bölümde etraflıca bahsedilmiştir.

Lee'nin aşk kuramının ölçmeye bir yansıması olarak; Hendrick ve Hendrick (1986) tarafından çok boyutlu aşk biçimlerini temel alan ‘Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği (Love Attitudes Scale)’ geliştirilmiştir. Kırk iki maddelik genel formuna ek olarak, daha sonra ölçeğin bu araştırmada da kullanılacak olan kısa formu oluşturulmuştur (Hendrick, Dicke ve Hendrick, 1998).

Günümüzde aşk kuramlarına bakıldığında aşkı çok boyutlu olarak ele alması ve biçimlerin farklı kombinasyonlarla bir araya gelerek farklı aşk biçimlerini katı değil, esnek olarak ele alması bakımından Lee'nin çok boyutlu aşk kuramı

daha çok kabul görmektedir. Bu araştırmada da aşk biçimleri incelenirken Lee'nin altı aşk biçimi temel alınmıştır.

İlgili Araştırmalar

Araştırmanın bu kısmında ilk olarak bağışlama ile ilgili araştırmalardan söz edilmiştir. Ardından aşk konusunda yapılan çalışmalara yer verilmiştir. Araştırmalar verilirken kronolojik sıra ölçüt alınmıştır. Ancak anlam bütünlüğünü sağlamak adına bazı noktalarda kronolojik sıralama dışına çıkılmıştır.

Bağışlama ile ilgili araştırmalar. McCullough ve arkadaşları (1998), üniversite mezunu 131 kadın, 108 erkek toplam 239 yetişkinle araştırma yapmışlardır. Bu çalışmada, ilişkilerde birbirlerine daha yakın ve ilişki tatmini ve bağlılığı daha yüksek olan bireylerin incinme durumunda kendilerini inciten bireye yönelik empati geliştirmeye daha yatkın oldukları sonucuna ulaşmışlardır.

Karremans ve arkadaşları (2003) tarafından bağışlamanın yaşam doyumu, bağlanım, olumlu ve olumsuz etkilenme ve benlik saygısı ile ilişkisi incelenmiştir. Araştırmacılar yakın ilişki içerisinde yüksek bağlanımı olan bireylerde, düşük bağlanımı olan bireylere göre bağışlama ile benlik saygısı arasında güçlü bir ilişki olduğunu saptamışlardır. Tsang, McCullough ve Fincham (2006) da bağışlama ve bağlanım arasındaki ilişkileri incelemiştir. Araştırmanın alışma grubunu yakın ilişkilerinde kısa bir süre önce incinmiş olan 109 kadın, 92 erkek toplam 201 üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Araştırma sonuçlarına göre, bağışlamanın azalan intikam ve artan iyilikseverlik boyutlarının incinme sonrasında yakınlık ve bağlanımı kolaylaştırdığı belirlenmiştir. Kaçınma alt boyutunun ise yakınlık ve bağlanım ile karşılıklı bir nedensellik ilişkisine sahip olduğu saptanmıştır.

Tse ve Cheng (2006), bağışlama ile depresyon arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın alışma grubunu 59 erkek, 60 kadın olmak üzere toplam 119 üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Araştırma sonuçlarına göre; düşük depresyon durumunda, depresyonun yüksek düzeyde olduğu duruma göre bağışlama daha belirgin olarak gerçekleşmektedir.

Exline ve arkadaşlarının (2004) araştırmasında, bağışlama ile Büyük Beşli Kişilik özellikleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Bağışlama ile uzlaşmacılık arasında olumlu ilişki olduğu görölmüştür. Bağışlama ile nevrotizm arasında ise

olumsuz ilişki saptanmıştır. Ayrıca, narsisizmi yüksek olan kişilerin düşük olanlara göre eşlerini daha az bağışladıkları belirlenmiştir. Bağışlama ile kişilik ilişkisini inceleyen bir araştırma da Maltby ve arkadaşları (2008) tarafından yapılmıştır. Araştırmada kişilik ve incitici davranışın üzerinden geçen zamanın bağışlamaya etkisini incelemişlerdir. Araştırmaya 217 erkek, 221 kadın olmak üzere toplam 438 üniversite öğrencisi katılmıştır. Katılımcılara araştırmadan iki buçuk yıl sonra tekrar ölçek uygulaması yapılmış ve sonuçlar karşılaştırılmıştır. Araştırma sonucuna göre, bireylerin onlara zarar verenleri bağışlayıp bağışlamamaları noktasında bireysel özelliklerin belirleyici olabileceği görülmüştür. Büyük Beşli Kişilik Modeli alt boyutlarından birisi olan nevrozmin olayın üzerinden iki buçuk yıl geçtikten sonra intikam ve kaçınma davranışlarını yordadığı saptanmıştır. Ayrıca, incitici davranıştan sonra geçen zamanın bağışlama sürecine katkıda bulunabileceği saptanmıştır.

Bağışlama ve kişilik arasındaki ilişkileri inceleyen bir diğer araştırma da Wang (2008) tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırmada üniversite öğrencilerinde bağışlama ve beş faktör kişilik özellikleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmaya 155 lisans öğrencisi katılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre uyumluluk ve nevrozizm boyutları ile bağışlama arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Bağışlama ve dışadönüklük, özdisiplin ve değişime açıklık boyutları arasında ise anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Kachadourian, Fincham ve Davila (2004), romantik ilişkilerdeki bağışlama eğilimi, ilişki doyumu ve bağlanma arasındaki ilişkileri incelemiştir. Araştırma kapsamında iki çalışma gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın ilk çalışma grubunu 130 kadın, 54 erkek olmak üzere romantik ilişkisi olan 184 üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmanın ikinci çalışma grubu ise 96 evli çiftten oluşmuştur. Araştırma sonucuna göre, bağışlama eğiliminin romantik ilişkilerde ilişki doyumu ile benliğe ve başkalarına ilişkin modeller arasındaki ilişkiye kısmi olarak aracılık ettiği belirlenmiştir. Benlik ve başkaları modeli olumlu olan, başka bir ifadeyle güvenli bağlanan bireyler daha fazla bağışlama eğilimi göstermiştir. Bu bağışlama eğiliminin de başkaları modeli ve ilişki doyumu arasındaki ilişkiye kısmi olarak aracılık ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Bağışlama ve bağlanma boyutları arasındaki ilişkileri ele alan araştırmaları kapsayan bir meta-analiz çalışması Hirst, Hepper ve Tenenbaum (2019),

tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında 26 çalışma incelenmiştir. Araştırma sonucunda kaygılı ve kayıtsız bağlanmanın başkalarını bağışlamaya anlamlı düzeyde etkisinin olduğu saptanmıştır.

Türkiye’de bağışlama konusunda yapılan araştırmalarda Taysi’nin (2007) çalışması öncü olarak kabul edilebilir. Taysi (2007), evli bireylerin evlilik uyumlarının, nedensellik ve sorumluluk yüklemelerinin bağışlamayı ne derece yordadığını araştırmıştır. Çalışmaya 80 çift katılmıştır. Bulgular evlilik uyumu ve yüklemelerin bağışlama üzerinde etkili olduğunu ve sorumluluk yüklemelerinin, nedensellik yüklemelerine göre bağışlamayı daha iyi yordadığını göstermiştir. Ayrıca, sonuçlara göre zararın şiddeti arttıkça bağışlamanın zorlaştığı belirlenmiştir. Yıldırım (2009) da çalışmasında bağışlama ile bağlanma arasındaki sorumluluk yüklemelerinin rolünü incelemiştir. Araştırmaya romantik ilişki içerisinde olan 119 kadın, 93 erkek 212 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırma sonucunda hem bağlanma stilleri hem de sorumluluk yüklemelerinin bağışlamayı ve üç alt boyutunu (intikam, iyilikseverlik, kaçınma), bağlanma stillerinin ise sorumluluk yüklemelerini yordadığı; bağlanma stilleri ile bağışlama arasındaki ilişkiye aracılık ettiği belirlenmiştir.

Alpay (2009), bağışlama ile empati, benlik saygısı, romantik kıskançlık, incinme derecesi, evlilik doyumu ve bağlanma arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Ayrıca; bu değişkenler açısından evli çiftlerde cinsiyete bağlı olarak farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Çalışmaya 104 erkek, 96 kadın 200 evli birey katılmıştır. Araştırma sonucunda incinme düzeyi, empati düzeyi ve evlilik doyumu açısından cinsiyete bağlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Empati, ikinci tür kıskançlık tetikleyicileri, incinme derecesi ve benlik saygısının ise bağışlamanın en iyi yordayıcıları olduğu saptanmıştır.

Genç yetişkinlerin romantik ilişki içerisinde bir incinme durumuyla karşılaştıklarında verdikleri bağışlama tepkileri ile bireyin ve partnerinin TA Ego durumları arasındaki ilişkiler araştırılmıştır (Şamatacı, 2013). Araştırmanın çalışma grubunu lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencisi olan 159 kadın, 146 erkek 305 katılımcı oluşturmuştur. Bulgulara göre, genç yetişkinlerin kendilerini Yetişkin ego durumunda algılama eğilimi arttıkça, incinme düzeylerinin anlamlı şekilde azaldığı belirlenmiştir. Bireyin partnerini Eleştirel Ebeveyn ve Doğal Çocuk ego durumunda algılama eğilimi arttıkça incinme düzeyinin arttığı; partnerini Yetişkin ve Koruyucu

Ebeveyn ego durumunda algılama eğilimi arttıkça da incinme düzeylerinin azaldığı görülmüştür. Partnerini Koruyucu Ebeveyn ve Yetişkin ego durumunda algılama eğilimi arttıkça, bireylerin partnerlerini bağışlama düzeyinin arttığı, Eleştirel Ebeveyn ve Doğal Çocuk olarak algılama eğilimi arttıkça bağışlama düzeylerinin azaldığı tespit edilmiştir. Genel olarak araştırma sonuçları incelendiğinde, bireylerin algıladıkları bağışlama düzeylerinin ve incinme sonrası vereceği tepkilerin kendilerinde algıladıkları ego durumlarından ziyade partnerlerinin ego durumlarına göre farklılaştığı görülmektedir.

Halisdemir (2013), kendini bağışlama ile psikolojik iyi oluş ve geçmişe yönelik anne kabul red algıları arasındaki ilişkileri incelemiştir. Araştırmamanın çalışma grubunu 185 kadın, 162 erkek 347 üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Araştırma sonucunda, geçmişe yönelik anne kabul red algısı, algılanan akademik başarı ve öğrenim görülen fakülte değişkenleri ile birlikte kendini bağışlamanın psikolojik iyi oluşu anlamlı olarak yordadığı ortaya çıkmıştır.

Türkiye’de yapılan çalışmalara bakıldığında bağışlama ve aldatma arasındaki ilişkilerin sıklıkla ele alındığı dikkat çekmektedir. Duman Temel (2013), evli kadın ve erkeklerde aldatmanın tipi, pozitif duygu ve baş etmenin bağışlama ile ilişkilerinde evlilik doyumunun aracı rolünü incelemiştir. Araştırmaya 74 kadın, 48 erkek olmak üzere toplam 122 evli birey katılmıştır. Araştırma sonucunda evlilik doyumunun, olumlu duygu-bağışlama ve duygu odaklı baş etme-bağışlama ilişkilerinde aracı rol oynadığı; aldatma tipi-bağışlama ve problem odaklı baş etme-bağışlama ilişkilerinde ise aracı rolü olmadığı görülmüştür. Bir diğer çalışmada (Seyfi, 2017) evli bireylerin aldatma eğilimi ve bağışlama düzeyleri bağlanma stillerine göre incelenmiştir. Araştırma grubu 103 kadın, 97 erkek olmak üzere 200 evli bireyden oluşmuştur. Sonuçlara göre aldatma eğilimi ve bağlanma stilleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Ayrıca kadın katılımcıların bağışlama düzeyleri ile aldatma eğilimleri arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Gürbüz (2016) ise bahsedilen çalışmalardan farklı olarak, evliliği içerisinde aldatılan bireylerin bağışlama davranışlarını incelemiştir. Araştırmaya evliliği içerisinde aldatılmış 54 kadın, sekiz erkek olmak üzere toplam 62 kişi katılmıştır. Katılımcılardan sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan bireylerin kendilerini bağışlama puanlarının orta ve alt sosyo-ekonomik düzeydeki bireylere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca, evlilik içinde aldatılan bireylerden güvenli

bağlanma biçimine sahip olanların kendilerini bağışlama puanlarının korkulu bağlanma biçimine sahip olanlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Son olarak da, psikolojik sağlamlığın bireylerin bağışlamalarını %11.7 düzeyinde yordadığı tespit edilmiştir.

Bayar (2015), romantik ilişki deneyimi olan bireylerde aldatma ve bağışlama davranışları arasındaki ilişkiyi incelemiş ve empatik eğilimin bu davranışlar üzerindeki etkisini araştırmıştır. Araştırma grubunu herhangi bir psikiyatrik hastalığı olmayan, romantik ilişki deneyimi yaşamış ve 18-65 yaş aralığında bulunan kadın ve erkek toplam 156 katılımcı oluşturmuştur. Araştırmanın sonucunda; empatik bireylerin daha affedici olduğu ve bu bireylerde toplam bağışlama, başkasını bağışlama ve durumu bağışlama puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca durumu bağışlayabilen kişilerin, kendilerine ve başkalarına yönelik daha bağışlayıcı olduğu da ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte aldatma ile bağışlama ve empati arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Güzel (2016) ise, yakın ilişki yaşayan bireylerin aldatma ve bağışlama eğilimlerinin erken dönem uyumsuz şemalarını ne düzeyde yordadığını araştırmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu ilişkisi olan, evli ya da ilişkisi olmayan 316 yetişkin birey oluşturmuştur. Katılımcıların erken dönem uyumsuz şemalarının cinsiyet, yaş, ilişki süresi, ilişki durumu, kardeş sayısı ve öğrenim durumu gibi sosyo-demografik özellikleriyle birlikte bağışlama eğilimini % 21 düzeyinde yordadığı belirlenmiştir.

Evli çiftlerin bağışlama davranışının empati, stresle başa çıkma, bağlanma stilleri ve bazı demografik değişkenler açısından incelendiği çalışma Ermumcu (2014) tarafından yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu 256 evli çiftten oluşmuştur. Araştırma sonucuna göre, bağlanma stilleri alt boyutlarından güvenli ve korkulu bağlanmanın bağışlama davranışını yordadığı belirlenmiştir. Güvenli bağlanma stiline sahip bireylerde bağışlama davranışı artarken, korkulu bağlanma stiline sahip bireylerde ise bağışlama davranışı azalmıştır. Stresle başa çıkma tutumlarından aktif başa çıkmayı benimseyen bireylerin daha çok bağışlama davranışı gösterdiği, kaçma duygusal eylemsel başa çıkmayı benimseyen bireylerin ise bağışlama davranışının azaldığı saptanmıştır. Bunlarla birlikte empati düzeyinin, bağışlama davranışı için anlamlı bir yordayıcı değişken olmadığı belirlenmiştir.

Atçeken (2014), evlilik doyumu, dindarlık, kişilik özellikleri ve incinme düzeyinin bağışlama ile ilişkisini ve bu değişkenlerin bazı sosyo-demografik faktörlere göre nasıl farklılık gösterdiğini incelemiştir. Farklı illerde yaşayan 86 kadın, 59 erkek toplam 145 evli birey araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Araştırma sonucunda kadınların erkeklere göre daha fazla incindiği ve daha fazla intikam ve ilişki sonlandırma davranışı gösterdiği belirlenmiştir. Evlilik doyumu bağışlama ile pozitif yönde, tüm bağışlama alt boyutları (kaçınma, ilişki sonlandırma, intikam) ile de negatif yönde yüksek derecede anlamlı ilişki göstermiştir. Dindarlık düzeyinin yalnızca intikam alt boyutuyla negatif yönde ve düşük düzeyde ilişkili olduğu saptanmıştır. Bağışlamanın, bağışlama alt boyutları ve incinme düzeyi ile negatif yönde yüksek düzeyde ilişkili olduğu belirlenmiştir. Kişilik özellikleri ile ilişkilere bakıldığında ise; nevrozizm kişilik özelliğinin bağışlama alt boyutları ile negatif yönde yüksek düzeyde ilişkili olduğu görülmüştür. Yumuşak başlılık kişilik özelliği ise intikam davranışı ile negatif yönde yüksek düzeyde ilişkili bulunmuştur.

Evli bireylerle yapılan bir başka çalışmada bağışlama, bağışlanması beklenen olaya verilen önem, tekrarlayıcı düşünce düzeyi değişkenlerinin, ruh sağlığı ve evlilik uyumu değişkenlerini yordayıp yordamadığı incelenmiştir (Göztepe-Gümüş, 2015). Araştırmaya 86 kadın ve 71 erkek olmak üzere 157 evli birey katılmıştır. Analiz sonucunda Tekrarlayıcı Düşünme Ölçeği, Bağışlayıcı Kişilik Ölçeği ve Bağışlanması Beklenen Olaya Verilen Önem Formu'ndan alınan puanların ve cinsiyet değişkeninin psikolojik belirtileri yordadığı ve belirtileri açıklama gücünün yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca cinsiyet, Bağışlayıcı Kişilik Ölçeği ve Tekrarlayıcı Düşünme Ölçeği puanlarının evlilikte uyumu yordadığı ve bağışlayıcı kişilik puanları dışında tüm ölçeklerden alınan puan ortalamalarının cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaştığı belirlenmiştir. Son olarak da, kadınların bağışlanması beklenen olaya verdikleri önemin erkeklere göre daha fazla olduğu saptanmıştır.

Ezerçe (2016), evli bireylerle yaptığı araştırmasında eşlerdeki suçu bağışlama ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiyi ve bu iki değişkenin bazı demografik değişkenlere göre anlamlı olarak farklılık gösterip göstermediğini incelemiştir. Araştırmaya 320 evli birey katılmıştır. Eşindeki suçu bağışlamak ile

yaşam doyumu arasında pozitif yönde ilişki belirlenmiştir. Buna bağlı olarak eşini bağışlayan bireylerin yaşam doyumlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Sahte benlik algısının evlilikte suçu bağışlama üzerine etkisi araştırılmıştır (Meydancı, 2017). Çalışmaya 230 kadın, 70 erkek olmak üzere 300 birey katılmıştır. Araştırma sonucunda sahte benliğin evlilikte suçu bağışlama üzerinde pozitif yönde; sosyal kaygının ise evlilikte suçu bağışlama üzerinde negatif yönde bir etkisi olduğu belirlenmiştir. Buna göre; sahte benlik arttıkça evlilikte suçu bağışlama artmakta ve sosyal kaygı azaldıkça evlilikte suçu bağışlama azalmaktadır. Sahte benlik ile sosyal kaygı arasında ise doğrusal ve zayıf bir ilişki olduğu saptanmıştır. Buna göre; sahte benlik artarken sosyal kaygı da artmaktadır.

Üniversite öğrencilerinin yaşam pozisyonları, koşulsuz kendini kabul, duyguları yönetme becerileri ile Gestalt temas engelleri değişkenlerinin bağışlama düzeylerindeki yordayıcı rolü Gökmen (2018) tarafından incelenmiştir. Araştırmaya 471 kadın, 202 erkek olmak üzere toplam 673 üniversite öğrencisi katılmıştır. Analiz sonucunda erkeklerin kendini bağışlama puanlarının kadınlarınkine göre anlamlı düzeyde yüksek; kadınların başkalarını bağışlama puanlarının ise erkeklerininkine göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür. Gestalt temas engelleri ile ilgili olarak, temas engelinin kendini bağışlamayı olumlu ve anlamlı olarak yordadığı belirlenmiştir. Bağımlı temas engelinin başkalarını bağışlamayı olumlu ve anlamlı; temas sonrası engelinin ise başkalarını bağışlamayı olumsuz ve anlamlı bir şekilde yordadığı saptanmıştır. Yaşam pozisyonlarından "Ben OK'im, Sen OK'sin" yaşam pozisyonunun kendini ve durumu bağışlamayı pozitif yönlü; "Ben OK değilim, Sen OK değilsin" yaşam pozisyonunun başkalarını ve durumu bağışlamayı negatif yönde yordadığı görülmüştür. "Ben OK değilim, Sen OK'sin" yaşam pozisyonunun ise kendini ve başkalarını bağışlamayı negatif yönde, durumu bağışlamayı ise pozitif yönde ve anlamlı olarak yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Koşulsuz kendini kabul değişkeninin bağışlamanın tüm alt boyutlarını, duyguları yönetme becerilerinin ise kendini ve durumu bağışlamayı anlamlı bir şekilde ve pozitif olarak yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Yukarıda bağışlama ile ilgili çalışmalara yer verilmiştir. Araştırmaların bulgularına göre bağışlamanın bağlanma biçimleri, ilişki doyumu, incinme derecesi, sahte benlik algısı, yaşam doyumu, psikolojik iyi oluş, kişilik, Gestalt

temas engelleri, sorumluluk yüklemeleri, TA Ego durumları, evlilik uyumu, evlilik doyumu, empati, benlik saygısı, aldatma eğilimi, romantik kıskançlık gibi değişkenler ile araştırmalar aracılığıyla desteklenen anlamlı ilişkileri bulunmaktadır.

Bağışlama araştırmaları üniversite öğrencileri, yetişkinler ve evliler gibi farklı çalışma grupları ile gerçekleştirilmiştir. Bağışlama araştırmalarının pek çoğunun romantik ilişkiler kapsamında ele alındığı gözlemlenmiştir. Araştırma sonuçları değerlendirildiğinde bağışlamanın romantik ilişkilerde yakınlığı kolaylaştırdığı, psikolojik iyi oluşun ve yaşam doyumunun artmasına katkı sağladığı görülmüştür. Ayrıca, kişilik gibi bireysel ve anne kabul-red algısı gibi ailesel özelliklerden de etkilendiği belirlenmiştir. Aşağıda ise aşk ile ilgili yapılmış araştırmalar özetlenmiştir.

Aşk ile ilgili araştırmalar. Aşk konusunda yapılan ilk bilimsel çalışmalardan birini Kephart (1967) gerçekleştirmiştir. Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin romantik deneyimleri incelenmiştir. Çalışmanın sonunda kadınların erkeklerden daha çok romantik deneyimlerinin olduğu ve evliliğe yaklaştıkça söz konusu farkın azaldığı tespit edilmiştir. Kephart bu bulgunun kadınların daha erken olgunlaşmasıyla ilişkili olduğunu ifade etmiştir. Aynı çalışmada 'Diğer özellikleri istediğiniz yönde olsa bile âşık olmadığınız biriyle evlenir miydiniz?' sorusu sorulmuştur. Bu soruya erkeklerin %64.6'sı, kadınların ise %24'ü kesinlikle hayır yanıtını vermişlerdir. Kephart bu durumu kadınların daha evlilik yönelimli ve daha gerçekçi olduğuyla açıklamaya çalışmıştır.

Rubin (1970) kuram ile uygulama arasında bir köprü oluşturmak amacıyla bir ölçek geliştirmiştir. Bu çalışmada üç faktörlü bir 'Hoşlanma ve Aşk Ölçeği'ni geliştirilmiştir. Rubin ölçeğin geçerliliğini, aşk puanları yüksek olan çiftlerin laboratuvar ortamında daha uzun süre göz göze bakışmaları ile desteklemeye çalışmıştır. Bu çalışmada aşk ve arkadaşlık ilişkilerinde hissedilen duygular üzerinde durulmuştur. Giriş kısmında da belirtildiği gibi Rubin'e göre aşk; yakınlık, gözetme ve bağlanma bileşenlerini içeren bir tutumdur. Rubin'in bu çalışması, ampirik ve aşk konusunda ölçme yapmayı amaçlayan ilk bilimsel çaba olarak kabul edilebilir.

Daha sonraki yıllarda Berscheid ve Walster'in (1974) tutkulu aşk ve Walster ve Walster'in (1978) tutkulu aşk ve arkadaşça aşk sınıflandırması, aşka yönelik yapılan en genel ve en önemli sosyal psikolojik çalışmalar arasındadır (aktaran Büyükşahin, 2006). Önemli çalışmalardan birisi de 'Tutkulu Aşk Ölçeği'nin geliştirilmesidir. Hatfield (1988), bu ölçeğin bilişsel, duygusal ve davranışsal boyutları olduğunu ifade etmiştir. Buna göre; bilişsel bileşenleri sevgiliye ilişkin yoğun düşünceler, sevgiliyi ya da ilişkiyi idealleştirme ve sevgiliyi tanıma ve onun tarafından tanınma isteğidir. Duygusal bileşenleri sevgiliye yönelik cinsel çekim, ilişki iyi gittiğinde hissedilen olumlu, kötü gittiğinde hissedilen olumsuz duygular, sevilme, tam ve kalıcı bütünleşme isteği ile psikolojik uyarılma oluşturmaktadır. Davranışsal bileşenleri ise sevgilinin duygularını anlamak için eylemde bulunma, sevgili için çalışma, sevgiliye hizmet etme ve fiziksel yakınlık kurmayı içermektedir (aktaran Tüfekçi, 2008).

Lee (1977) ise; aşkı çok boyutlu olarak ele almıştır. Aşkın yalnızca bir biçimi olamayacağını ileri sürerek altı aşk biçimi olduğunu belirtmiştir. Bu aşk biçimlerini şöyle isimlendirmiştir: Tutkulu aşk, mantıklı aşk, arkadaşça aşk, sahiplenici aşk, oyun gibi aşk ve özgeci aşk. Aşk biçimlerinin ölçülebilmesine yönelik olarak Hendrick ve Hendrick (1986) 'Aşka Yönelik Tutumlar Ölçeği'ni geliştirmişlerdir. Daha sonra ise Hendrick, Hendrick ve Dicke (1998) tarafından uygulama ve zaman kullanımı açısından daha pratik olacağı için 'Aşka Yönelik Tutumlar Ölçeği: Kısa Form'u geliştirilmiştir. Bu sayede aşk biçimleri araştırmaları hız kazanmıştır.

Hensley (1996), oyun gibi aşk biçiminin cinsel yaşantılara olan etkisini incelemiştir. Araştırmaya 136 erkek, 169 kadın toplam 305 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırma sonucunda oyun gibi aşk biçimi ile cinsel yaşantılar arasında anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır. Buna göre; oyun gibi aşk biçiminden alınan puanlar arttıkça bireylerin cinsel deneyim yaşadıkları partnerlerin sayısı da artmaktadır. Ayrıca; erkeklerin kadınlara göre daha fazla oyun gibi aşk biçimine sahip olduğu belirlenmiştir.

Bir diğer araştırmada aşk biçimlerinin romantik ilişkinin başlama, devam ettirme ve çözünme aşamalarıyla olan ilişkisinin ortaya konması amaçlanmıştır (Hammock ve Richardson, 2011). Araştırmada 51 erkek, 97 kadın üniversite öğrencisine Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği ve araştırmacılar tarafından hazırlanan ve ilişkinin evrelerini ortaya koyan bir anket uygulanmıştır. Çalışmada oyun gibi aşkın

ilişkinin her evresiyle ilgili olduğu sonucuna varılmıştır. Sahiplenici aşk ve özgeci aşk biçimlerinin ilişkinin devam ettirme evresinde ortaya çıktığı saptanmıştır. Sahiplenici, özgeci ve tutkulu aşk biçimlerinin ise ilişkinin çözünme evresindeki olumsuz duygularla ilişkili olduğu belirlenmiştir.

Türkiye’de aşk biçimleri ile ilgili yapılan ilk araştırma Şahin (2001) tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya toplam 305 (108 erkek, 197 kadın) üniversite öğrencisi katılmıştır. Sonuçlar erkeklerin oyun gibi ve özgeci aşk tutumuna kadınlara göre daha fazla sahip olduğunu göstermiştir. Tutkulu, arkadaşça, mantıklı ve özgeci aşk tutumu ile ilişki doyumu arasında pozitif ilişki, oyun gibi aşk tutumu ile ilişki doyumu arasında ise negatif ilişki saptanmıştır. Sahiplenici aşk tutumu ile ilişki doyumu arasında ise ilişki bulunmamıştır. Çiftlerin uyumu açısından bakıldığında, çift uyumu ile tutkulu, arkadaşça ve özgeci aşk tutumu arasında pozitif, oyun gibi aşk tutumu arasında ise negatif ilişki vardır. Psikolojik iyi olma ile tutkulu aşk arasında pozitif, sahiplenici aşk arasında ise negatif ilişki olduğu da elde edilen bir diğer sonuçtur.

Aşk biçimlerine ilişkin Türkiye’deki ilk psikometrik çalışma Büyükşahin ve Hovardaoğlu (2004) tarafından yapılmıştır. ‘Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği: Kısa Formu’nun Türkçeye adaptasyonu, geçerliliği ve güvenilirliği iki çalışma seti halinde gerçekleştirilmiştir. İlkinde, ‘Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği’nin Türkiye için geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. İkincisinde ise bu ölçek kullanılarak çiftlerin aşka ilişkin tutumları karşılaştırılmış ve aşk biçimlerinin ilişkiden mutlu olma, ilişkiye önem verme ilişkide sorun yaşama ile ilişkisi incelenmiştir. İlk çalışmanın sonucu ‘Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği’nin Türk örnekleme üzerinde yeterli düzeyde geçerlilik ve güvenilirlik değerlerine sahip olduğunu göstermiştir. İkinci çalışmanın sonucunda ise, çiftlerin mutlu olmaları ile özgeci ve tutkulu aşk biçimleri arasında olumlu; aşkı oyun gibi görme arasında olumsuz ilişki bulunmuştur. İlişkide sorun yaşama ile özgeci ve tutkulu aşk biçimleri arasında olumsuz; aşkı oyun gibi görme ve sahiplenici aşk biçimi arasında ise olumlu ilişki olduğu görülmüştür. Araştırmada cinsiyet ve ilişki türü değişkenleri ve aşk biçimlerinin ilişkisi ile ilgili sonuçlar da belirlenmiştir. Bu sonuçlardan, ilgili değişkenlerin ele alındığı kısımlarda söz edilecektir.

Türkiye’de aşk biçimlerinin cinsiyet ile ilişkisi çeşitli araştırmalarda ele alınmıştır (Büyükşahin, 2006; Büyükşahin, Hasta ve Hovardaoğlu, 2005;

Büyükşahin ve Hovardaoğlu, 2004; Tüfekçi, 2008). Büyükşahin ve Hovardaoğlu'nun (2004) çalışmasında, ilişkilerini resmileştiren (evli ya da sözlü/nişanlı) ve resmileştirmeyen (flört ilişki) çiftleri katılımcı olarak alınmış ve kadınlarla karşılaştırıldığında erkeklerin ilişkilerine daha fazla özgeci aşk biçimiyle bağlı olduğu görülmüştür. Bu sonuca dayanarak kadınlara göre erkeklerin daha destekleyici ve daha çok eşinin iyiliğini kendi iyiliğinden çok düşündüğü belirtilmiştir. Hasta ve Büyükşahin'in (2006, aktaran Büyükşahin, 2006) flört ilişkisi olanlar ve evlilerle yaptıkları çalışmalarında da önceki araştırma ile tutarlı olarak, erkeklerin kadınlardan daha fazla ilişkilerine özgeci aşk biçimiyle bağlı oldukları görülmüştür. Bu çalışma ayrıca erkeklerin kadınlara göre daha fazla aşkı oyun gibi gördüklerini ortaya koymuştur. Bu iki araştırmanın ilki çiftlerle yapılırken, ikincisi bireylerle yapılmıştır. Büyükşahin (2006) tarafından gerçekleştirilen çalışmada bulunan sonuçlar kadınların tutkulu aşk puanlarının erkeklerin puanlarından, erkeklerin özgeci aşk puanlarının ise kadınların puanlarından daha yüksek olduğunu göstermiştir. Tüfekçi'nin (2008) üniversite öğrencileri ile yaptığı araştırmada ise erkeklerin oyun gibi aşk ve özgeci aşka kadınlardan daha fazla eğilim gösterdiği; kadınların ise tutkulu aşka daha fazla eğilim gösterdiği belirlenmiştir. Ayrıca erkekler ve kadınların arkadaşça, mantıklı ve sahiplenici aşk biçimlerinde farklılık bulunmamıştır. Bütün bu çalışmalarda tutarlı olarak erkeklerin kadınlara göre daha fazla özgeci aşk biçimine sahip oldukları bulgusu dikkati çekmektedir.

Flört ilişkisi olan bir grupta ilişki doyumunun aşk biçimleri ile ilişkisine bakılmıştır (Büyükşahin, Hasta ve Hovardaoğlu, 2005). İlişki doyumu ile özgeci aşk, tutkulu aşk ve sahiplenici aşk arasında pozitif yönde anlamlı ilişki; oyun gibi aşk arasında ise negatif yönde anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır.

Bir başka çalışmada ise Hasta ve Büyükşahin (2006), aşk biçimlerinin seçeneklerin niteliğini değerlendirme ile ilişkisini ele almıştır (aktaran Büyükşahin, 2006). Seçeneklerin niteliğini değerlendirme ile tutkulu aşk, arkadaşça aşk, sahiplenici aşk ve özgeci aşk arasında olumsuz yönde ilişki; oyun gibi aşk arasında ise pozitif yönde ilişki bulunmuştur. Ayrıca, ilişki yatırımı ile özgeci aşk, sahiplenici aşk, tutkulu aşk ve arkadaşça aşk arasında olumlu yönde ilişki; ilişki yatırımı ile oyun gibi aşk arasında ise olumsuz yönde ilişki belirlenmiştir.

Aşk biçimlerinin ilişki türleri ile ilişkisi de incelenmiştir. Büyükşahin ve Hovardaoğlu'nun (2004) araştırmasında ilişki türü flört olanların ilişki türü söz/nişan ya da evlilik olanlarla karşılaştırıldığında, ilişkilerine daha fazla sahiplenici aşk biçimiyle bağlandıkları görülmüştür. Bir diğer çalışmada Hasta ve Büyükşahin (2006), evli bireylerin flört eden bireylere göre özgeci aşk, mantıklı aşk ve arkadaşça aşk biçimine daha fazla sahip oldukları belirlemiştir (aktaran Büyükşahin, 2006). Büyükşahin'in (2006) çalışmasında ise, özgeci aşk boyutunda, flört ilişkisi olanların sözlü, nişanlı ya da evli olanlardan daha düşük puan aldıkları; tutkulu aşk boyutunda ise sözlü ve nişanlı olanlar, flört ilişkisi olanlardan daha yüksek puan aldıkları görülmüştür. Ayrıca Büyükşahin (2006) bu araştırmasında, saplantılı bağlananların daha çok özgeci aşk biçimine sahip olduğunu bildirmiştir. Saplantılı ve korkulu bağlanan bireylerin ise sahiplenici aşk biçimi puanları hem kayıtsız hem de güvenli bağlananlardan daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Güvenli ve saplantılı bağlanan bireyler ise diğer bağlanma biçimine sahip olanlara göre tutkulu aşk biçiminden daha yüksek puanlar almışlardır.

Beştav (2007), 586 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirdiği araştırmasında romantik ilişki doyumuyla aşka ilişkin tutumlar, rasyonel olmayan ilişki inançları, bağlanma stilleri, cinsiyet ve doğup yaşanan yerleşim birimi değişkenleri arasındaki ilişkileri ve bu değişkenlerin romantik ilişkilerden sağlanan doyuma yaptıkları görelî katkıları incelemiştir. Araştırma sonucunda aşka ilişkin tutumların cinsiyete ve doğup yaşanan yerleşim birimine göre farklılaştığı görülmüştür. Oyun gibi aşk biçimi ile "kadın ve erkek birbirini anlayamaz", "anlaşmazlık yıkıcıdır", "zihin okuma beklentisi" ve "kadın ve erkeklerin ilişki ihtiyaçları farklıdır" şeklindeki rasyonel olmayan ilişki inançları arasında negatif yönde ilişkiler olduğu görülmüştür. Arkadaşça aşk ve tutkulu aşk biçimi ile ilişki doyumunu arasında ise pozitif yönde ilişki olduğu belirlenmiştir. İlişki doyumunun yordanmasına en fazla katkıyı tutkulu aşk biçiminin yaptığı saptanmıştır. Tutkulu aşkın ardından sırasıyla oyun gibi aşk biçiminin, "saplantılı bağlanma stiline", "zihin okuma beklentisi" şeklinde ifade edilen rasyonel olmayan ilişki inancının ve oyun gibi aşk biçiminin ilişki doyumunun yordanmasına anlamlı katkılar sağladığı da araştırmada elde edilen sonuçlar arasındadır.

Bir diğer çalışmada, genç yetişkinlerin aşk biçimleri ile benlik tipleri arasındaki ilişkiler çeşitli değişkenlere göre karşılaştırılarak incelenmiştir (Ercan,

2008). Araştırmanın çalışma grubunu 24–30 yaşları arasındaki 590 birey oluşturmuştur. Bulgulara göre, tutkulu aşk biçimi diğer aşk biçemlerine göre daha baskındır. Bununla birlikte aşk biçimleri ilişki süresi, ilişki sayısı, sosyo-ekonomik düzey, cinsiyet, eğitim düzeyi ve ilişki statüsü bireyci-ilişkisel-toplulukçu benlik tiplerine göre farklılıklar göstermiştir. Araştırmanın sonucunda, bireylerin aşk biçimlerinin ve benlik tiplerinin şekillenmesinde içinde bulunulan toplumsal bağlamın önemli olduğu ifade edilmiştir.

Tüfekçi (2008) araştırmasında, üniversite öğrencilerinin aşk biçimleri ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi transaksiyonel ego durumları açısından ele almıştır. Araştırmaya 210 kız, 140 erkek olmak üzere 350 üniversite öğrencisi katılmıştır. Sonuçlara göre; tutkulu aşk ile koruyan ebeveyn ego durumu arasında pozitif yönde ilişki bulunmuştur. Arkadaşça aşk ile eleştirel ebeveyn ego durumu arasında pozitif yönde; doğal çocuk ego durumu arasında negatif yönde ilişki bulunmaktadır. Mantıklı aşk, uygulu çocuk ego durumu ile pozitif yönde; doğal çocuk ego durumu ile de negatif yönde ilişkidir. Sahiplenici aşk, eleştirel ebeveyn ve yetişkin ego durumlarıyla negatif yönde; uygulu çocuk ego durumuyla pozitif yönde bir ilişki kurmuştur. Son olarak ise, özgeci aşkın eleştirel ebeveyn ile negatif yönde; koruyan ebeveyn ve uygulu çocuk ile de pozitif yönde ilişkili olduğu saptanmıştır.

Bir diğer çalışmada ise Uzun-Özer ve Tezer (2008) tarafından, aşk biçimlerinin olumlu ve olumsuz duyguları yordayıcılığı incelenmiştir. Araştırmaya 70 kadın ve 63 erkek olmak üzere toplam 133 lisansüstü öğrencisi katılmıştır. Araştırma sonucuna göre tutkulu aşk hem olumlu hem de olumsuz duyguyu yordamaktadır. Sahiplenici aşk ve özgeci aşk ise olumsuz duygunun yordayıcısıdır.

Budak (2011), üniversite öğrencilerinin aşka ilişkin tutumları ve kişilik özelliklerini romantik ilişki doyumunu bazında ele alıp incelemiştir. Ayrıca, aşka ilişkin tutumların çeşitli demografik özelliklere göre farklılaşıp farklılaşmadığını da ele almıştır. Araştırmaya 250 kadın ve 87 erkek olmak üzere toplam 337 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırma sonucunda, üniversite öğrencilerinin aşka ilişkin tutumların cinsiyete, ilişki sayısına ve ilişki süresine göre anlamlı farklılıklar gösterdiği belirlenmiştir. Tutkulu aşkın ise romantik ilişki doyumunun en güçlü yordayıcısı olduğu belirlenmiştir.

Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerde sorun çözme biçimleri, romantik ilişkilerde sosyal ilgi ve aşk biçimleri arasındaki ilişki Helvacı (2012) tarafından incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 330 üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Araştırma sonucunda oyun gibi aşk ile fiziksel istismar ve duygusal istismar arasında pozitif ilişki saptanmıştır. Sorun çözme ile oyun gibi aşk arasında negatif ilişki; özgeci aşk, tutkulu aşk ve arkadaşça aşk arasında ise pozitif ilişki olduğu belirlenmiştir.

Açıkel (2013), aşk biçimleri ile kişilik arasındaki ilişkiyi üniversite öğrencileri kapsamında ele almıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 305 kadın, 188 erkek toplam 493 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma sonucunda üniversite öğrencilerinin sorumluluk kişilik özelliğinin özgeci aşk, arkadaşça aşk ve mantıklı aşk biçimlerini, dışadönüklük tutkulu aşk biçimini; uyumluluk özelliğinin ise oyun gibi aşk biçimini yordadığı saptanmıştır. Aşk biçimleri cinsiyete göre değerlendirildiğinde ise, kadınların özgeci ve mantıklı aşkta erkeklere göre; erkeklerin de oyun gibi aşkta kadınlara göre daha yüksek puanlar aldıkları görülmüştür.

Genç yetişkinlerde aşk tutumları, mevcut yaşam anlamı ile aranan yaşam anlamı arasındaki ilişkiler Yüksel (2013) tarafından incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 215 kadın, 250 erkek olmak üzere toplam 465 üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Araştırma sonucunda, genç yetişkinlerin aşk tutumları ile yaşamın anlamı alt boyutlarının anlamlı olarak ilişkili olduğu saptanmıştır. Aşk tutumlarının cinsiyet ve ebeveynin birlikte/ayrı oluşu değişkenlerine göre farklılaştığı belirlenmiştir. Ayrıca; aşk tutumlarının algılanan ebeveyn tutumu ve algılanan sosyo-ekonomik düzeye göre anlamlı farklılık göstermediği de elde edilen sonuçlar arasındadır.

Üniversite öğrencilerinin aşk tutumları ile depresyon düzeyleri arasındaki ilişki Dashdamirov (2013) tarafından incelenmiştir. Araştırmaya 125 erkek, 275 kadın 400 lisans ve yüksek lisans öğrencisi katılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin depresyon puanları ile tutkulu aşk tutumu puanları arasında istatistiksel olarak ters yönde; oyun gibi aşk tutumu puanları ve sahiplenici aşk puanları arasında ise istatistiksel olarak doğrusal yönde anlamlı ilişkiler elde edilmiştir. Öğrencilerin mantıklı aşk tutumu puanlarının özel üniversitelerde öğrenim gören öğrencilerde; arkadaşça aşk tutumu puanlarının sayısal bölümlerde öğrenim görenlerde; tutkulu aşk tutumunun 3. sınıfta öğrenim gören öğrencilerde

ve oyun gibi aşk tutumu puanlarının ise yüksek gelir düzeyinde olanlarda karşılaştırıldıkları gruba göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca; duygusal ilişkinin süresine göre öğrencilerin aşk tutumlarında farklılaşmalar olduğu da belirlenmiştir.

Yücel (2014), araştırmasında çocukluk çağı istismar yaşantıları ile genç yetişkinlik dönemindeki ilişki yeterlilikleri, aşk tutumları, bağlanma süreçleri ve psikopatolojik belirtiler arasındaki ilişkileri incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 20-30 yaş arası 1234 birey oluşturmuştur. Bu bireylerden 176'sı çocukluk çağı istismar öyküsü bildirmiştir; 1058'i ise istismar bildiriminde bulunmamıştır. Aşk tutumlarına ilişkin bulgular değerlendirildiğinde, çocukluk çağındaki istismar yaşantılarının aşk biçimi üzerinde etkili olduğu, oyun gibi ve özgeci aşk biçimlerine sahip olmanın cinsiyete göre farklılık gösterdiği ve ebeveynlerin yaşam ve evlilik durumlarının aşk biçimlerini etkilediği belirlenmiştir. İlişki özellikleri ve ilişki yeterlilikleri ile aşk biçimleri arasında anlamlı ilişkiler bulunduğu ve yetişkin bağlanma stillerinin tercih edilen aşk biçimi üzerinde etkili olduğu da ortaya görülen diğer sonuçlardandır. Psikopatolojik belirtilere ilişkin bulgular değerlendirildiğinde ise, yetişkin bağlanma stilleri ve aşk biçimleri ile belirtiler arasında anlamlı ilişkiler bulunduğu saptanmıştır.

Lafçı (2014) araştırmasında, aşka ilişkin tutumlar ile evlilik uyumu arasındaki ilişkiyi sosyo-demografik özelliklere göre incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 104 erkek ve 104 kadın olmak üzere toplam 208 evli birey oluşturmuştur. Sahiplenici aşk, tutkulu aşk, özgeci aşk ve arkadaşça aşk ile evlilik uyumu arasında pozitif ilişki olduğu belirlenmiştir. Oyun gibi aşk ve mantıklı aşk ile evlilik uyumu arasında ise negatif ilişki olduğu saptanmıştır. Evli bireylerin yaş, öğrenim durumu, evlilik süresi, evlilik biçimi, çocuk sayısı, şiddete maruz kalma ve ruhsal rahatsızlık durumuna göre aşka ilişkin tutum ve evlilik uyum puanları arasında anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir.

Karanlık üçlü kişilik özelliklerinin (narsisizm, Makyavelizm ve psikopati) aşk biçimlerinin ve bağlanma boyutlarının (kaçınma ve kaygı) ilişki doyumu üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlayan bir araştırma Yücesan (2016) tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya 336 üniversite öğrencisi katılmıştır. Bulgular, oyun gibi aşk biçiminin ilişki doyumunu negatif yönde yordadığını göstermiştir. Ayrıca Makyavelizmin bağlanma kaygısı boyutunu pozitif yönde yordadığı, buna bağlı

olarak bağlanma kaygısının da oyun gibi aşk biçimini pozitif yönde yordadığı belirlenmiştir. Ayrıca, narsisizmin bağlanma kaygısı ve buna bağlı olarak da sırasıyla oyun tipi aşk biçimi ve ilişki doyumu ile ters olarak ilişkili olduğu da saptanmıştır.

Öztürk (2017), evli bireylerin evlilik uyumu, evlilik doyumu ve yaşam doyumu düzeylerini aşk düzeyleri açısından incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 21-75 yaşları arasında 153 kadın 87 erkek olmak üzere 240 evli birey oluşturmuştur. Çalışmada Türkiye’de yapılan aşk araştırmalarından farklı olarak, aşk düzeyi kavramlaştırılması Sternberg’in Üçgen Aşk Kuramı kapsamında yapılmış ve aşk düzeyini ölçmek adına "Sternberg Üçgen Aşk Ölçeği", ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda evli bireylerin, evlilik uyumu, evlilik doyumu ve yaşam doyumu düzeylerinin aşk düzeyi ile pozitif yönde ilişkili olduğu saptanmıştır.

Türk ve Demirli Yıldız (2017) tarafından yapılan araştırmada üniversite öğrencilerinde yalnızlık, aşk biçimleri ve ilişki doyumu arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 71 kadın 54 erkek olmak üzere 125 üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Araştırma sonucuna göre; tutkulu aşk yalnızlığı azaltmakta ve ilişki doyumunu artırmaktadır. Oyun gibi aşk ise yalnızlığı artırmakta, ilişki doyumunu düşürmekte ve ilişki doyumu da yalnızlığı azaltmaktadır. Ayrıca, tutkulu aşk, oyun gibi aşk ve ilişki doyumunun yalnızlık üzerindeki etkisinin oldukça zayıf olduğu sonucu elde edilmiştir. Araştırmacılar tarafından bu durum, Türkiye’de toplulukçu kültürün baskın olduğu ve yalnızlığın toplulukçu kültürlerde aşk ve romantik ilişki kavramlarından görece bağımsız olabileceği şeklinde yorumlanmıştır.

Tetik’in (2018) yetişkinlerin algıladıkları ebeveyn ilişki tutumlarını ve aşka ilişkin görüşlerini incelemek ve çeşitli değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini saptamayı amaçlayan araştırmasına, 188 kadın 192 erkek olmak üzere 380 yetişkin katılmıştır. Araştırma sonucunda aşk tutumları ile yetişkinlerin algıladıkları ebeveyn ilişki tutumları alt boyutları arasında ilişki olduğu görülmüştür. Aşk tutumlarının cinsiyete, eğitim düzeyine, ilişki durumuna ve birlikte yaşanan kişilere göre anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Aşk tutumlarının anne ve baba eğitim düzeyine ve yaşa göre ise anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir.

Yukarıda aşk biçimleri ile ilgili çalışmalara yer verilmiştir. Araştırmaların bulgularına göre aşk biçimlerinin cinsiyet, kişilik özellikleri, depresyon düzeyi, benlik tipi, ilişki süresi, ilişki sayısı, evlilik uyumu, yaşam doyumu, ilişki doyumu, TA ego durumları, olumlu ve olumsuz duygular, evlilik doyumu, romantik ilişkilerde sosyal ilgi gibi değişkenlerle anlamlı ilişkileri olduğu belirlenmiştir.

Bölüm 3

Yöntem

Bu bölümde araştırma yöntemi, çalışma grubu, veri toplama süreci ve veri toplama araçları ile ilgili bilgilere yer verilmiştir. Ardından, verilerin işlenmesi ve çözümlenmesine yönelik açıklamalar sunulmuştur.

Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerindeki bağışlama davranışları ve aşk biçimleri arasındaki ilişkilerin ortaya konması amacıyla tasarlanmıştır. Araştırma nicel yöntemde ve betimsel nitelikte tasarlanmıştır. Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli, iki ya da daha fazla değişken arasında birlikte değişimin varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan bir araştırma modelidir. Tarama yolu ile bulunan ilişkiler gerçek bir neden-sonuç ilişkisi olarak yorumlanamamaktadır; ancak o yönde bazı ipuçları vererek bir değişkendeki durumun bilinmesi halinde ötekinin kestirilmesinde yararlı sonuçlar verebileceği ifade edilmektedir (Karasar, 2018).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 öğretim yılı bahar döneminde Ankara ili sınırlarındaki bir üniversitenin çeşitli fakültelerinde öğrenimine devam eden 428 öğrenci oluşturmaktadır. Katılımcıların belirlenmesinde uygun/elverişli örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Elverişli örnekleme türü katılımcıların araştırmaya katılmaya istekli ve gönüllü oldukları için seçtikleri örnekleme türüdür (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Araştırmanın temel probleminin sınıanmasında kullanılacak olan regresyon analizinin yapılabilmesi için uygun görülen örneklem büyüklüğünün saptanmasında temel kural, $N \geq 50+8m$ (m bağımsız değişken sayısı) biçimindedir. Çalışma grubu bu doğrultuda $N \geq 50+8.6$ ile belirlenmiştir. Araştırmada 448 katılımcıya ulaşılmıştır. Katılımcılardan ölçek maddelerini eksik yanıtlayan bulunmamaktadır. Ancak 20 katılımcının Kişisel Bilgi Formu'nda yer alan soruya daha önce herhangi bir romantik ilişkisi olmadığı şeklinde yanıt verdiği belirlenmiş ve bu kişilere ilişkin veriler veri setinden çıkarılmıştır.

Veri setinde bulunan çok yönlü uç değerler Mahalanobis uzaklığı kullanılarak hesaplanmıştır. Mahalanobis uzaklığına göre çok yönlü uç değere sahip veri olmadığı görülmüştür. Sonuç olarak analizler 428 öğrenciden elde edilen verilerle yapılmıştır. Araştırmaya katılan bireylerin cinsiyete göre dağılımı aşağıda Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Bilgileri

Değişkenler		n	%
Cinsiyet	Kadın	305	71
	Erkek	123	29
	Toplam	428	100
Yaş	18	54	12.6
	19	79	18.5
	20	123	28.7
	21	104	24.3
	22	45	10.5
	23	15	3.5
	24	8	1.9

Tablo 1’de özetlendiği gibi araştırma kapsamına alınan 428 bireyin %71’i (305) kadın, % 29’u (123) ise erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş dağılımlarına bakıldığında en fazla 20 ve 21 yaşında katılımcının araştırmaya dâhil olduğu görülmüştür. Bunlardan 20 yaşındaki öğrenciler toplam sayının %28.7’sini, 21 yaşındaki katılımcılar ise toplam katılımcı sayısının %24.3’ünü oluşturmaktadır. Araştırmaya en az 24 yaşındaki katılımcılar dâhil olmuştur. Bu bireyler toplam katılımcı sayısının %1,9’unu oluşturmaktadır. Katılımcıların yaş ortalaması ise 20.2’dir.

Veri Toplama Süreci

Araştırmanın yapılabilmesi için öncelikle çalışmada kullanılan Suça İlişkin Güdüler Ölçeği (SKGÖ) ve Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği: Kısa Form’u (AİTÖ) Türkçe’ye uyarlayan kişilerden izin alınmıştır. Bu izinlere ilişkin belgeler ve elektronik posta yazışmaları Ek-A’da verilmiştir. Ölçek izinleri alındıktan sonra araştırmayı yapabilmek için Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu’na

başvurulmuş ve gerekli izinler alınmıştır. Bununla ilgili Etik Komisyon Onay Formu EK-E'de sunulmuştur.

Araştırmanın yapılabilmesi için gerekli izinler alındıktan sonra üniversitenin çeşitli fakülte ve bölümlerinde uygulanması planlanmış ve ilgili öğretim üyeleriyle iletişime geçilmiştir. Veri toplama araçları bir araya getirilerek uygulama takımı oluşturulmuş ve ders sorumlularının uygun gördüğü gün ve saatte uygulamalar araştırmacı tarafından yapılmıştır. Uygulamadan hemen önce gerekli açıklamalar yapılmış ve katılımcılara bilgi verilmiştir. Ölçeklerin uygulanması her bir sınıf için yaklaşık 7-8 dakika sürmüştür.

Araştırmaya katılan öğrenciler, öncelikle araştırmaya gönüllü olarak katıldıklarını beyan eden Gönüllü Katılım Formu'na yanıt vermişlerdir. Gönüllü Katılım Formu EK-B'de sunulmuştur. Araştırmacı tarafından katılımcılara veri toplama araçlarına verilecek cevapların içten ve samimi bir şekilde verilmesinin araştırma sonuçları için çok önemli olduğu belirtilmiştir. Katılımcıların olası sorun ya da soruları olması ihtimali göz önünde bulundurularak uygulama bitene dek sınıfta durulmuştur. Araştırmada kullanılan ölçeklerin izinleri EK-A'da sunulmuştur. Ölçeklere ait örnek maddeler EK-C ve EK-Ç'de, Kişisel Bilgi Formu ise EK-D'de sunulmuştur.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama araçları, araştırmanın amacına ve yöntemine uygun olarak seçilmiştir. Araştırmada bireylerin bağışlama davranışlarını belirlemek için Suça İlişkin Kişiler Arası Güdüler Ölçeği (SKGÖ) ve aşk biçimlerini belirlemek için ise Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği: Kısa Form (AİTÖ) kullanılmıştır. Katılımcıların cinsiyetleri, yaşları ve daha önce ilişki yaşantılarının olup olmamasına ilişkin bilgileri ise araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu (KBF) ile toplanmıştır. Ölçme araçlarının geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları, puanlama ve yorumlamaları ile ilgili bilgilere aşağıda yer verilmiştir.

Suç İlişkin Kişilerarası Güdüler Ölçeği (SKGÖ). Katılımcıların romantik ilişkilerinde partnerlerinin yaptığı incitici bir davranış sonrası gösterdikleri bağışlama davranışlarını ölçmek amacıyla Suça İlişkin Kişilerarası Güdüler Ölçeği (Transgression-Related Interpersonal Motivations Inventory) ile ölçülmüştür. Suça İlişkin Kişilerarası Güdüler Ölçeği, bir bireyin başka bir kişiden kaynaklanan incitici

bir davranış sonrasında ne derece bağışlama gösterdiğini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir (McCullough vd., 1998). Ölçek öncelikle 12 maddelik ve kaçınma ve intikam alma olmak üzere iki alt boyutlu olarak geliştirilmiştir. Bu boyutlardan alınan düşük puanlar yüksek düzeyde bağışlamaya işaret etmektedir. Ölçeğin bu ilk halinde doğrudan bağışlamayı ölçen maddelerin olmamasından dolayı ölçeğe yeni bir alt boyut eklenmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır ve ölçeğe iyilikseverlik olarak adlandırılan yedi maddelik bir alt boyut eklenmiştir (McCullough ve Hoyt, 2002).

Ölçek maddelerine ilişkin değerlendirmeler 5'li Likert tipi ölçek üzerinden elde edilmektedir (1= hiç yansıtmıyor, 2= pek yansıtmıyor, 3= kararsızım, 4= kısmen yansıtıyor, 5= tamamen yansıtıyor). SKGÖ'den alınabilecek en yüksek puan 95'tir ve bu puan yüksek düzeyde bağışlamayı temsil etmektedir. Ölçeğin kaçınma ve intikam alt boyutlarının bütün maddeleri ters kodlanan maddelerdir. İntikam alt boyutundan alınabilecek en fazla puan 25'tir ve yüksek puan bireylerin düşük düzeyde intikam alma güdüsünü temsil etmektedir. Diğer taraftan kaçınma alt ölçeğinden alınabilecek en yüksek puan ise 35'tir ve düşük düzeyde kaçınmayı ifade etmektedir. İyilikseverlik alt ölçeğinden de alınabilecek en yüksek puan 35 olup yüksek düzeyde iyilikseverliğe işaret etmektedir.

Suçla İlişkin Kişilerarası Güdüler Ölçeği Türkçe'ye Yıldırım (2009) tarafından uyarlanmıştır. Öncelikle, ölçek maddeleri araştırmacı tarafından İngilizce aslından Türkçe'ye çevrilmiştir. Daha sonra da İngilizce Dilbilimi alanında uzman olan iki kişi tarafından yapılan tekrar çevirileri ile karşılaştırılmış ve psikoloji alanında uzman bir kişiye bu çeviriler kontrol ettirilmiştir. Ölçeğin yapı geçerliliğini incelemek amacıyla varimax rotasyonlu faktör analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda öz değerleri 1'den büyük olan üç faktör bulunmuştur. İlgili faktörler altında toplanan maddeler ölçeğin özgün formundaki hali ile tutarlılık göstermiştir. İntikam almaya ilişkin beş, kaçınmaya ilişkin yedi madde ve iyilikseverliğe ilişkin yedi madde bu ölçekte de aynı faktörler altında toplanmıştır. Ölçek toplam varyansın %61'ini açıklarken; intikam, kaçınma ve iyilikseverlik faktörleri toplam varyansın sırasıyla %24.31, %22.85 ve %14.1'ini açıklamaktadır. Ölçeğin iç tutarlılığı incelendiğinde ise, Cronbach alfa katsayısı .91 olarak bulunmuştur. İntikam alma alt ölçeği için bu katsayı .74, kaçınma için .91 ve iyilikseverlik alt ölçeği için .89'dur. Buna göre

SKGÖ ve alt faktörlerinin iç tutarlılığına ilişkin değerlerin yüksek olduğu söylenebilir.

Araştırma kapsamında ölçeğin iç tutarlılığı için Cronbach alfa katsayıları hesaplanmıştır. İç tutarlılık katsayısı, intikam alma alt ölçeği için .81, kaçınma alt ölçeği için .92, iyilikseverlik alt ölçeği için .88, ölçeğin geneli (bağışlama) için .92 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğe ilişkin örnek maddeler EK-C'de sunulmuştur.

Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği: Kısa Form (AİTÖ). Katılımcıların aşk biçimlerini ortaya koymak amacıyla Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği: Kısa Form kullanılmıştır. Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği: Kısa Formu (AİTÖ), insanların ikili ilişkilerindeki aşk biçimlerini belirlemek amacıyla Hendrick, Hendrick ve Dicke (1998) tarafından geliştirilmiştir. Bu ölçek, daha önceden Hendrick ve Hendrick (1986) tarafından geliştirilen 42 maddelik Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin kısaltılmış halidir. Bu kısa form, Lee'nin aşk sınıflandırmasını temel almaktadır. Ölçeğin adı her ne kadar 'tutum' ifadesini içerse de bireylerin aşk biçimlerini ortaya koyma amacı taşımaktadır. Bu aşk biçimi önceki bölümlerde de üzerinde durulduğu gibi; tutkulu aşk (eros), özgeci aşk (agape), sahiplenici aşk (mania) oyun gibi aşk (ludus), arkadaşça aşk (storge), mantıklı aşk (pragma)'dır. AİTÖ 5'li Likert tipi 24 maddelik bir ölçektir. Ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmış 18 maddelik bir sürümü de bulunmaktadır. Ancak bu çalışmada, ölçek özellikleri bakımından tavsiye edilen (Büyükşahin ve Hovardaoğlu, 2004) 24 maddelik kısa form kullanılmıştır. Ölçekte 1, kesinlikle yanlış; 5 kesinlikle doğru anlamına gelmektedir.

Aşk biçimlerinin her biri alt ölçekleri oluşturmaktadır. Dolayısıyla altı ayrı puan elde edilmekte ve her bir alt ölçek için en az dört, en fazla 20 puan alınmaktadır. Bir alt ölçekteki puanların artması, o aşk biçiminin tercih edildiği anlamına gelmektedir. Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği: Kısa Formu'nun Türkçe'ye adaptasyonu, geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Büyükşahin ve Hovardaoğlu (2004) tarafından 867 üniversite öğrencisi üzerinde yapılmıştır. Ölçeğin faktör yapısı incelenmiş ve bunun sonucunda ölçeğin özgün formda olduğu gibi *tutkulu aşk, özgeci aşk, sahiplenici aşk, oyun gibi aşk, arkadaşça aşk, mantıklı aşk* olmak üzere altı faktörden oluştuğu gözlenmiştir. Ölçeğin iç tutarlılığı için Cronbach alfa katsayısı hesaplanmış ve iki yarım güvenilirliğine bakılmıştır. Her iki güvenilirlik katsayısı da .70 olarak bulunmuştur. Sonuç olarak, Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği:

Kısa Formu'nun geçerliliği, güvenilirliği ve Türkçe'ye adaptasyonu ile ilgili çalışmalar, ölçeğin araştırmalarda kullanılması için gerekli niteliklere sahip olduğunu göstermektedir (Büyüksahin ve Hovardaoğlu, 2004).

Araştırma kapsamında ölçeğin iç tutarlılığı için Cronbach alfa katsayıları hesaplanmıştır. İç tutarlılık katsayısı, tutkulu aşk alt ölçeği için .75, özgeci aşk alt ölçeği için .80, sahiplenici aşk alt ölçeği için .60, oyun gibi aşk alt ölçeği için .61, arkadaşça aşk alt ölçeği için .81, mantıklı aşk alt ölçeği için ise .67 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğe ilişkin örnek maddeler EK-Ç'de sunulmuştur.

Kişisel Bilgi Formu (KBF). Kişisel Bilgi Formu katılımcılar hakkında bilgi edinmek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Formda katılımcıların cinsiyetleri, yaşları ve ilişki yaşantılarının olup olmamasına ilişkin sorular yer almıştır. Kişisel Bilgi Formu EK-D'de sunulmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırmanın birinci alt problemi için uygulanan regresyon analizinden önce verilerin tek yönlü ve çok yönlü uç değerleriyle normallik varsayımları incelenmiştir. Ölçeklere ait puanların normalliği verilerin dağılımına ait çarpıklık, basıklık katsayıları ve histogram grafiklerinin incelenmesiyle değerlendirilmiştir.

Herhangi bir örneklem grubunda dağılımın normal olup olmadığını belirlemek için üç yöntem kullanılmaktadır. Bunlardan birincisi puanlara ilişkin aritmetik ortalama, medyan ve mod değerlerinin incelenmesi veya basıklık ve çarpıklık katsayısına bakılması gibi betimsel istatistiklerin incelenmesidir. İkincisi grafikleri incelemek, üçüncüsü ise dağılımın normalliği için testlere başvurmaktır. Puanların normalliğe uygunluğu için sıklıkla başvuru olan iki test Shapiro-Wilk ve Kolmogorov-Smirnov testleridir. Bu testlere ait p değerinin .05'ten büyük çıkması, puanların normal dağılımdan anlamlı sapma göstermediğini, uygun olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk, 2014; Büyüköztürk, Çokluk ve Köklü, 2013; Field, 2013; Pallant, 2011). Ölçeklere ait çarpıklık ve basıklık katsayıları +2 ile -2 değerleri arasında çıkmıştır. Bu değerler dağılımın normallik varsayımını karşılamaktadır (George ve Mallery, 2010). Bu nedenle dağılım normal varsayılarak istatistiksel işlemler yapılmıştır. Grup ortalamaları arasındaki farkın etki büyüklüğü için "Cohen's d" değeri hesaplanmıştır. Cohen (1988) genel bir öneri olmak üzere, d değerinin .2'den küçük olması durumunda etki büyüklüğünün

zayıf, .5 olması durumunda orta ve .8'den büyük olması durumunda ise kuvvetli olarak tanımlanabileceğini belirtmiştir.

Çok yönlü uç değeri hesaplamak için Mahalanobis uzaklık değerleri incelenmiş, inceleme sonunda veri setinde herhangi bir uç değer bulunmadığı belirlenmiştir. Analizler 428 veri setiyle yapılmıştır. Çoklu bağlantı varsayımına göre regresyon analizi yapabilmek için bağımsız değişkenler arasında güçlü ilişkilerin olmaması gerekmektedir (Tabachnik ve Fidell, 2013). Çoklu bağlantı probleminin olup olmadığını belirlemek için veriler arasındaki ikili korelasyonlar hesaplanmıştır. Bağımsız değişkenlerin varyans artış faktörünün (VIF) <10 ; koşul indeksinin (CI) <30 ve tolerans değerinin (TV) $>.10$ olması değişkenler arasında çoklu bağlantı probleminin olmadığını şeklinde değerlendirilmiştir (Tabachnik ve Fidell, 2013). Veri setinin VIF, CI ve TV değerleri incelenmiş ve çoklu bağlantı problemi olmadığı belirlenmiştir.

Çoklu regresyon analizinin bir diğer varsayımı olan hataların birbirinden bağımsızlığını incelemek amacıyla Durbin-Watson katsayısı hesaplanmıştır. Tabachnik ve Fidell'e (2013) göre hataların birbirinden bağımsız olarak değerlendirilebilmesi için Durbin-Watson katsayısının 1.5 ile 2.5 değerleri arasında olması gerekmektedir. Araştırmada elde edilen Durbin-Watson katsayısı, verilere ilişkin hataların birbirinden bağımsız olduğunu göstermektedir. Araştırmada hata payı .05 olarak belirlenmiştir.

Tablo 2

Bağımlı ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizi Sonucu

Ölçekler ve Alt Boyutlar	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. İntikam	1									
2. Kaçınma	.435**	1								
3. İyilikseverlik	.303**	.659**	1							
4. Bağışlama toplam	.628**	.911**	.847**	1						
5. Tutkulu	.148**	.448**	.451**	.462**	1					
6. Oyun gibi	-.184**	-.146**	-.083	-.161**	-.021	1				
7. Arkadaşça	.081	.114*	.196**	.164**	.438**	.071	1			
8. Mantıklı	-.090	-.047	-.061	-.075	.070	.078	.147**	1		
9. Sahiplenici	-.223**	.001	.138**	-.003	.215**	.077	.042	.059	1	
10. Özgeci	.056	.163**	.267**	.213**	.310**	-.014*	.185**	-.034	.509**	1

*p<.05, **p<.01

Yukarıda yer alan Tablo 2'de analize dâhil olan değişkenler arasındaki Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı tekniğine göre ilişkiler verilmiştir. Tablo 2'de görüldüğü gibi bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki korelasyon katsayıları .509 ile -.223 arasında değişmektedir. Değişkenler arasındaki tüm ilişkiler orta veya düşük düzeydedir. Veri setinde çoklu doğrusallık sorunu olmadığı tespit edilmiştir. Sonuç olarak, veri setinin regresyon analizi yapabilmek için tüm varsayımları karşıladığı görülmüştür.

Araştırma kapsamında verilerin ortalama, standart sapma, basıklık ve çarpıklık katsayıları her bir ölçek için raporlanmıştır. AİTÖ'nün alt boyutları toplanabilir olmadığı için yalnızca alt boyutlara ilişkin betimsel analiz sonuçları özetlenmiştir. İkinci alt problem kapsamında bağımsız örneklem t testi analizi yapılmış ve sonuçlar raporlanmıştır. Analizler SPSS 22.0 paket programı ile gerçekleştirilmiştir.

Ölçeklere ilişkin betimsel analizler. Araştırmada kullanılan her bir ölçek için betimsel istatistikler (ortalama, standart sapma, çarpıklık ve basıklık katsayıları) hesaplanmış ve aşağıdaki tablolarda özetlenmiştir.

Tablo 3'te SKGÖ'ye ve alt boyutlarına ilişkin betimsel istatistik sonuçları verilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin ölçeğin toplam puanına ilişkin puan ortalamasının $\bar{X}=59.80$, standart sapmasının 18.24 olduğu görülmektedir. Ölçeğin alt boyutlarına bakıldığında ise, intikama ilişkin puan ortalaması $\bar{X}=19.69$, standart sapması 5.05; kaçınmaya ilişkin puan ortalaması $\bar{X}=20.66$; standart sapması 9.29 ve iyilikseverliğe ilişkin puan ortalaması $\bar{X}=19.46$ ve standart sapmanın 7.79 olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin bağışlama puan ortalamalarının 59.80 olması, grubun çoğunluğunun orta düzeyde bağışlama davranışına yakın olduklarını göstermektedir.

Tablo 3

SKGÖ'ye İlişkin Betimsel Analiz Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutlar	n	\bar{X}	Standart Sapma	Çarpıklık	Basıklık
Bağışlama toplam puan	428	59.80	18.24	.030	-.951
İntikam	428	19.69	5.05	-.870	-.027
Kaçınma	428	20.66	9.29	.171	-1.293
İyilikseverlik	428	19.46	7.79	.235	-1.026

Tablo 4'te AİTÖ'nün alt boyutları olan tutkulu aşk, mantıklı aşk, arkadaşça aşk, özgeci aşk, oyun gibi aşk ve sahiplenici aşka ilişkin betimsel analiz sonuçları verilmiştir. Tabloda araştırmaya katılan öğrencilerin tutkulu aşk alt boyutuna ilişkin puan ortalamalarının $\bar{X}= 14.06$, standart sapmanın 3.45; mantıklı aşk alt boyutuna ilişkin puan ortalamalarının $\bar{X}=11.25$, standart sapmanın 3.56; arkadaşça aşk alt boyutuna ilişkin puan ortalamalarının $\bar{X}=11.97$, standart sapmanın 4.26; özgeci aşk alt boyutuna ilişkin puan ortalamalarının $\bar{X}=11.61$, standart sapmanın 3.74; oyun gibi aşk alt boyutuna ilişkin puan ortalamalarının $\bar{X}=9.66$, standart sapmanın 2.64 ve sahiplenici aşk alt boyutuna ilişkin puan ortalamalarının ise $\bar{X}=13.17$, standart sapmanın 3.24 olduğu görülmektedir. Ortalamalar bakımından katılımcı grubun tutkulu aşk alt boyutuna yönelik puan ortalamaları diğer alt boyutlara göre daha yüksektir. Oyun gibi aşk alt boyutunun en düşük ortalamaya sahip alt boyut olduğu görülmektedir.

Tablo 4

AİTÖ'nün Alt Boyutlarına İlişkin Betimsel Analiz Sonuçları

Alt Boyutlar	n	\bar{X}	Standart Sapma	Çarpıklık	Basıklık
Tutkulu aşk	428	14.06	3.45	-.544	.025
Mantıklı aşk	428	11.25	3.56	-.102	-.503
Arkadaşça aşk	428	11.97	4.26	.033	-.927
Özgeci aşk	428	11.61	3.74	.216	-.396
Oyun gibi aşk	428	9.66	2.64	.468	.402
Sahiplenici aşk	428	13.17	3.24	-.001	-.379

Yukarıda araştırmanın çalışma grubuna, araştırmada kullanılan veri toplama araçlarına, verilerin analizine ve ölçeklerin betimsel istatistiklerine ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Bu doğrultuda, bir sonraki bölümde araştırmanın bulgular sunulmuş ve bulgulara ilişkin yorumlara yer verilmiştir.

Bölüm 4

Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde araştırmanın alt problemlerine ilişkin analiz sonuçlarına yer verilmiştir. Sonuçlar alt problemlerin sırasına uygun şekilde sıralanmıştır. Bu bölümde ayrıca, bu bölümde bulgulara ilişkin değerlendirmelere yer verilmiştir.

Bağışlamanın Yordayıcılarına İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın ilk alt probleminde üniversite öğrencilerinin aşk biçimlerinin romantik ilişkilerde bağışlama davranışlarını anlamlı olarak yordayıp yordamadığı sınınanmıştır. Araştırmanın ilk alt problemine cevap verebilmek için öncelikle AİTÖ alt boyutlarından her biri bağımsız değişken, SKGÖ sonucu elde edilen bağışlama toplam puanı ve SKGÖ alt boyutları intikam, kaçınma ve iyilikseverlik ise bağımlı değişken olarak alınmıştır. Ardından çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. İntikam, kaçınma, iyilikseverlik ve bağışlama toplam puanının yordayıcılarına ilişkin bulgulara aşağıda tek tek yer verilmiştir.

İntikamın yordayıcılarına ilişkin regresyon analizi. Üniversite öğrencilerinin aşk biçimlerinin intikamı anlamlı olarak yordayıp yordamadığını sınamak için çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5

İntikamın Yordayıcılarına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi

Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	p	İkili r	Kısmi r
1. İntikam (Sabit)	24.108	1.575		15.310	.000		
2. Tutkulu aşk	.239	.077	.163	3.105	.002	.148	.150
3. Oyun gibi aşk	-.285	.087	-.149	-3.266	.001	-.184	-.157
4. Arkadaşça aşk	.016	.061	.013	.256	.798	.081	.012
5. Mantıklı aşk	-.095	.065	-.067	-1.457	.146	-.090	-.071
6. Sahiplenici aşk	-.512	.083	-.328	-6.143	.000	-.223	-.287
7. Özgeci aşk	.224	.074	.166	3.032	.003	.056	.146
R=.376	R ² =.141						
F _(6.421) = 11.544	Düzeltilmiş R ² = .129		p=.000				

Tablo 5'te verilen çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçları incelendiğinde, bağımsız değişkenlerin tümünün yordama gücünü belirlemek amacıyla analize dâhil edildiği görülmektedir. Analiz sonucunda elde edilen regresyon denkleminin varyans analizi sonucuna göre anlamlı olduğu bulunmuştur ($F_{(6,421)}=11.544$; $p<.000$). Bu duruma göre çoklu doğrusal regresyon analizine dâhil olan değişkenlerin regresyon katsayılarından en az birinin anlamlı olduğu sonucu çıkarılabilir. Çoklu doğrusal regresyon analiziyle, katılımcıların intikam puanlarındaki varyansın yaklaşık %14'ünün ($R=.376$; $R^2=.141$) tutkulu aşk, oyun gibi aşk, arkadaşça aşk, mantıklı aşk, sahiplenici aşk ve özgeci aşk değişkenleri ile açıklandığı ($p<.05$ düzeyinde anlamlı) belirlenmiştir.

Bağımsız değişkenlerin standartlaştırılmış regresyon katsayıları (β) ve anlamlılık değerleri (p) incelenmiştir. Tutkulu aşk ($\beta=.163$; $p<.05$) ve özgeci aşk ($\beta=.166$; $p<.05$) değişkenlerinin üniversite öğrencilerinde intikam düzeylerinin anlamlı ve olumlu yönde; oyun gibi aşk ($\beta=-.149$; $p<.05$) ve sahiplenici aşk ($\beta=-.328$; $p<.05$) değişkenlerinin ise üniversite öğrencilerinde intikam düzeylerinin anlamlı ve olumsuz yönde yordayıcıları olduğu görülmüştür. Arkadaşça aşk ($\beta=.013$; $p>.05$) ve mantıklı aşk ($\beta=-.067$; $p>.05$) değişkenlerinin ise üniversite öğrencilerinin intikam düzeylerinin anlamlı yordayıcısı olmadığı belirlenmiştir.

Standartlaştırılmış regresyon katsayıları olan beta değerleri incelendiğinde (β), intikam puanlarını yordama gücü bakımından en etkili değişkenin sahiplenici aşk ($\beta=-.328$) olduğu görülmüştür. Standardize edilmiş regresyon katsayısına göre (β) aşk biçimlerinin intikam üzerindeki görece önem sırası; sahiplenici aşk ($\beta=-.328$), özgeci aşk ($\beta=.166$), tutkulu aşk ($\beta=.163$) ve oyun gibi aşk ($\beta=-.149$) şeklindedir.

Kaçınmanın yordayıcılarına ilişkin regresyon analizi. Üniversite öğrencilerinin aşk biçimlerinin kaçınmayı anlamlı olarak yordayıp yordamadığını sınamak için çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6

Kaçınmanın Yordayıcılarına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi

Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	p	İkili r	Kısmi r
1. Kaçınma (Sabit)	12.231	2.718		4.500	.000		
2. Tutkulu aşk	1.327	.133	.492	10.008	.000	.448	.438
3. Oyun gibi aşk	-.398	.151	-.113	-2.639	.009	-.146	-.128
4. Arkadaşça aşk	-.216	.105	-.099	-2.053	.041	.114	-.100
5. Mantıklı aşk	-.122	.113	-.047	-1.079	.281	-.047	-.053
6. Sahiplenici aşk	-.398	.144	-.139	-2.765	.006	.001	-.134
7. Özgeci aşk	.241	.128	.097	1.885	.060	.163	.091
R= .494	R ² = .244						
F _(6.421) = 22.620	Düzeltilmiş R ² = .233		p=.000				

Tablo 6'da verilen çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçları incelendiğinde, bağımsız değişkenlerin tümünün yordama gücünü belirlemek amacıyla analize dâhil edildiği görülmektedir. Analiz sonucunda elde edilen regresyon denkleminin varyans analizi sonucuna göre anlamlı olduğu bulunmuştur ($F_{(6.421)}=22.620$; $p<.000$). Bu duruma göre çoklu doğrusal regresyon analizine dâhil olan değişkenlerin regresyon katsayılarından en az birinin anlamlı olduğu sonucu çıkarılabilir. Çoklu doğrusal regresyon analiziyle, katılımcıların kaçınma puanlarındaki varyansın yaklaşık %25'inin ($R=.494$; $R^2=.244$) tutkulu aşk, oyun gibi aşk, arkadaşça aşk, mantıklı aşk, sahiplenici aşk ve özgeci aşk değişkenleri ile açıklandığı ($p<.05$ düzeyinde anlamlı) belirlenmiştir.

Bağımsız değişkenlerin standartlaştırılmış regresyon katsayıları (β) ve anlamlılık değerleri (p) incelenmiştir. Tutkulu aşk ($\beta=.492$; $p<.05$) değişkeninin üniversite öğrencilerinde kaçınma düzeylerinin anlamlı ve olumlu yönde; arkadaşça aşk ($\beta=-.099$; $p<.05$), oyun gibi aşk ($\beta=-.113$; $p<.05$) ve sahiplenici aşk ($\beta=-.139$; $p<.05$) değişkenlerinin ise üniversite öğrencilerinde kaçınma düzeylerinin anlamlı ve olumsuz yönde yordayıcıları olduğu görülmüştür. Özgeci aşk ($\beta=.097$; $p>.05$) ve mantıklı aşk ($\beta=-.047$; $p>.05$) değişkenlerinin ise üniversite öğrencilerinin kaçınma düzeylerinin anlamlı yordayıcısı olmadığı belirlenmiştir.

Standartlaştırılmış regresyon katsayıları olan beta değerleri incelendiğinde (β), kaçınma puanlarını yordama gücü bakımından en etkili değişkenin tutkulu aşk

($\beta=.492$) olduğu görülmüştür. Standardize edilmiş regresyon katsayısına göre (β) aşk biçimlerinin kaçınma üzerindeki görece önem sırası; tutkulu aşk ($\beta=.492$), sahiplenici aşk ($\beta=-.139$), oyun gibi aşk ($\beta=-.113$) ve arkadaşça aşk ($\beta=-.099$) şeklindedir.

İyilikseverliğin yordayıcılarına ilişkin regresyon analizi. Üniversite öğrencilerinin aşk biçimlerinin iyilikseverliği anlamlı olarak yordayıp yordamadığını sınamak için çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7

İyilikseverliğin Yordayıcılarına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi

Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	p	İkili r	Kısmi r
1. İyilikseverlik (Sabit)	7.074	2.295		3.082	.002		
2. Tutkulu aşk	.929	.112	.411	8.294	.000	.451	.375
3. Oyun gibi aşk	-.194	.127	-.066	-1.525	.128	-.083	-.074
4. Arkadaşça aşk	.012	.089	.006	.134	.893	.196	.007
5. Mantıklı aşk	-.173	.095	-.079	-1.824	.069	-.061	-.089
6. Sahiplenici aşk	-.034	.121	-.014	-.277	.782	.138	-.013
7. Özgeci aşk	.297	.108	.143	2.758	.006	.267	.133
R=.	.483	R ² =.	.233				
F _(6.421) =	21.312	Düzeltilmiş R ² =	.222	p=.	.000		

Tablo 7’de verilen çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçları incelendiğinde, bağımsız değişkenlerin tümünün yordama gücünü belirlemek amacıyla analize dâhil edildiği görülmektedir. Analiz sonucunda elde edilen regresyon denkleminin varyans analizi sonucuna göre anlamlı olduğu bulunmuştur ($F_{(6.421)}=21.312$; $p<.000$). Bu duruma göre çoklu doğrusal regresyon analizine dâhil olan değişkenlerin regresyon katsayılarından en az birinin anlamlı olduğu sonucu çıkarılabilir. Çoklu doğrusal regresyon analiziyle, katılımcıların iyilikseverlik puanlarındaki varyansın yaklaşık %23’ünün ($R=.483$; $R^2=.233$) tutkulu aşk, oyun gibi aşk, arkadaşça aşk, mantıklı aşk, sahiplenici aşk ve özgeci aşk değişkenleri ile açıklandığı ($p<.05$ düzeyinde anlamlı) belirlenmiştir.

Bağımsız değişkenlerin standartlaştırılmış regresyon katsayıları (β) ve anlamlılık değerleri (p) incelenmiştir. Tutkulu aşk ($\beta=.411$; $p<.05$) ve özgeci aşk

($\beta=.143$; $p<.05$) değişkenlerinin üniversite öğrencilerinde iyilikseverlik düzeylerinin anlamlı ve olumlu yönde yordayıcıları olduğu görülmüştür. Oyun gibi aşk ($\beta=-.066$; $p>.05$), arkadaşça aşk ($\beta=.006$; $p>.05$), mantıklı aşk ($\beta=-.079$; $p>.05$) ve sahiplenici aşk ($\beta=-.014$; $p>.05$) değişkenlerinin ise üniversite öğrencilerinin iyilikseverlik düzeylerinin anlamlı yordayıcısı olmadığı belirlenmiştir.

Standartlaştırılmış regresyon katsayıları olan beta değerleri incelendiğinde (β), iyilikseverlik puanlarını yordama gücü bakımından en etkili değişkenin tutkulu aşk ($\beta=.411$), olduğu görülmüştür. Standartlaştırılmış regresyon katsayısına göre (β) aşk biçimlerinin iyilikseverlik üzerindeki görelî önem sırası; tutkulu aşk ($\beta=.411$), ve özgeci aşk ($\beta=.143$) şeklindedir.

Bağışlama toplam puanının yordayıcılarına ilişkin regresyon analizi.

Üniversite öğrencilerinin aşk biçimlerinin bağışlama toplam puanını anlamlı olarak yordayıp yordamadığını sınamak için çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8

Bağışlama Toplam Puanının Yordayıcılarına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi

Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	p	İkili r	Kısmi r
1. Bağışlama toplam puan (Sabit)	43.414	5.240		8.284	.000		
2. Tutkulu aşk	2.495	.256	.471	9.757	.000	.462	.429
3. Oyun gibi aşk	-.877	.291	-.127	-3.018	.003	-.161	-.146
4. Arkadaşça aşk	-.188	.202	-.044	-.929	.353	.164	-.045
5. Mantıklı aşk	-.390	.217	-.076	-1.796	.073	-.075	-.087
6. Sahiplenici aşk	-.943	.277	-.167	-3.401	.001	-.003	-.164
7. Özgeci aşk	.762	.246	.156	3.097	.002	.213	.149
R=.520	R ² =.270						
F _(6.421) = 26.001	Düzeltilmiş R ² = .260		p=.000				

Tablo 8’de verilen çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçları incelendiğinde, bağımsız değişkenlerin tümünün yordama gücünü belirlemek amacıyla analize dâhil edildiği görülmektedir. Analiz sonucunda elde edilen regresyon denkleminin varyans analizi sonucuna göre anlamlı olduğu bulunmuştur

($F_{(6,421)} = 26.001$; $p < .000$). Bu duruma göre çoklu doğrusal regresyon analizine dâhil olan değişkenlerin regresyon katsayılarından en az birinin anlamlı olduğu sonucu çıkarılabilir. Çoklu doğrusal regresyon analiziyle, katılımcıların bağışlama toplam puanlarındaki varyansın yaklaşık %27'sinin ($R = .520$; $R^2 = .270$) tutkulu aşk, oyun gibi aşk, arkadaşça aşk, mantıklı aşk, sahiplenici aşk ve özgeci aşk değişkenleri ile açıklandığı ($p < .05$ düzeyinde anlamlı) belirlenmiştir.

Bağımsız değişkenlerin standartlaştırılmış regresyon katsayıları (β) ve anlamlılık değerleri (p) incelenmiştir. Tutkulu aşk ($\beta = .471$; $p < .05$) ve özgeci aşk ($\beta = .156$; $p < .05$) değişkenlerinin üniversite öğrencilerinde bağışlama toplam puanını anlamlı ve olumlu yönde; oyun gibi aşk ($\beta = -.127$; $p < .05$) ve sahiplenici aşk ($\beta = -.167$; $p < .05$) değişkenlerinin ise üniversite öğrencilerinde bağışlama toplam puanını anlamlı ve olumsuz yönde yordayıcıları olduğu görülmüştür. Arkadaşça aşk ($\beta = -.044$; $p > .05$) ve mantıklı aşk ($\beta = -.076$; $p > .05$) değişkenlerinin ise üniversite öğrencilerinin bağışlama toplam puanının anlamlı yordayıcısı olmadığı belirlenmiştir.

Standartlaştırılmış regresyon katsayıları olan beta değerleri incelendiğinde (β), bağışlama toplam puanlarını yordama gücü bakımından en etkili değişkenin tutkulu aşk ($\beta = .471$) olduğu görülmüştür. Standardize edilmiş regresyon katsayısına göre (β) aşk biçimlerinin bağışlama toplam puanı üzerindeki görece önem sırası; tutkulu aşk ($\beta = .471$), sahiplenici aşk ($\beta = -.167$), özgeci aşk ($\beta = .156$) ve oyun gibi aşk ($\beta = -.127$) şeklindedir.

Aşk Biçimlerinin Cinsiyete Göre Değişip Değişmediğine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın ikinci alt problemi olan “Üniversite öğrencilerinin aşk biçimleri cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” bağımsız gruplar için t testi ile analiz edilmiştir.

Tutkulu aşk alt test puanlarının katılımcıların cinsiyetlerine göre değişip değişmediğine ilişkin bulgu ve yorumlar. Tutkulu aşk alt test puanlarına ilişkin cinsiyet puanları ortalamaları arasında önemli bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımsız gruplar t testi uygulanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Tutkulu Aşk Alt Test Puan Ortalamalarının Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	\bar{X}	SS	df	t	p
Erkek	123	14.02	3.07	426	-.172	.864
Kadın	305	14.08	3.59			

Tablo 9'da kadınların ve erkeklerin tutkulu aşk alt testinden aldıkları puan ortalamalarına bakıldığında puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmadığı görülmektedir ($p>.05$). Erkeklerin puan ortalaması 14.02, standart sapması 3.07 ve kadınların puan ortalaması 14.08, standart sapması 3.59'dur. Bu sonuca göre kadınların tutkulu aşk alt ölçeğine ait puan ortalaması erkeklerin ortalamasına göre daha yüksektir. Ancak katılımcıların tutkulu aşk puan ortalamaları arasında cinsiyete göre anlamlı bir fark yoktur ($t=-.172$; $p>.05$).

Mantıklı aşk alt test puanlarının katılımcıların cinsiyetlerine göre değişip değişmediğine ilişkin bulgu ve yorumlar. Mantıklı aşk alt test puanlarına ilişkin cinsiyet puanları ortalamaları arasında önemli bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımsız gruplar t testi uygulanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Mantıklı Aşk Alt Test Puan Ortalamalarının Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	\bar{X}	SS	df	t	p	Cohen's d
Erkek	123	10.37	3.56	426	-3.274	.001	.35
Kadın	305	11.61	3.51				

Tablo 10'da kadınların ve erkeklerin mantıklı aşk alt testinden aldıkları puan ortalamalarına bakıldığında puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunduğu görülmektedir ($p<.05$). Erkeklerin puan ortalaması 10.37, standart sapması 3.56 ve kadınların puan ortalaması 11.61, standart sapması 3.51'dir. Bu sonuca göre kadınların mantıklı aşk alt ölçeğine ait puan ortalaması erkeklerin ortalamasına göre daha yüksektir. Bu duruma göre katılımcıların mantıklı aşk puan ortalamaları arasında cinsiyete göre anlamlı bir fark vardır ($t=-$

3.274; $p < .05$). Cohen d değerinin .35 olması etki büyüklüğünün orta düzeyde olduğunu göstermektedir.

Arkadaşça aşk alt test puanlarının katılımcıların cinsiyetlerine göre değişip değişmediğine ilişkin bulgu ve yorumlar. Arkadaşça aşk alt test puanlarına ilişkin cinsiyet puanları ortalamaları arasında önemli bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımsız gruplar t testi uygulanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Arkadaşça Aşk Alt Test Puan Ortalamalarının Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	\bar{X}	SS	df	t	p
Erkek	123	12.27	3.80	426	.983	.326
Kadın	305	11.85	4.43			

Tablo 11’de kadınların ve erkeklerin arkadaşça aşk alt testinden aldıkları puan ortalamalarına bakıldığında puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmadığı görülmektedir ($p < .05$). Erkeklerin puan ortalaması 12.27, standart sapması 3.80 ve kadınların puan ortalaması 11.85, standart sapması 4.43’dir. Bu sonuca göre erkeklerin arkadaşça aşk alt ölçeğine ait puan ortalaması kadınların ortalamasına göre daha yüksektir. Bu duruma göre katılımcıların arkadaşça aşk puan ortalamaları arasında cinsiyete göre anlamlı bir fark yoktur ($t = .983$; $p > .05$)

Oyun gibi aşk alt test puanlarının katılımcıların cinsiyetlerine göre değişip değişmediğine ilişkin bulgu ve yorumlar. Oyun gibi aşk alt test puanlarına ilişkin cinsiyet puanları ortalamaları arasında önemli bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımsız gruplar t testi uygulanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Oyun Gibi Aşk Alt Test Puan Ortalamalarının Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	\bar{X}	SS	df	t	p	Cohen's d
Erkek	123	10.62	2.96	426	4.470	.000	.50
Kadın	305	9.28	2.41				

Tablo 12'de kadınların ve erkeklerin oyun gibi aşk alt testinden aldıkları puan ortalamalarına bakıldığında puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunduğu görülmektedir ($p < .05$). Erkeklerin puan ortalaması 10.62, standart sapması 2.96 ve kadınların puan ortalaması 9.28, standart sapması 2.41'dir. Bu sonuca göre erkeklerin oyun gibi aşk alt ölçeğine ait puan ortalaması kadınların ortalamasına göre daha yüksektir. Bu duruma göre katılımcıların oyun gibi aşk puan ortalamaları arasında cinsiyete göre anlamlı bir fark vardır ($t=4.470$; $p < .05$). Cohen d değerinin .50 olması etki büyüklüğünün orta düzeyde olduğunu göstermektedir.

Özgeci aşk alt test puanlarının katılımcıların cinsiyetlerine göre değişip değişmediğine ilişkin bulgu ve yorumlar. Özgeci aşk alt test puanlarına ilişkin cinsiyet puanları ortalamaları arasında önemli bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımsız gruplar t testi uygulanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Özgeci Aşk Alt Test Puan Ortalamalarının Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	\bar{X}	SS	df	t	p	Cohen's d
Erkek	123	12.73	3.63	426	4.032	.000	.40
Kadın	305	11.15	3.69				

Tablo 13'te kadınların ve erkeklerin özgeci aşk alt testinden aldıkları puan ortalamalarına bakıldığında puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunduğu görülmektedir ($p < .05$). Erkeklerin puan ortalaması 12.73, standart sapması 3.63 ve kadınların puan ortalaması 11.15, standart sapması 3.69'dir. Bu sonuca göre erkeklerin özgeci aşk alt ölçeğine ait puan ortalaması

kadınların ortalamasına göre daha yüksektir. Bu duruma göre katılımcıların özgeci aşk puan ortalamaları arasında cinsiyete göre anlamlı bir fark vardır ($t=4.032$; $p<.05$). Cohen d değerinin .40 olması etki büyüklüğünün orta düzeyde olduğunu göstermektedir.

Sahiplenici aşk alt test puanlarının katılımcıların cinsiyetlerine göre değişip değişmediğine ilişkin bulgu ve yorumlar. Sahiplenici aşk alt test puanlarına ilişkin cinsiyet puanları ortalamaları arasında önemli bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımsız gruplar t testi uygulanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 14'te verilmiştir.

Tablo 14

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sahiplenici Aşk Alt Test Puan Ortalamalarının Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	\bar{X}	SS	df	t	p
Erkek	123	13.17	3.22	426	-.009	.993
Kadın	305	13.17	3.26			

Tablo 14'te kadınların ve erkeklerin sahiplenici aşk alt testinden aldıkları puan ortalamalarına bakıldığında puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmadığı görülmektedir ($p>.05$). Erkeklerin puan ortalaması 13.17, standart sapması 3.22 ve kadınların puan ortalaması 13.17, standart sapması 3.26'dır. Bu sonuca göre kadınların sahiplenici aşk alt ölçeğine ait puan ortalaması ile erkeklerin ortalaması birbirine eşittir. Katılımcıların sahiplenici aşk puan ortalamaları arasında cinsiyete göre anlamlı bir fark yoktur ($t= -.009$; $p>.05$).

Bağıslama Davranışlarının Cinsiyete Göre Değişip Değişmediğine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın üçüncü alt problemi "Üniversite öğrencilerinin aşk biçimleri cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermekte midir?" bağımsız gruplar için t testi ile analiz edilmiştir.

İntikam alt boyutu puanlarının katılımcıların cinsiyetlerine göre değişip değişmediğine ilişkin bulgu ve yorumlar. İntikam alt boyutu puanlarına ilişkin cinsiyet puanları ortalamaları arasında önemli bir fark olup olmadığını belirlemek

amacıyla bağımsız gruplar t testi uygulanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 15'te verilmiştir.

Tablo 15

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin İntikam Alt Boyutu Ortalamalarının Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	\bar{X}	SS	df	t	p
Erkek	123	20.13	5.06	426	1.153	.250
Kadın	305	19.51	5.05			

Tablo 15'te kadınların ve erkeklerin intikam alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarına bakıldığında puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmadığı görülmektedir ($p>.05$). Erkeklerin puan ortalaması 20.13, standart sapması 5.06 ve kadınların puan ortalaması 19.51, standart sapması 5.05'dir. Bu sonuca göre erkeklerin intikam alt boyutuna ait puan ortalaması kadınların ortalamasına göre daha yüksektir. Ancak katılımcıların intikam alt boyutu puan ortalamaları arasında cinsiyete göre anlamlı bir fark yoktur ($t= 1.153$; $p>.05$).

Kaçınma alt boyutu puanlarının katılımcıların cinsiyetlerine göre değişip değişmediğine ilişkin bulgu ve yorumlar. Kaçınma alt boyutu puanlarına ilişkin cinsiyet puanları ortalamaları arasında önemli bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımsız gruplar t testi uygulanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 16'da verilmiştir.

Tablo 16

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Kaçınma Alt Boyutu Ortalamalarının Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	\bar{X}	SS	df	t	p
Erkek	123	20.22	8.47	426	-.651	.515
Kadın	305	20.83	9.61			

Tablo 16'da kadınların ve erkeklerin kaçınma alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarına bakıldığında puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmadığı görülmektedir ($p>.05$). Erkeklerin puan ortalaması 20.22, standart sapması 8.47 ve kadınların puan ortalaması 20.83, standart sapması

9.61'dir. Bu sonuca göre kadınların kaçınma alt boyutuna ait puan ortalaması erkeklerin ortalamasına göre daha yüksektir. Katılımcıların kaçınma alt boyutu puan ortalamaları arasında cinsiyete göre anlamlı bir fark yoktur ($t = -.651$; $p > .05$).

İyilikseverlik alt boyutu puanlarının katılımcıların cinsiyetlerine göre değişip değişmediğine ilişkin bulgu ve yorumlar. İyilikseverlik alt boyutu puanlarına ilişkin cinsiyet puanları ortalamaları arasında önemli bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımsız gruplar t testi uygulanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 17'de verilmiştir.

Tablo 17

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin İyilikseverlik Alt Boyutu Ortalamalarının Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	\bar{X}	SS	df	t	p
Erkek	123	18.84	7.21	426	-1.090	.277
Kadın	305	19.70	8.01			

Tablo 17'de kadınların ve erkeklerin iyilikseverlik alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarına bakıldığında puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmadığı görülmektedir ($p > .05$). Erkeklerin puan ortalaması 18.84, standart sapması 7.21 ve kadınların puan ortalaması 19.70, standart sapması 8.01'dir. Bu sonuca göre kadınların iyilikseverlik alt boyutuna ait puan ortalaması erkeklerin ortalamasına göre daha yüksektir. Katılımcıların iyilikseverlik alt boyutu puan ortalamaları arasında cinsiyete göre anlamlı bir fark yoktur ($t = -1.090$; $p > .05$).

Bağışlama toplam puanlarının katılımcıların cinsiyetlerine göre değişip değişmediğine ilişkin bulgu ve yorumlar. Bağışlama toplam puanlarına ilişkin cinsiyet puanları ortalamaları arasında önemli bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla bağımsız gruplar t testi uygulanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 18'de verilmiştir.

Tablo 18

Veri Toplama Araçları Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Bağışlama Toplam Puanı Ortalamalarının Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	\bar{X}	SS	df	t	p
Erkek	123	59.19	16.40	426	-.468	.640
Kadın	305	60.05	18.95			

Tablo 18’de kadınların ve erkeklerin bağışlama toplam puanı ortalamalarına bakıldığında puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmadığı görülmektedir ($p>.05$). Erkeklerin puan ortalaması 59.19, standart sapması 16.40 ve kadınların puan ortalaması 60.05, standart sapması 18.95’tir. Bu sonuca göre kadınların bağışlama toplam puanlarının ortalaması erkeklerin ortalamasına göre daha yüksektir. Sonuç olarak katılımcıların bağışlama toplam puanı ortalamaları arasında cinsiyete göre anlamlı bir fark yoktur ($t= -.468$; $p>.05$).

Araştırmadan elde edilen sonuçlara genel olarak bakıldığında, aşk biçimleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı ilişkiler olduğu belirlenmiştir. Buna göre; erkeklerde oyun gibi aşk ve özgeci aşk biçimi kadınlara göre daha fazla görülmektedir. Kadınlar da erkeklere göre mantıklı aşk biçimine daha fazla sahiptir. Bağışlama ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır.

Yukarıda araştırmanın bulguları verilmiş ve bulgular yorumlanmıştır. Bir sonraki bölümde ise sonuç, tartışma ve önerilere yer verilmiştir.

Bölüm 5

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgular özetlenmiştir. Daha sonra bulgular alanyazın ışığında tartışılmıştır. Son olarak da araştırma bulgularından hareketle hem araştırmaya hem de uygulamaya yönelik öneriler sıralanmıştır. Sonuç, tartışma ve öneriler verilirken, araştırmadan elde edilen bulguların verilmiş sırası temel alınmıştır.

Araştırmanın Sonuçları

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin aşk biçimleri ile romantik ilişkilerindeki bağışlama davranışları arasındaki ilişkiler araştırılmıştır. Ayrıca üniversite öğrencilerinin aşk biçimlerinin ve bağışlama davranışlarının cinsiyete göre değişip değişmediği incelenmiştir. Sonuçlar aşağıda verilmiştir.

- Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerindeki bağışlama davranışları ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.
- Aşk biçimlerinin cinsiyete göre incelenmesinde erkekler kadınlara göre oyun gibi ve özgeci aşk biçiminde; kadınlar da erkeklere göre mantıklı aşk biçiminde daha fazla puan almışlardır.
- Üniversite öğrencileri en çok tutkulu aşk biçimine, en az da oyun gibi aşk biçimine sahiptir.
- Aşk biçimlerinden mantıklı aşk ve romantik ilişkilerde bağışlama davranışları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.
- Tutkulu aşk, sahiplenici aşk, oyun gibi aşk ve özgeci aşk SKGÖ alt boyutlarından intikam puanlarını anlamlı olarak yordamaktadır.
- Tutkulu aşk, arkadaşça aşk, oyun gibi aşk ve sahiplenici aşk, SKGÖ alt boyutlarından kaçınma puanlarını anlamlı olarak yordamaktadır.
- Tutkulu aşk ve özgeci aşk, SKGÖ alt boyutlarından iyilikseverlik puanlarını anlamlı olarak yordamaktadır.
- Tutkulu aşk, özgeci aşk, sahiplenici aşk ve oyun gibi aşk, SKGÖ toplam bağışlama puanını anlamlı olarak yordamaktadır.

Tartışma

Araştırma kapsamında üniversite öğrencilerinin aşk biçimlerinin romantik ilişkilerindeki bağışlama davranışlarını anlamlı olarak yordayıp yordamadığını belirlemek amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizinden faydalanılmıştır. Bununla birlikte üniversite öğrencilerinin aşk biçimlerinde ve bağışlama davranışlarında cinsiyete göre anlamlı farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Araştırma bulgularına ilişkin tartışma ve sonuçlar bu kısımda verilmiştir.

Üniversite öğrencilerinin aşk biçimlerinin intikam düzeyini anlamlı olarak yordayıp yordamadığına ilişkin tartışma. Araştırma sonucunda tutkulu aşk, özgeci aşk, oyun gibi aşk ve sahiplenici aşkın intikam puanlarını anlamlı olarak yordadığı görülmüştür. Tutkulu aşk ve özgeci aşk puanları arttıkça intikam düzeyi azalmakta; oyun gibi aşk ve sahiplenici aşk puanları arttıkça da intikam düzeyi artmaktadır.

Özgeci âşıkların partnerlerinin mutluluğunu kendi mutluluklarından daha çok düşünürler. Bu nedenle özgeci âşıkların partnerlerinden intikam almayı tercih etmedikleri düşünülebilir. Özgeci âşıklar partnerlerinin onlara karşı yaptığı hatalara karşın üzülebilir, hayal kırıklığına uğrayabilir ve acı çekebilirler. Ancak, bu durumun ele alınmasında ve çözümlenmesinde partnerlerini incitecek bir davranışta bulunmamayı tercih etmedikleri sonucu çıkarılabilir.

Oyun gibi aşk, duygusallıktan ve bağlılıktan uzak, eğlencenin ve cinselliğin ön planda olduğu bir aşk biçimidir. Oyun gibi âşıklar aşkı bir oyun olarak görürler. Aşk oyunundan olabildiğince haz almak ve oyunu kazanmak adına durumları manipüle ederler ve stratejik oyunlar oynarlar. Ayrıca, ilişkinin sürekliliğine verdikleri önem düşüktür. Oyun gibi aşkın genellikle kısa süreli ilişkiler ile pozitif yönde anlamlı ilişkisi bulunmuştur. Bu nedenle oyun gibi âşıkların intikam almanın ilişkiye vereceği zararı önemsemeyecekleri sonucu çıkarılabilir. Bütün bunlardan hareketle, intikam almanın oyun gibi âşıklara aradıkları macerayı ve hazzı sağladığı sonucu çıkarılabilir. Aynı zamanda intikam, oyun gibi âşıkların oyunu kazanmak için kullandıkları yollardan biri olabilir.

Sahiplenici aşkın ayırıcı özelliği takıntılı ve hastalıklı bir aşk biçimi oluşudur. Sahiplenici âşıklar benliklerini onarmak için intikam alabilirler. Ayrıca tutarsız ve olumsuz duygulanımlı halleri onları intikam almaya itebilir. Çoklar (2014), intikam

almanın düşük benlik saygısı ile ilgili olduğunu ifade etmiştir. Bireyin benlik imajını koruyucu etmenlerin kendini bağışlama sürecini kolaylaştırdığı bilinmektedir. Benlik saygısı, bağışlamayı arttırıcı etmenler arasında yer almaktadır (McCullough ve Witvliet, 2002).

Üniversite öğrencilerinin aşk biçimlerinin kaçınma düzeyini anlamlı olarak yordayıp yordamadığına ilişkin tartışma. Araştırma sonucunda tutkulu aşk, arkadaşça aşk, oyun gibi aşk ve sahiplenici aşkın kaçınma puanlarını anlamlı olarak yordadığı görülmüştür. Tutkulu aşk puanları arttıkça kaçınma düzeyi azalmakta; oyun gibi aşk, arkadaşça aşk ve sahiplenici aşk puanları arttıkça da kaçınma düzeyi artmaktadır.

Tutkulu aşk partnerine güvenmeyi ve olumlu duyguları daha fazla içeren bir aşk biçimidir. Goodboy ve Booth-Butterfield (2009), bireylerin partnerleri ile yakınlaşma isteği arttıkça tutkulu aşk puanlarının da arttığını ifade etmiştir. Levine ve arkadaşları (2006), tutkulu âşıkların ilişki içinde partnerleri ile diğer aşk biçimlerine sahip bireylere göre daha fazla zaman geçirdiklerini ifade etmiştir. Bu nedenle tutkulu âşıkların ilişkideki bir hata durumunda partnerlerine kaçınma davranışı göstermeden bu durumu ilişki içerisinde güvenle ele aldıkları söylenebilir.

Bu araştırmada arkadaşça aşk biçiminin sadece kaçınma davranışı ile anlamlı ilişkisi olduğu saptanmıştır. Buna göre; arkadaşça aşk biçiminden alınan puan arttıkça kaçınma davranışı artmaktadır. Arkadaşça aşk, derin duygusal yakınlık, deneyimlerin paylaşılması ve kendini açma davranışlarını içerir. Arkadaşça aşkta arkadaşlık ön plandadır ve zamanla gelişir. Bu nedenle, başka hiçbir değişken ile ilişkisi bulunmayan arkadaşça aşkın, özellikle de yakınlığın bu denli önemli olduğu aşk biçiminin, kaçınma ile ilişkisinin olması şaşırtıcı bir bulgudur. Öte yandan, tam da bu nedenle kaçınma davranışı gösteriyor olabilirler. Partnerlerinin verdiği zarar sonucu incinen arkadaşça aşk biçimine sahip kişiler, güvenlerinin sarsılmasından dolayı incinme durumunu yoğun yaşıyor ve hayal kırıklığına uğruyor olabilirler. Bu nedenle güvenin tamiri ve ilişkini onarılması adına kaçınma davranışı sergileyebilirler. Başka bir deyişle arkadaşça âşıklar, yeniden yakınlaşabilmek için mesafeye ihtiyaç duyuyor olabilirler.

Oyun gibi aşk, aşkı oyun gibi görmekle, bağlanmaktan ve partnerle derin ve yakın ilişki kurmaktan kaçınma ile karakterize edilen bir aşk biçimidir. Ayrıca; oyun gibi aşk biçimi ile kayıtsız bağlanma arasında ilişki olduğunu ifade eden pek çok araştırma mevcuttur (Budak, 2011; Yıldırım, 2009). Buna göre; oyun gibi aşk biçimine sahip olan bireylerde kayıtsız bağlanma stili daha fazla görülmektedir. Goodboy ve Booth-Butterfield (2009), bireylerin partnerleri ile yakınlaşma isteği azaldıkça oyun gibi aşk puanlarının arttığını ifade etmiştir. Bütün bu nedenlerle oyun gibi aşk biçimine sahip bireylerin ilişki içerisindeki bağışlanması gereken bir durum olduğunda partnerleriyle yakınlaşmaktan kaçındıkları söylenebilir.

Üniversite öğrencilerinin aşk biçimlerinin iyilikseverlik düzeyini anlamlı olarak yordayıp yordamadığına ilişkin tartışma. Araştırma sonucunda tutkulu aşk ve özgeci aşkın iyilikseverlik puanlarını anlamlı olarak yordadığı görülmüştür. Tutkulu aşk ve özgeci aşk puanları arttıkça iyilikseverlik düzeyi de artmaktadır.

Tutkulu aşkın olumlu duygunun anlamlı yordayıcısı olduğu pek çok araştırmada ifade edilmektedir (Kanemasa, Tniguchi, Daibo ve Ishimori, 2004; Kim ve Hatfield, 2004; Uzun-Özer ve Tezer, 2008). Özgeci aşk ise, partnerinin iyiliğini kendi iyiliğinden daha fazla düşünen, ona karşı olumlu duygular besleyen bir aşk türüdür. Büyükhahin ve Hovardaoğlu (2004), ilişkideki mutluluk düzeyi ile tutkulu aşkı ve özgeci aşkı tercih etme arasında olumlu yönde ilişki bulmuşlardır. Bu durum çiftlerin mutluluk düzeyleri arttıkça, tutkulu aşk ve özgeci aşkı daha fazla tercih etmeye yöneldikleri şeklinde yorumlanmıştır. Tüm bu bulgulardan hareketle, özgeci aşkın iyilikseverliği pozitif yönde anlamlı olarak yordadığı bulgusunun beklenen bir sonuç olduğu söylenebilir.

Üniversite öğrencilerinin aşk biçimlerinin bağışlama toplam puanını anlamlı olarak yordayıp yordamadığına ilişkin tartışma. Araştırma sonucunda tutkulu aşk, özgeci aşk, oyun gibi aşk ve sahiplenici aşkın bağışlama toplam puanını anlamlı olarak yordadığı görülmüştür. Tutkulu aşk ve özgeci aşk puanları arttıkça bağışlama toplam puanı artmakta; oyun gibi aşk ve sahiplenici aşk arttıkça da bağışlama toplam puanı azalmaktadır.

Tutkulu âşıklar aşkı dolu dolu yaşamak isterler. Partnerleriyle güvenli, sıcak ve sevecen ilişkiler kurmak onlar için oldukça önemlidir. Tutkulu âşıkların ilişki

doyumlarının yüksek olduğuna dair pek çok araştırma bulgusu mevcuttur (Beştav, 2007; Budak, 2011; Büyükşahin 2006; Fricker ve Moore, 2002; Meeks vd., 1998). Tutkulu âşıkların diğer bağlanma biçimlerine göre güvenli bağlanma biçimi ile pozitif yönde ilişkilere daha çok sahip oldukları bilinmektedir (Büyükşahin, 2006, Fricker ve Moore, 2002; Sprecher vd., 1994). Shaver ve Hazan (1988) güvenli bağlanma ile tutkulu aşkın özellikleri bakımından benzer olduğunu ifade etmişlerdir. Güvenli bağlanan bireyler hem kendilerini hem de başkalarını sevmeye değer görürler. Yakınlık kurmakta zorluk çekmezler ya da bundan rahatsızlık duymazlar (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Ayrıca; güvenli bağlanan bireyler ilişkilerinde daha çok bağışlayıcı olduğuna dair araştırmalar mevcuttur (Kachadourian vd., 2004; Lawler-Row vd., 2006). Yıldırım (2009), güvenli bağlanan bireylerin partnerlerinin bağışlanması gereken davranışlarına ilişkin daha az sorumluluk yüklemesi yaptıklarını ve bunun aracılığı ile daha fazla bağışladıklarını belirtmiştir. Bütün bu bulgulardan hareketle, partnerleriyle ilişkilerinden yüksek doyum alan ve yakınlığa dayalı ilişkiler kuran ve partnerine güvenmekte zorluk çekmeyen tutkulu âşıkların bağışlama düzeylerinin yüksek olmasının hem alanyazın hem de beklentiler ile tutarlı olduğu söylenebilir.

Özgeci âşıklar partnerlerine derin bir bağlılık hissederler. Onlar için partnerlerinin ihtiyaç ve beklentilerinin karşılanması kendi ihtiyaç ve beklentilerinden daha önemlidir. Partnerlerinin mutluluğu için çaba göstermek ve devamlı iyiliğini gözetmek onların ilişki içerisindeki en temel özelliklerindedir. Lee (1977), özgeci âşıkların partnerlerine karşı bağışlayıcı ve destekleyici olduklarını vurgulamıştır. Büyükşahin (2006), özgeci aşk biçiminde ilişkiye yapılan yatırımın yüksek olduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla, özgeci âşıkların bağışlama düzeylerinin yüksek olması beklendik bir sonuçtur.

Özgeci aşkın beş faktör kişilik kuramı alt boyutlarından sorumluluk ile pozitif yönde ilişkisi olduğu saptanan pek çok araştırma bulunmaktadır (Açıkel, 2013; Middleton, 1993; White, Hendrick ve Hendrick, 2004). Buna göre; özgeci âşıkların ihtiyatlı olma, sorumluluğunu bilme gibi özellikleri göstermektedirler. Bazı araştırmalarda özgeci aşkın yine beş faktör kişilik kuramı boyutlarından uyumluluk ile pozitif yönde ilişkisi olduğu da rapor edilmiştir (Middleton, 1993; Wan, Luk ve Lai, 2000). Uyumluluk puanı yüksek olan bireyler, işbirliğini tercih eden, güvenilir, şefkatli, yumuşak kalpli ve yardımseverdir. Uyumluluk puanı düşük bireylere göre

daha olumlu sosyal ilişkileri vardır (Burger, 2017). Ayrıca, alanyazında bazı uyumluluk puanı yüksek bireylerin ilişkilerinde daha fazla bağışlama gösterdiklerine dair pek çok araştırma mevcuttur (Ashton vd., 1998; Brose, Rye, Lutz-Zois, Ross, 2005; Koutsos, Wertheim, Kornblum, 2008; Maltby, Wood, Day, Kon, Colley ve Linkey, 2008; McCullough ve Hoyt, 2002). Bu çerçevede, özgeci aşk biçiminin bağışlama toplam puanını yordadığı bulgusu, özgeci aşk biçiminin temel özellikleri, beş faktör kişilik kuramı, ilişki yatırımı dinamikleri kapsamında açıklanabilir.

Üniversite öğrencilerinin aşk biçimlerinde cinsiyete göre anlamlı fark olup olmadığına ilişkin tartışma. Araştırma sonucuna göre erkeklerin oyun gibi ve özgeci aşk biçiminden kadınlara göre; kadınların da mantıklı aşk biçiminden erkeklere göre daha fazla puan aldıkları görülmüştür. Öte yandan sahiplenici aşk, arkadaşça aşk ve tutkulu aşk biçimlerinde ise cinsiyete göre anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Araştırmada erkeklerin oyun gibi aşk biçimi puan ortalamalarının kadınlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Alanyazın taramasında araştırma sonuçlarını destekleyen Türkiye’de ve yurt dışında yapılan araştırmalara rastlanmıştır. Hensley (1996), yaptığı araştırmada erkeklerin kadınlara göre daha fazla oyun gibi aşk biçimine sahip olduğunu belirtmiştir. Türkiye’de yapılan pek çok çalışmada erkeklerin oyun gibi aşkta kadınlara göre daha fazla puan aldıkları saptanmıştır (Açıkel, 2013; Beştav, 2007; Budak, 2011; Ercan, 2008; Helvacı, 2012; Lafçı, 2014; Tüfekçi, 2008; Yücel, 2014; Yüksel, 2013).

Araştırmada elde edilen bir diğer sonuç da erkeklerin özgeci aşk biçimi puan ortalamalarının kadınlara göre daha yüksek olmasıdır. Bu bulgunun Türkiye’de yapılan çalışmaların sonuçlarıyla paralel olduğu görülmektedir (Açıkel, 2013; Beştav, 2007; Budak, 2011; Büyüksahin, 2006; Ercan, 2008; Helvacı, 2012; Tüfekçi, 2008; Yücel, 2014; Yüksel, 2013). Hendrick ve Hendrick (2002) de erkeklerin özgeci aşk biçimi puan ortalamalarının kadınlara göre daha yüksek olduğunu belirtmiştir.

Bu araştırmada kadınların erkeklere göre anlamlı farklılık gösterdiği tek aşk biçimi mantıklı aşk olmuştur. Kadınların mantıklı aşk puan ortalamalarının erkeklere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Türkiye’de yapılan çalışmalara

bakıldığında Açıklık (2013), Budak (2011), Helvacı (2012) ve Yücel (2014) de kadınların mantıklı aşk biçiminde erkeklere göre daha yüksek puan ortalamasına sahip olduğunu saptamışlardır. Hendrick ve Hendrick'in (2002) araştırmasında da kadınların erkeklere göre daha fazla mantıklı aşk biçimine sahip olduğu belirlenmiştir. Öte yandan, kadınlar açısından farklı sonuçlar elde edilen araştırmalara rastlanmıştır. Büyükşahin'in (2006) ve Tüfekçi'nin (2008) araştırmasında kadınlar tutkulu aşk biçiminde erkeklere göre daha yüksek puanlar almışlardır. Budak'ın (2011) çalışmasında kadınların mantıklı aşk biçiminin yanı sıra arkadaşça aşk biçimi puan ortalamalarının da erkeklere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Beştav (2007) ve Lafçı'nın (2014) araştırmalarında kadınların sahiplenici aşk ortalamalarının erkeklere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ercan (2008) ve Yüksel'in (2013) araştırmalarında ise kadınların aşk biçimlerine ait ortalamalarında erkeklere göre anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerindeki bağışlama davranışlarında cinsiyete göre anlamlı fark olup olmadığına ilişkin tartışma.

Araştırma sonucuna üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerdeki bağışlama davranışlarının cinsiyete göre farklılaşmadığı ortaya çıkmıştır. Buna göre; intikam, kaçınma, iyilikseverlik ve bağışlama toplam puanı cinsiyete göre değişmemektedir. Bu sonuç daha önceden gerçekleştirilen bazı araştırmalarla paralellik göstermektedir. Taysi (2007, 2010), Yıldırım (2009) ve Güzel'in (2016) araştırmalarında bağışlama davranışlarının cinsiyete göre farklılık göstermediği belirlenmiştir. Enright ve Zell (1989) ve Toussaint ve Webb (2005) bağışlama davranışlarında cinsiyete göre anlamlı bir farklılığın olmadığını ifade etmişlerdir. Araştırmada cinsiyet değişkeninin anlamlı olduğu tek bulgu, empati ve bağışlama arasındaki ilişkide cinsiyetin belirleyici olduğudur. Buna göre; empati ile erkeklerde bağışlama davranışları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Quigley ve Tedeschi'nin (1996) araştırmasında katılımcılardan onları inciten olayla ilgili bilgi vermelerini istemişler ve erkeklerin kadınlara göre daha fazla suçu işleyen kişi olarak belirtildiğini saptamışlardır. Worthington, Sandage ve Berry'nin (2000) araştırmasında ise erkeklerin kadınlara göre daha az bağışlamaya eğilimli olduğu, fakat istatistiksel olarak anlamlı bir korelasyon değeri elde edilmediği belirlenmiştir.

Bu araştırma bulgularının yanı sıra, alanyazında bağışlamanın cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaştığına dair çalışmalara da rastlanmıştır. Çoklar'ın

(2014) çalışmasında erkeklerin kadınlara göre bağışlama puan ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Gökmen'in (2018) araştırmasında ise kadınların erkeklere göre başkalarını daha fazla bağışladığı belirlenmiştir. Yurt dışı alanyazına bakıldığında kadınların erkeklere göre daha fazla bağışlama davranışı gösterdiği saptanmış araştırmalara rastlanmaktadır (Exline, Baumeister, Bushman, Campell ve Finkel, 2004; Karremans, Van Lange, Oukwerkerk ve Kluwer, 2003).

Erkeklerin cinsel aldatmayı kadınlara göre bağışlamakta daha çok zorlandığı ve partnerlerinin ihanetinden sonra mevcut ilişkilerini sonlandırmaya daha eğilimli oldukları belirlenmiştir (Shackelford, Buss, ve Bennett, 2002). Çoklar (2014) araştırmasında erkeklerin intikam puan ortalamalarının kadınlara göre anlamlı olarak daha yüksek olduğunu saptamıştır.

Araştırmalarda cinsiyet ile bağışlama davranışları arasındaki ilişkiye dair farklı sonuçlar elde edilmesinin sebebinin bağışlamanın pek çok farklı değişkenden etkilenmesinden dolayı olduğu yorumu yapılabilir. Bireylerin onları incitenleri bağışlamalarında bireysel özelliklerin belirleyici olabileceği bilinmektedir (Maltby vd., 2008). Ayrıca bağışlama, cinsiyete özgü bir farklılık olmaktan ziyade çiftlere ve/veya ilişkiye özgü olabilir. Bütün bu bulgulardan hareketle, bağışlama ve cinsiyet ilişkisinin sonraki araştırmalarda ele alınıp irdelenmesi gerektiği düşünülmektedir.

Öneriler

Bu başlık altında araştırmada elde edilen bulgulardan hareketle önerilerde bulunulmuştur. Öneriler ilk olarak araştırmacılara, ikinci olarak da alanda özellikle üniversitelerin psikolojik danışma birimlerinde çalışan psikolojik danışmanlara ve diğer ruh sağlığı çalışanlarına yönelik olarak sunulmuştur.

Araştırmacılara yönelik öneriler.

- Bu araştırma Ankara'da bulunan büyük ölçekli bir devlet üniversitesinde gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla bu çalışma, farklı illerde bulunan üniversite öğrencileri ve vakıf üniversitelerinin öğrencileri ile tekrarlanabilir.
- Bu araştırmanın çalışma grubu üniversite öğrencileridir. Farklı özelliklere sahip örneklem gruplarıyla da çalışmalar yapılması

alanyazında bağışlama ve aşk biçimleri ilişkilerine yönelik daha geniş bir bakış açısı kazanılmasını sağlayacaktır. Bu farklı örneklem grupları; farklı yaş ve eğitim düzeyine sahip bireyler ve nişanlı, evli ya da evlenip boşanmış gibi farklı ilişki özelliklerine sahip bireyler olabilir. Bireylerin ilişki sayısı ve ilişki süresi gibi özellikler araştırmaya dâhil edilebilir.

- Bu çalışmada cinsiyet ile üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerindeki bağışlama davranışları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bu nedenle, sonraki araştırmalarda erkekler ve kadınlara göre bağışlama davranışları daha detaylı olarak ele alınabilir.
- Bu çalışmada bağışlama McCullough'un Sosyal Psikolojik Belirleyicileri Modeli, aşk ise Lee'nin Aşkın Renkleri kuramı açısından ele alınarak incelenmiştir. Aşk ile bağışlamanın ilişkisini inceleyen Türkiye'deki çalışmalar sınırlıdır. Bu nedenle farklı bağışlama ve aşk kuramlarının temel alınarak karşılaştırmalı araştırmaların yapılmasının bağışlama ve aşk ilişkisinin detaylı açıklanmasına ve özellikle de bağışlamanın kavramsallaştırılmasına dair önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.
- Bu araştırma modeli ilişkisel tarama yöntemiyle sınırlıdır ve kesitsel özelliğe sahiptir. Farklı araştırma desenleriyle çalışmalar düzenlenerek bireylerin aşk biçimleri ve bağışlama davranışları arasındaki ilişkiler detaylı bir şekilde incelenebilir. Ayrıca; bireylerin bağışlama davranışlarının zaman gibi çeşitli etkenler açısından gelişimini ve değişimini açıklayabilecek boylamsal araştırmalar da gerçekleştirilebilir. Romantik ilişkiler başlangıç, devam ettirme ve -olası durumlarda da- sonlandırma aşamalarında takip edilerek araştırılabilir. Bu sayede ilişkilerdeki bağışlanması gereken suç durumları tüm ilişki süreçleri değerlendirilerek incelenebilir.
- Bu araştırmada romantik ilişki içerisinde bağışlama ya da bağışlamama durumu sadece incinen, diğer bir deyişle bağışlayacak ya da bağışlamayacak olan birey açısından ele alınmıştır. İlişki

içerisinde partnerini incitmiş olan bireyin ilişki özelliklerine odaklanması, bağışlamanın doğasının anlaşılmasında tamamlayıcı bir bakış açısı sunabilir. Aynı zamanda, çiftlerin arasındaki ilişki dinamiklerinin romantik ilişkilere nasıl yansıdığı hakkında kapsamlı bilgiler elde edilebilir. Bu nedenle gelecek çalışmalarda, ilişkideki her iki bireyin de aşk biçimi ve bağışlama davranışlarının ele alındığı çift çalışmaları yapılması önerilmektedir.

Alan çalışanlarına yönelik öneriler.

- Bu araştırmada, üniversite öğrencilerinin bağışlama davranışlarının aşk biçimleriyle ilişkili olduğu belirlenmiştir. Bu noktadan hareketle alan çalışanı psikolojik danışmanlar, bireylerin/çiftlerin ilişkisel dünyalarını anlayabilmek ve onlara yardım edebilmek adına bu araştırmanın bulgularından faydalanabilirler.
- Bu araştırmada, üniversite öğrencilerinin aşk biçimleriyle romantik ilişkilerindeki bağışlama davranışları arasındaki ilişkiler açıklanmıştır. Üniversitelerin psikolojik danışma ve rehberlik merkezlerinde görev alan uzmanlar tarafından, genç yetişkinlerin sağlıklı romantik ilişkiler kurabilmeleri adına bu araştırmanın bulgularından yararlanılarak bireylerin romantik ilişkilerindeki bağışlama ve aşk biçimlerine yönelik farkındalık düzeylerini artırıcı çalışmalar yapılabilir.
- Çift ve aile terapisi süreçlerinde bireylerin romantik ilişkilerdeki bağışlama davranışları ve aşk biçimleri bireyleri tanımada ve ilişki dinamiklerini anlamada önemli bir ilişki özelliği olarak dikkate alınabilir. Ayrıca; çiftlerin aşk biçimleri ve bağışlama davranışları arasındaki ilişkiler ortaya konularak ilişkilerinde yaşadıkları sorunlara işlevsel müdahaleler planlanabilir.
- Eş seçimi sürecinde olan bireylerle çalışılırken aşk biçimlerinin ve romantik ilişkilerdeki bağışlama davranışları ortaya çıkarılarak hem kendilerini hem de eş adaylarını tanımalarına yardımcı olunabilir.
- Evlilik öncesi psikolojik danışma ve evlilik/aile danışmanlığı süreçlerinde uygulanan psiko-eğitim programlarına aşk biçimleri ve bağışlama konuları da dâhil edilebilir.

Kaynaklar

- Açikel, M. (2013). *Üniversite öğrencilerinin aşk biçimleri ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkilerin özellikleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Alpay, A. (2009). *Yakın ilişkilerde bağışlama: Bağışlamanın; bağlanma, benlik saygısı, empati ve kıskançlık değişkenleri yönünden incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Akhtar, S. (2002). Forgiveness: Origins, dynamics, psychopathology, and technical relevance. *Psychoanalytic Quarterly*, 71(2), 175-212.
- Aron, A., & Westbay, L. (1996). Dimensions of the prototype of love. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70(3), 535-551.
- Ashton, M. C., Paunonen, S. V., Helmes, E., & Jackson, D. N. (1998). Kin altruism, reciprocal altruism, and the Big Five personality factors. *Evolution and Human Behavior*, 19(4), 243-255.
[https://doi.org/10.1016/S1090-5138\(98\)00009-9](https://doi.org/10.1016/S1090-5138(98)00009-9)
- Atak, H ve Taştan, N. (2012). Romantik ilişkiler ve aşk. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(4), 520-546.
- Atçeken, M. (2014). *Dindarlık, evlilik doyumu ve kişilik özelliklerinin bağışlama ile ilişkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Haliç Üniversitesi, İstanbul.
- Bartholomew, K., & Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: A test of four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(2), 226-244. <http://dx.doi.org/10.1037/0022-3514.61.2.226>
- Bayar, Ö. (2015). *Romantik ilişkilerde aldatma ve affetme: Empatinin rolü* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- Beştav, F.G. (2007). *Romantik ilişki doyumu ile cinsiyet, bağlanma stilleri, rasyonel olmayan inançlar ve aşka ilişkin tutumlar arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Brose, L. A., Rye, M. S., Lutz-Zois, C., & Ross, S. R. (2005). Forgiveness and personality traits. *Personality and Individual Differences*, 39, 35-46.
<https://doi.org/10.1016/j.paid.2004.11.001>

- Budak, B. (2011). *Üniversite öğrencilerinin aşka ilişkin tutumları ve ilişki doyumlarının kişilik özellikleri ile ilişkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Bugay, A. ve Demir, A. (2012). Affetme artırılabilir mi?: Affetmeyi geliştirme grubu. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(37), 96-106.
- Burger, J.M. (2017). *Kişilik*. (Çev. İ.D. Erguvan Sarıoğlu). İstanbul: Kaknüs Yayınevi.
- Büyükşahin, A. ve Hovardaoğlu S. (2004). Çiftlerin aşka ilişkin tutumlarının Lee'nin çok boyutlu aşk biçimleri kapsamında incelenmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 54(19), 59-72.
<http://psikiyatridizini.net/articles.aspx?journalid=80&year=2004&volume=1&number=54>
- Büyükşahin, A., Hasta, D. ve Hovardaoğlu, S. (2005). İlişki istikrarı ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikoloji Yazıları*, 8(16), 25-37.
- Büyükşahin, A. (2006). *Yakın ilişkilerde bağlanım: Yatırım modelinin bağlanma stilleri ve bazı ilişkisel değişkenler yönünden incelenmesi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Çoklar, I. (2014). *Kişilik özellikleri ile bağışlama eğilimi arasındaki ilişkinin intikam güdüsü ve adalete duyarlılık temelinde incelenmesi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Çoklar, I. ve Dönmez, A. (2014). Kişiler arası ilişkilerde bağışlama üzerine bir gözden geçirme. *Nesne*, 2(4), 33-54.
- Çoklar, I. ve Dönmez, A. (2015). Bağışlama istekliliği ölçeği'nin uyarlama, geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 60-73. https://doi.org/10.1501/sbeder_0000000102
- Dashdamirov, E. (2013). *Üniversite öğrencilerinin aşka ilişkin tutum biçimleri ile depresyon düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Duman Temel, E. (2013). *Mediating role of marital satisfaction in the types of infidelity forgiveness, trait positive affect forgiveness and coping forgiveness relationships in married men and women* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

- Enright, R. D. (1994). Piaget on the moral development of forgiveness: Identity or reciprocity?. *Human Development*, 37(2), 63-80.
<https://doi.org/10.1159/000278239>
- Enright, R. D., & Fitzgibbons, R. P. (2000). Deepening the understanding of forgiveness. In R. D. Enright & R. P. Fitzgibbons, *Helping clients forgive: An empirical guide for resolving anger and restoring hope* (pp. 29-36). Washington, DC, US: American Psychological Association.
- Enright, R. D., & Zell, R. L. (1989). Problems encountered when we forgive one another. *Journal of Psychology and Christianity*, 8, 52-60.
- Ercan, H. (2008). *Genç yetişkinlerin aşk biçemleri ve benlik tipleri* (Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Ercan, H. (2016). Üniversite öğrencilerinin aşk stillerinin demografik değişkenler ve ana babaya bağlanma ile ilişkisi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(1), 25-37.
- Ergüner-Tekinalp, B. ve Terzi, Ş. (2012). Terapötik bir araç olarak bağışlama: İyileştirici etken olarak bağışlama olgusunun psikolojik danışma sürecinde kullanımı. *Eğitim ve Bilim*, 37(166), 14-24.
- Ermumcu, E. (2014). *Evlü çiftlerde bağışlama sürecinin bağlanma, stresle başa çıkma, empati ve bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Exline, J.J., & Baumeister, R.F. (2000). Expressing forgiveness and repentance. In M.E. McCullough, K.I. Pargament & C.E. Thoresen (Eds.), *Forgiveness: Theory, research, and practice* (pp.133-155). New York: Guilford Press.
- Exline, J. J., Baumeister, R. F., Bushman, B. J., Campbell, W. K., & Finkel, E. J. (2004). Too proud to let go: narcissistic entitlement as a barrier to forgiveness. *Journal of personality and social psychology*, 87(6), 894.
- Ezerçe, E. (2016). *Eşlerin suçu affetmesi ile yaşam doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.
- Fincham, F.D. (2000). The kiss of the porcupines: From attributing responsibility to forgiving. *Personal Relationships*, 7, 1-23.

- Fincham, F.D., Hall, J.H., & Beach, S.R.H. (2005). "Till lack of forgiveness do us part": Forgiveness in marriage. In E.L. Worthington (Ed.) *Handbook of Forgiveness* (pp.207-226). New York: Wiley.
- Freedman, S. (1998). Forgiveness and reconcilitaion: The importance of understanding how they differ. *Counseling and Values*, 42, 200-216.
- Fricker, J., & Moore, S. (2002). Relationship satisfaction: The role of love styles and attachment styles. *Current Research in Social Psychology*, 7(11), 182-205. <https://uiowa.edu/crisp/crisp/sites/uiowa.edu.crisp/files/7.11.pdf>
- Fromm, E. (1982). *Sahip olmak ya da olmak*. (A. Arıtan, Çev.) İstanbul: Arıtan Yayınevi.
- Goodboy, A. K., & Booth-Butterfield, M. (2009). Love styles and desire for closeness in romantic relationships. *Psychological Reports*, 105(1), 191-197.
- Gökmen, G. (2018). *Üniversite öğrencilerinde bağışlamanın bazı değişkenlere göre incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Göztepe-Gümüş, I. (2015). *Evlü bireylerde bağışlama, tekrarlayıcı düşünme düzeyi ile ruh sağlığı ve evlilik uyumu arasındaki ilişkiler* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Gürbüz, E. (2016). *Evlilik içinde aldatılan bireylerin affetmelerini yordamada bağlanma stilleri ve psikolojik sağlamlığın rolü* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul.
- Güzel, İ. (2016). *Yakın ilişkilerde aldatma ve affetme eğiliminin şema terapi modeli çerçevesinde incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul.
- Halisdemir, D. (2013). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi oluşları, kendini affetme düzeyleri ve geçmişe yönelik anne kabul red algıları arasındaki ilişkiler* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Hall, J. H., & Fincham, F. D. (2005). Self-forgiveness: The stepchild of forgiveness research. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 24(5), 621-637.
- Hall, J. H., & Fincham, F. D. (2006). Relationship dissolution following infidelity: The roles of attributions and forgiveness. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 25(5), 508-522.

- Hatfield, E., & Sprecher, S. (1986). Measuring passionate love in intimate relations. *Journal of Adolescence*, 9, 383-410.
- Helvacı, F. (2012). *Romantik ilişkilerde sorun çözme ve sosyal ilginin aşka ilişkin tutumlarla ilgisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Hendrick, S. (2009). *Yakın ilişkiler psikolojisi*. (A. Dönmez, Çev.). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Hendrick, C., & Hendrick, S. (1986). A theory and method of love. *Journal of Personality and Social Psychology*, 50, 392-402.
- Hendrick, S., Dicke, A., & Hendrick, C. (1998). The relationships assessment scale. *Journal of Social and Personal Relationships*, 15(1), 137-142.
- Hendrick, C., & Hendrick, S. (2002). Linking romantic love with sex: Development of the perceptions of love and Sex Scale. *Journal of Social and Personal Relationships*, 19(3), 361-378.
- Hensley, W. E. (1996). The effect of a ludus love style on sexual experience. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 24(3), 205-212. <https://doi.org/10.2224/sbp.1996.24.3.205>
- Hill, E. W. (2001). Understanding forgiveness as discovery: Implications for marital and family therapy. *Contemporary Family Therapy*, 23, 369-384.
- Hirst, S.L., Hepper, E.G., & H.R. Tenenbaum (2019). Attachment dimensions and forgiveness of others: A meta-analysis. *Journal of Social and Personal Relationships*, 1-26.
- Kachadourian, L., Fincham, F. D., & Davila, J. (2004). The tendency to forgive in dating and married couples: The role of attachment and relationship satisfaction. *Personal Relationships*, 11, 373-393. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.2004.00088.x>
- Kanemasa, Y., Taniguchi, J., Daibo, I., & Ishimori, M. (2004). Love styles and romantic love experiences in Japan. *Social Behavior and Personality*, 32(3), 265-291.
- Karandashev, V. (2015). A cultural perspective on romantic love. *Online Readings in Psychology and Culture*, 5(4), 1-21. <https://doi.org/10.9707/23070919.1135>
- Karandashev, V. (2016). *Romantic love in cultural contexts*. USA: Springer.

- Karasar, N. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler ve teknikler* (33. baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Karremans, J. C., Van Lange, P. A., Ouwerkerk, J. W., & Kluwer, E. S. (2003). When forgiving enhances psychological well-being: The role of interpersonal commitment. *Journal of Personality and Social Psychology*, *84*(5), 1011.
- Kephart W. M. (1967). Some correlates of romantic love. *Journal of Marriage and The Family*, *29*, 470-474.
- Kim, J., & Hatfield, E. (2004). Love types and subjective well-being: A cross-cultural study. *Social Behaviour and Personality*, *32*(2), 173-182.
- Koutsos, P., Wertheim, E. H., & Kornblum, J. (2008). Paths to interpersonal forgiveness: The roles of personality, disposition to forgive and contextual factors in predicting forgiveness following a specific offence. *Personality and Individual Differences*, *44*(2), 337-348.
<https://doi.org/10.1016/j.paid.2007.08.011>
- Kristeva, J. (2016). *Aşk hikâyeleri*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Lafçı, P. (2014). *Evli bireylerin aşka ilişkin tutumları ile evlilik uyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Lawler-Row, K. A., Younger, J. W., Piferi, R. L., & Jones, W. H. (2006). The role of adult attachment style in forgiveness following an interpersonal offense. *Journal of Counseling and Development*, *84*, 493-502.
<https://doi.org/10.1002/j.1556-6678.2006.tb00434.x>
- Lee, J. A. (1977). A typology of styles of loving. *Personality and Social Psychology Bulletin*, *3*, 173-182.
- Levine, T. R., Aune, K. S., & Park, H. S. (2006). Love styles and communication in relationships: Partner preferences, initiation, and intensification. *Communication Quarterly*, *54*(4), 465-486.
<https://doi.org/10.1080/01463370601036515>
- Maltby, J., Wood, A. M., Day, L., Kon, T. W., Colley, A., & Linley, P. A. (2008). Personality predictors of levels of forgiveness two and a half years after the transgression. *Journal of Research in Personality*, *42*(4), 1088-1094.
<https://doi.org/10.1016/j.jrp.2007.12.008>

- McCullough, M. E., Bellah, C. G., Kilpatrick, S. D., & Johnson, J. L. (2001). Vengefulness: Relationships with forgiveness, rumination, well-being, and the Big Five. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 27(5), 601-610. <https://doi.org/10.1177/0146167201275008>
- McCullough, M. E., & Hoyt, W.T. (2002). Transgression-related motivational dispositions: Personality substrates of forgiveness and their links to the Big Five. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 28(11), 1556-1573.
- McCullough, M. E., Rachal, K. C., Sandage, S. J., Worthington, E. L., Brown, S. W., & Hight, T. L. (1998). Interpersonal forgiving in close relationships: II. theoretical elaboration and measurement. *Journal of Personality and Social Psychology*, 75, 1586-1603. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.75.6.1586>
- McCullough, M. E., Pargament, K. I., & Thoresen, C. E. (Eds.). (2001). *Forgiveness: Theory, research, and practice*. New York: Guilford Press.
- McCullough, M. E. & Witvliet, C. V. (2002). The psychology of forgiveness. In C.R. Snyder & S. L. Lopez (Eds.), *Handbook of positive psychology* (pp. 446-458). New York: Oxford University Press.
- Meeks, B. S., Hendrick, S., & Hendrick, C. (1998). Communication, love and relationship satisfaction. *Journal of Social and Personal Relationships*, 15(6), 755-773.
- Meydancı, R. (2017). *Sahte benlik algısının evlilikte suçu affetme üzerine etkisinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.
- Middleton, C. F. (1993). *The self and perceived-partner: Similarity as a predictor of relationship satisfaction* (Unpublished doctoral dissertation). Texas Tech University, Texas.
- Mitchell, S.A. (2013). *Aşk sürebilir mi? Zamana karşı romantik aşkın kaderi.* (C. Alpan, Çev.). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Morris, C. G. (2002). *Psikolojiyi anlamak.* (H.B. Ayvaşık, M. Sayıl, Çev.). Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Murphy, J. G., & Hampton, J. (1988). *Forgiveness and mercy*. Cambridge University Press.

- Öztürk, G. (2017). *Evli bireylerin evlilik uyumu ve evlilik doyumu düzeylerinin aşk düzeyi açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Arel Üniversitesi, İstanbul.
- Paludi, M.A. (2012). *The psychology of love*. California: ABC-CLIO.
- Pines, A. (2010). *Âşık olmak: Sevgililerimizi neye göre seçeriz?* İstanbul: İletişim Yayınları.
- Plotnik, R. (2009). *Psikolojiye giriş*. (T. Geniş, Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Püsküllüoğlu, A. (2008). *Türkçe sözlük*. İstanbul: Can Yayınları.
- Reik, T. (2009). *Aşk ve şehvet üzerine: Cinslerin duygusal farklılıkları*. (A. Kılıçlıoğlu, Çev.). İstanbul: Say Yayınları.
- Rubin, Z. (1970). Measurement of romantic love. *Journal of Personality and Social Psychology*, 16(2), 265-273.
- Rusbult, C. E., Verette, J., Whitney, G. A., Slovik, L. F., & Lipkus, I. (1991). Accommodation processes in close relationships: Theory and preliminary empirical evidence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60(1), 53.
- Rye, M. S., & Pargament, K. I. (2002). Forgiveness and romantic relationships in college: Can it heal the wounded heart? *Journal of Clinical Psychology*, 58(4), 419-441.
- Santrock, J. W. (2012). *Yaşam boyu gelişim*. (G. Yüksel, Çev. Ed.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Scobie, E.D., & Scobie, G.E.W (1998). Damaging events: The perceived need for forgiveness. *Journal of the Theory of Social Behaviour*, 28, 373-400.
- Seyfi, S. (2017). *Evli bireylerin aldatma eğilimleri ve affetme düzeylerinin bağlanma stillerine göre incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Shackelford, T. K., Buss, D. M., & Bennett, K. (2002). Forgiveness or breakup: Sex differences to a partner's infidelity. *Cognition and Emotion*, 16, 299-307.
- Shaughnessy J.J., Zechmeister, E.B. ve Zechmeister, J.S. (2018). *Psikolojide araştırma yöntemleri*. (İ. Göz, Çev. Ed.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Shaver, P. R., & Hazan, (1988). A biased overview of a study of love. *Journal of Social and Personal Relationships*, 5, 473-501.
<https://doi.org/10.1177/0265407588054005>

- Simonnet, D., Courtin J., Veyne, P., Goff, J. L., Sole J., Ozouf, M., Corbin, A., Sohn, A. M., Bruckner, P., & Ferney, A. (2017). *Aşkın en güzel tarihi*. (S, Özen, Çev.). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Sipahi, B., Yurtkoru, E. S. ve Çinko, M. (2008). *Sosyal bilimlerde SPSS'le veri analizi*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.
- Sprecher, S., Aron, A., Hatfield, E., Cortese, A., & Potapova, E. (1994). Love: American style, Russian style, and Japanese style. *Personal Relationships*, 1, 349-369. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.1994.tb00070.x>
- Sternberg, R.J. (1986). A triangular theory of love. *Psychological Review*, 93(2), 119-135.
- Şahin, S. (2001). *Romantic relationships of Turkish young adults: Their love attitudes, relationships satisfaction, psychological health and expanding self* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.
- Şamatacı, G. (2013). *Romantik ilişkilerde affetme: Transaksiyonel analiz ego durumları açısından bir inceleme* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Tabachnik, B. G., & Fidell, S. L. (2013). Multicollinearity and singularity. *Using multivariate statistics* (pp.228-254). Boston: Pearson Education Inc.
- Taysi, E. (2007). *İkili ilişkilerde bağışlama: İlişki kalitesi ve yüklemelerin rolü* (Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Taysi, E. (2010). Evlilikte bağışlama: Evlilik uyumu ve yüklemelerin rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 25(65), 40-52.
- Tetik, S. (2018). *Yetişkinlerde algılanan ebeveyn ilişki tutumları ile aşka dair görüşler arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Haliç Üniversitesi, İstanbul.
- Toussaint, L., & Webb, J. R. (2005). Gender differences in the relationship between empathy and forgiveness. *The Journal of Social Psychology*, 145(6), 673-685.
- Trommsdorff, G. (1983). Future orientation and socialization. *International Journal of Psychology*, 18, 381-406.
- Tsang, J., McCullough, M.E., & Fincham, F.D. (2006). The longitudinal association between forgiveness and relationship closeness and commitment. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 25(4), 448-472.

- Tüfekçi, S. (2008). *Romantik ilişkilerde genç yetişkinlerin aşka ilişkin tutumları ve kişilik özellikleri: Transaksiyonel analiz ego durumları açısından bir değerlendirme* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Türk, E.G. ve Demirli Yıldız, A. (2017). Aşk biçemleri, ilişki doyumu ve yalnızlık: üniversite öğrencileri üzerine bir çalışma. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 48(7), 97-109.
- Uzun-Özer, B. ve Tezer, E. (2008). Aşka ilişkin tutum biçimlerinin olumlu ve olumsuz duyguları yordayıcılığı. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 30(3), 19-29.
- Wade, N. G., Bailey D. C., & Shaffer, P. (2005). Helping client heal: Does forgiveness makes a difference? *Professional Psychology: Research and Practice*, 36(6), 634–641.
- Wan, W., Luk, C., & Lai, J. (2000). Personality correlates of loving styles among Chinese students in Hong Kong. *Personality and Individual Differences*, 29, 169-175. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(99\)00185-3](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(99)00185-3)
- Wang, T. (2008). Forgiveness and big five personality traits among taiwanese undergraduates. *Social Behavior and Personality*, 36(6), 849-850.
- White, J. K., Hendrick, S. S., & Hendrick, C. (2004). Big five personality variables and relationship constructs. *Personality and individual differences*, 37(7), 1519-1530.
- Wilson, G., & Mclaughlin, C. (2002). *Aşk bilimi*. (T. Er, Çev.). İstanbul: Çitlembik Yayınları.
- Worthington, E.L., Sandage, S.J., & Berry, J.W. (2000). Group interventions to promote forgiveness: What researchers and clinicians ought to know. In M.E. McCullough, K.I. Pargament & C.E. Thoresen (Eds.), *Forgiveness: Theory, research and practice* (pp.228-254). New York: Guilford Press.
- Yıldırım, A. (2009). Bağlanma stilleri ile bağışlama arasındaki ilişkide sorumluluk yüklemelerinin aracı rolü (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Yücel, D. (2014). *Çocukluk çağı istismar yaşantılarının genç yetişkinlik dönemindeki bağlanma süreçleri, psikopatolojik semptomlar, ilişki yeterlilikleri ve aşk tutumları ile ilişkilerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış doktora tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

- Yücesan, A.N. (2016). *Predicting relationship satisfaction: dark triad personality traits, love attitudes, attachment dimensions* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Doğu Üniversitesi, İstanbul.
- Yüksel, R. (2013). *Genç yetişkinlerde aşk tutumları ve yaşamın anlamı* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

EK-A: Ölçeklerin Kullanım İzinlerine Ait Belgeler
Suçla İlişkin Kişilerarası Güdüler Ölçeği (SKGÖ) Kullanım İzni

Asiye Yıldırım <asiyeyldrm@gmail.com>

13 Eyl 2013

Alıcı: ben ▾

Merhaba Elifnur Hanım,
çalışmama gösterdiğiniz ilgi için teşekkür ederim.
Ölçeği kullanmanızda hiç bir sıkıntı yok.
Uyarılama çalışması bağlamında ölçeğin
psikometrik özelliklerine ilişkin bilgileri ve
ölçek maddelerini tezimde bulabilirsiniz
(kütüphanede ve Yök Tez Merkezi'nde bulunmaktadır).

Çalışmanızda başarılar diler,
cevaplayabileceğim bir sorunuz olursa sormamaktan çekinmemenizi rica ederim.

En içten dileklerle,

Asiye YILDIRIM

12 Eylül 2013 07:01 tarihinde Elifnur EREN <elifnureren@gmail.com> yazdı:

...

Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği (AİTÖ) Kullanım İzni

← 📧 ⚠️ 🗑️ 📧 🕒 📧 🗑️ ⋮ 3 ileti di

Ayda Büyükşahin <aydabsahin@gmail.com> 16 Eyl 2013

Alıcı: ben ▾

ekte ölçek.
Doç.dr Ayda b. Sunal

16 Eylül 2013 00:42 tarihinde Elifnur EREN <elifnureren@gmail.com> yazdı:
...

...

Doç.Dr. Ayda B.Sunal
A.Ü. D.T.C.F. Psikoloji Bölümü
...

[İleti kısaltıldı] [Tüm iletiyi görüntüle](#)

EK-B: Gönüllü Katılım Formu

Romantik ilişkilerinize yönelik duygu ve düşünceleriniz hakkında bilgi edinmeyi amaçlayan bu araştırma, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü Psikolojik Danışma ve Rehberlik Yüksek Lisans Programı'nda yüksek lisans tezi olarak yürütülmektedir. Çalışma kapsamında Kişisel Bilgi Formu'nu, Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği'ni ve Suça İlişkin Güdüler Ölçeği'ni yanıtlamanız beklenmektedir. İlgili çalışmanın uygulamaları konusunda Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu'ndan gerekli izinler alınmıştır.

Çalışmanın sağlıklı olabilmesi için içten ve dürüst cevaplar vermeniz oldukça önemlidir. Verdiğiniz yanıtlar sadece bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacaktır ve kimseyle paylaşılmayacaktır. Yanıtlarınız kimlik bilgileriniz olmaksızın değerlendirileceği için ölçeğin üzerinde kimliğinizi belirleyecek bilgileri yazmanıza gerek yoktur. Çalışmaya katılmama hakkına sahip olmakla birlikte, çalışmaya katıldıktan sonra istediğiniz zaman ayrılabilir ve çalışmayı kendi isteğinizle sonlandırdığınız için herhangi bir yükümlülükle karşılaşmayacaksınız. Ölçekler, genel anlamda kişisel rahatsızlık verecek sorular içermemektedir; ancak katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir sebepten ötürü kendinizi rahatsız hissederseniz katılımcı olmaktan ayrılma hakkına sahipsiniz. Anketi uygulayan kişiye, anketi tamamlamak istemediğinizi söylemeniz çalışmadan ayrılmanız için yeterli olacaktır. Araştırmacı tarafından gerekli yardım sağlanacaktır.

Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

Prof. Dr. Filiz BİLGE ve Elifnur EREN

Gönüllü olarak araştırmaya katılmayı kabul ediyor musunuz?

- Evet, kabul ediyorum.
 Hayır, kabul etmiyorum.

NOT: Sorularınız ve sonuçlar konusunda aşağıdaki adrese başvurabilirsiniz.

elifnureren@gmail.com

EK-C: Suça İlişkin Kişilerarası Güdüler Ölçeği (SKGÖ) Örnek Maddeler

Aşağıdaki ifadeleri, romantik ilişki içerisinde olduğunuz partnerinizin son zamanlarda yaptığı sizi inciten bir davranışına ilişkin **şu andaki** duygularınızı düşünerek değerlendiriniz. Şu an birlikte olduğunuz biri yok ise en son yaşadığınız ilişkideki partnerinizi düşününüz. Her bir maddenin duygu ve düşüncelerinizi ne derece yansıttığını seçtiğiniz derecenin altına X koyarak belirtiniz.

	Hiç Yansıtmıyor	Pek Yansıtmıyor	Kararsızım	Kısmen Yansıtıyor	Tamamen Yansıtıyor
1. Bunun acısını ondan çıkaracağım.					
7. Sanki o yokmuş, etrafımda değilmiş gibi yaşıyorum.					
17. Beni incitmiş olmasına rağmen, ilişkimizi eski haline döndürebilmemiz için kırgınlığımı bir yana bıraktım.					
19. Kendi öfkemi yaşadım; artık ilişkimizi daha sağlıklı bir hale getirmeye çalışabilirim.					

EK-Ç: Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği (AİTÖ) Örnek Maddeler

Aşağıda aşk hakkında farklı tutumları yansıtan bazı ifadeler bulunmaktadır. Lütfen her ifadeyi dikkatle okuyup ilişkilerinizdeki duygu ve düşüncelerinizi ne derece yansıttığını romantik ilişki içerisinde olduğunuz partnerinizi, eğer şu an romantik bir ilişkiniz yoksa en son birlikte olduğunuz partnerinizi düşünerek sizin için en uygun olan boşluğa işaretleyiniz.

	Kesinlikle Yanlış	Yanlış	Kararsızım	Doğru	Kesinlikle Doğru
2. Birlikte olduğum kişi diğer insanlarla yaptığım bazı şeyleri bilseydi, bozulurdu.					
11. Birlikte olduğum kişiyi seçerken dikkate aldığım faktörlerden biri, mesleki yaşantım üzerinde nasıl bir etkisi olacağı idi.					
15. Birlikte olduğum kişi bir süre bana ilgi göstermezse bazen ilgisini tekrar çekmek için aptalca şeyler yaparım.					
24. Aşkımız gizemli, mistik bir duygu değil, gerçek bir arkadaşılıktır.					

EK-D: Kişisel Bilgi Formu (KBF)

1. Cinsiyetiniz:

Kadın () Erkek ()

2. Yaşınız:..... (Lütfen yazınız)

3. Şimdiye kadar duygusal bir birlikteliğiniz oldu mu?

Evet () Hayır ()

EK-E: Etik Komisyonu Onay Bildirimi

**T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ**
Genel Sekreterlik

Yazı İşleri Müdürlüğü

Sayı : 88600825 / 433-977

Konu :

15 Mart 2014

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi: 07.02.2014 tarih ve 243 sayılı yazımız

Enstitünüz Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı yüksek lisans programı öğrencisi Elifnur EREN'in Prof. Dr. Filiz BİLGE'nin danışmanlığında yürüttüğü "Romantik İlişkilerde Bağışlamanın Aşk Biçimlerine Göre Yordanması" başlıklı yüksek lisans tez çalışması Üniversitemiz Senatosu Etik Komisyonunun 04.03.2014 tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini saygılarımla rica ederim.

Prof. Dr. Ü. Şebnem HARPUR
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Ek: Tutanak

Hacettepe Üniversitesi Genel Sekreterlik, Yazı İşleri Müdürlüğü, 06100 Sıhhiye-Ankara
Telefon: 0 (312) 305 1008 - 1039 • Faks: 0 (312) 310 5552
E-posta: yazimd@hacettepe.edu.tr

Ayrıntılı Bilgi için:

EK-F: Etik Beyanı

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinlerin yazılı izin alınarak kullandığımı ve istendiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan "Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge" kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- o Enstitü/Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihinden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- o Enstitü/Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihinden itibaren ... ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- o Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

12/07/2019

(imza)

Elifnur EREN

"Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge"

(1) Madde 6.1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.

(2) Madde 6.2. Yeni teknik, materyal ve metallerin kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3 şahıslara veya kurumlara haksız kazanç, imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ay aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.

(3) Madde 7.1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerde ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarda yapılan işbirliği protokollü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı ise ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

* Tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.

EK-G: Yüksek Lisans Tez Çalışması Orijinallik Raporu

12/07/2019

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Başkanlığına,

Tez Başlığı : Romantik ilişkilerde Bağışlamanın Aşk Biçimlerine Göre Yordanması

Yukarıda başlığı verilen tez çalışmamın tamamı (kapak sayfası, özetler, ana bölümler, kaynakça) aşağıdaki filtreler kullanılarak Turnitin adlı intihal programı aracılığı ile kontrol edilmiştir. Kontrol sonucunda aşağıdaki veriler elde edilmiştir.

Rapor Tarihi	Sayfa Sayısı	Karakter Sayısı	Savunma Tarihi	Benzerlik Oranı	Gönderim Numarası
12/07/2019	73	126031	20/08/2019	%18	1151233426

Uygulanan filtreler:

1. Kaynaklar hariç
2. Alıntılar dâhil
3. 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan eder, gereğini saygılarımla arz ederim.

Ad Soyadı: ELIFNUR EREN

Öğrenci No.: N11220864

Ana Bilim Dalı: EĞİTİM BİLİMLERİ

Programı: PSİKOLOJİK DANIŞMA VE REHBERLİK

Statüsü: Y.Lisans Doktora Bütünleşik Dr.

İmza

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR

Prof. Dr. FİLİZ BİLGE

EK-Ö: Thesis Originality Report

12/07/2019

HACETTEPE UNIVERSITY
Graduate School of Educational Sciences
To The Department of Psychological Counseling and Guidance

Thesis Title: Predicting Forgiveness in Romantic Relationships According To Love Styles

The whole thesis that includes the *title page, introduction, main chapters, conclusions and bibliography section* is checked by using **Turnitin** plagiarism detection software take into the consideration requested filtering options. According to the originality report obtained data are as below.

Time Submitted	Page Count	Character Count	Date of Thesis Defense	Similarity Index	Submission ID
12/07/2019	73	126031	20/06/2019	%18	1151233426

Filtering options applied:

1. Bibliography excluded
2. Quotes included
3. Match size up to 5 words excluded

I declare that I have carefully read Hacettepe University Graduate School of Educational Sciences Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that according to the maximum similarity index values specified in the Guidelines, my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge.

I respectfully submit this for approval.

Name Lastname: ELIFNUR EREN
Student No.: N11226864
Department: EDUCATIONAL SCIENCES
Program: PSYCHOLOGICAL COUNSELING AND GUIDANCE
Status: Masters Ph.D. Integrated Ph.D.

Signature

ADVISOR APPROVAL

APPROVED
Prof. Dr. FILIZ BILGE

EK-H: Yayımlama ve Fikrî Mülkiyet Hakları Beyanı

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezimin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinlerin yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan "Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge" kapsamında tezimin aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- o Enstitü/Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihinden itibaren 2 yıl ertelenmiştir.⁽¹⁾
- o Enstitü/Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ... ay ertelenmiştir.⁽²⁾
- o Teziminle ilgili gizlilik kararı verilmiştir.⁽³⁾

12/07/2019

(imza)

Elifnur EREN

"Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge"

(1) Madde 6.1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tez erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.

(2) Madde 6.2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüştürülmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3 şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkânı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ay aşmamak üzere tez erişime açılması engellenebilir.

(3) Madde 7.1. Ulusal çıkarılan veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokollü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

* Tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.

